

Segik bizi duen legez kanpoko egoeraz aritu gara Haritza Galarragarekin

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

ARGIA

Hezkuntza Sistemak Gainditu Beharreko Azterketa

HAUR ETORKINAK ESKOLAN

Francis Díez, Doctor Deseoko kantaria:
"Barneratua dugun polizia horrek kezkatzen nau"

Martxoko

Larrun

Desobedientziak Euskal Herrian erreferente hurbila du denboran: intsumisioaren fenomenoak. Berau aztertu dugu.

Desobedientzia zibilak ba al du berezko filosofiarik?

Zeri erantzun behar dio desobedientzia zibilak?

Desobedientzia publikoa, kolektiboa eta ez bortitza eztabaidagai.

Zein da desobedientzia subirano zaleak urratu behar duen bidea?

Desobedientzia zibila ezbaian

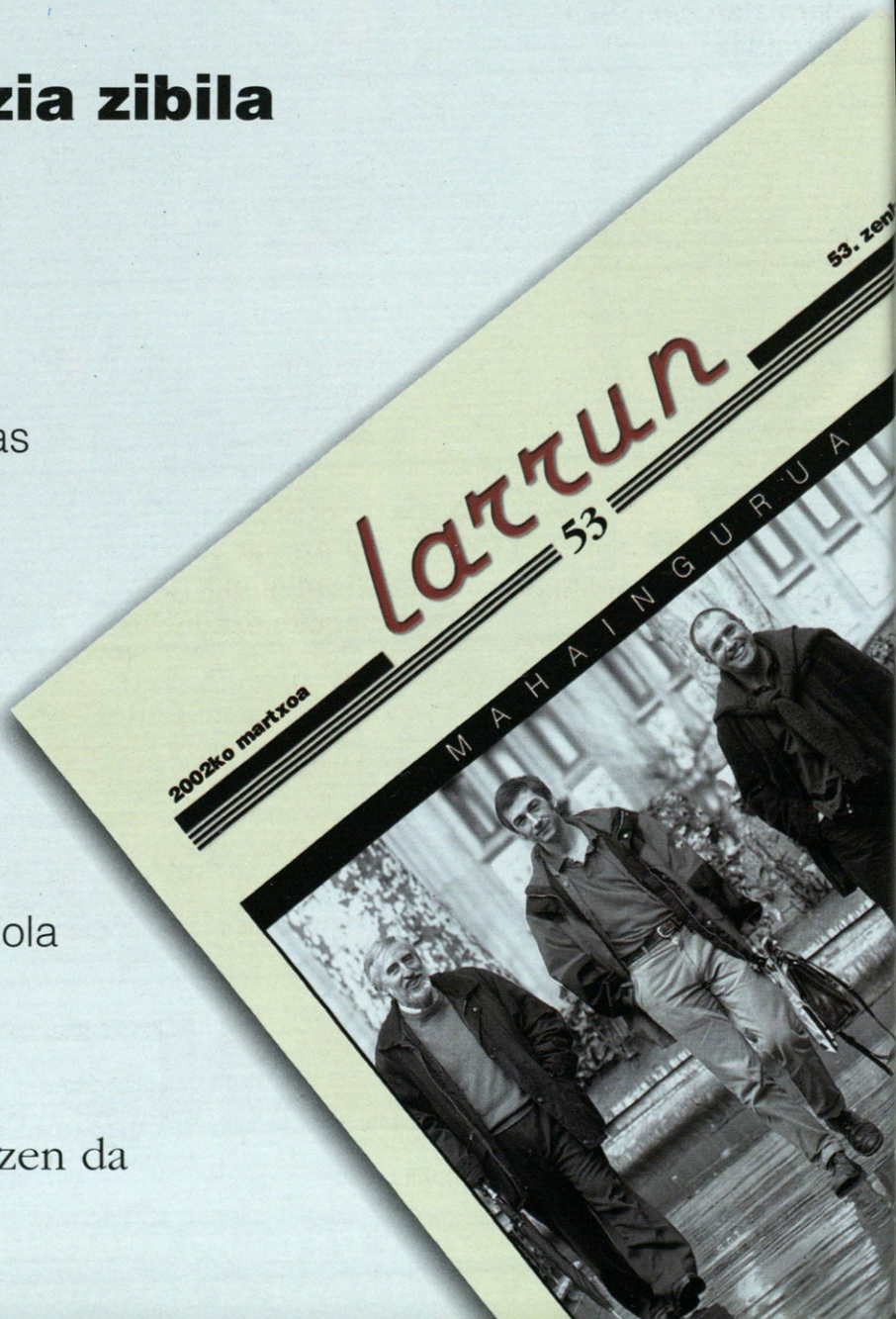
Mahaingurua

- Rafael Sainz de Rozas
- Xabier Etxeberria
- Mikel Zuluaga
- Nekane San Miguel

Iritzi Artikuluak

- Juan Jesus Soria
- Galo Bilbao Alberdi
- Sabino Ormazabal Elola
- Mario Zubiaga

LARRUN hilero banatzen da doan ARGIArekin.

Argazkia: Alberto Elozegi
Discinua: antza S.A.L.

INIGO AZKONA

**Berpizten hasi da
ezkerraldea** **12**

ALBERTO ELOSEGI

**Kutzazain automatikoez
euskara ikasi dute** **16**

IMANOL AGIRRE

**Koktel dramatiko
arrakastatsuak** **37**

ALBERTO ELOSEGI

**Aurelia Arkotxa:
"Irudimenik gabe ez
legoke ezagutzarik"** **40**

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis	
Asisko Urmeneta	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Haritza Galarraga.	
Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

Berpizten hasi da ezkerraldea.	
Daniel Udalaiz	12

EUSKARA

Kutzazain automatikoez euskara ikasi dute.	
Gontzal Landa	16

GIZARTEA

Haur etorkinak: Eskola arrotzeko atarian.	
Onintza Irureta	18
Interneteko legea: Merkataritza arautzeko ala sarea kontrolatzeko?	
Elisabeth Pombo	26
Elkarrizketa: Francis Diez.	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	28

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	34
Antzerki jardunaldiak: Koktel dramatiko arrakastatsuak.	
Ainara Gurrutxaga	37
Elkarrizketa: Aurelia Arkotxa.	
Pilar Iparragirre	40
Orain dela 30 urte	
Pilar Iparragirre	43

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denbora-pasak	55

IRITZIAK

Politika: J.M. Beloki	8
Kultura: Mitxel Murua	36
Azkena: Jon Alonso	58

**Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria**

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

kutxa
zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta
Zuzendaria: Pello Zubiria.
Zuzendari ordea: Xabier Letona.
Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
Produktzioa: Berdaitz Goia.
Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi.
Sustapena: Kike Amonariz.
Argitalpenak: Bego Zuza.
Harpidetzak: Edurne Urruzmendi.
Bezeroen harrera: Olatz Korta.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze.
Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.

64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3.eskuina. 31001 Iruñea.

Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

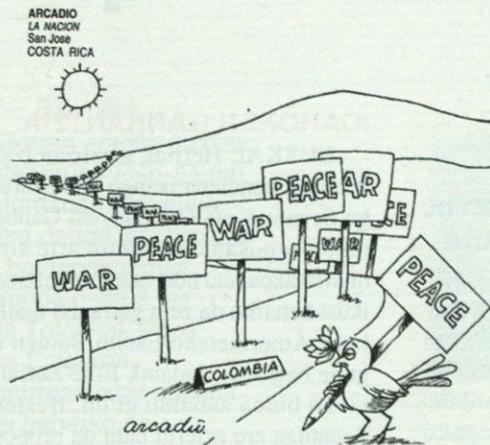
Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria	104 euro
Ipar Euskal Herrian	126 euro
Espainia	104 euro
Beste atzerriak	133 euro
Airez	208 euro

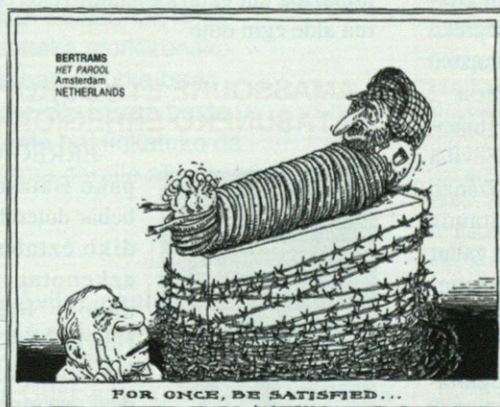

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaiña Taldeko partaidea da

Arcadio, Costa Ricako "La Nación" egunkarian

Bertrams, Herbehereetako "Het Parool" egunkarian

-Behingoagatik, zaude pozik...

Hiruko Txikian

ESKERTXARREKO

Dezente dabil ingurutan: Traidore asko. Zenbat eta gehiago saiatu bat bestearikiko harremana gozo joan dadin, orduan eta zakarrago gertatzen da, onean batek bere burua debaluatuko balu bezala. Nork ez du bada gogoratzen mutikotan laguna goxatze aldera etxera ekarri, tebeo eta komiki guztiak utzi, amari askaria eskatu, lagunari txokolate ontzarik kuriosona eman eta ondoren hurrengo goizean lagunak eskolako harroputz handienarekin joan bat bazterrean utzirik? Edo igande arratsalde zinekin zinea ordaindu ostean herriko plazako komunera joan eta itzultzean neska zinemasalea

beste batekin kola-kola eginda dantzan harrapatzea? Batek merituak eta besteak onurak. Eta horrelakoetan bat inutilla sentitu ohi da. EAJri horrelako zerbait gertatzen ari zaio PPrekin. Saiatu, ikaragarri ari da saiatzeko EAJ, PPK laguntzat har dezan. Baina ez du asmatzen, honengandik purrustak besterik ez baititu jasotzen. Balzak idatziz eta guzti luzatu dio gomita Raxoiri, baina honek ez dantzatza eta ez Arkaute zinema. Alferrik. Eta Balza jaunak huts egingo luke dantza doinuari, Arkauteri edo filmari egotziko balio beren frakaso. Horiak aldatuta ere, EAJk PPrekin jai

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

PORTO ALEGRETIK BARTZELONARA

Pasa den asteburuan globalizazio kapitalistaren aurkako mugimenduak bildu ziren Kataluniako hiriburuan, Europako Batasunaren gailurraren aurrean. Beste maila bat gehiago Seattle, Praga, Geneva eta Porto Alegre-rantz hasitako bidean. Bartzelona da Porto Alegreko Foro Sozialaren Europako lehen konpromisoa, hurrengoak Madril (maiatzak 17 eta 18) eta Sevilla (ekainak 21 eta 22) izango dira, ordurako baitaude aurreikusita europar gailur berriak. Horietan guztietan hainbat koloreko euskal delegazioek hartuko dute parte. EBko agintariak, uneon Aznar presidente dutela, Bartzelonan bildu ziren, batzuek sozial-liberalizat jotzen dituzten estrategia politikoak, dudarik gabe guztiz estrategia kapitalistak direnak, diseinatzeko. Zutabe hau idazterakoan, ez genekien gailurra eta globalizazio kapitalistaren aurkako ekintzak zein izan ziren. Ea Europarekin eta merkatarien munduarekin hautsiko duen, eta globalizazio alternatiboa, elkartasuna, askatasuna eta berdintasuna jomuga dituen mugimendu internazionalistaren finkapenerako aurrerapausoa izan den ●

◆ DANIEL UDALAITZ

IDAHOEN GARRANTZIA

EUSKAL Herriak atzerrian izan duen bul-tzadarik handiena izango da seguruenik Idaho-ko Senatuak eta Ordezkarien Ganberak onartu-tako proposamena. Orain arte sinbolikoa da onartutakoa, eta hori oso garrantzitsua bada ere, ikusi beharko da zein garrantzi maila izan deza-keen Ameriketako Estatu Batuen (AEB) beste gune batzutan. Jadanik Etxe Zurian gaia jorra-tzeko bidea zabaldu ei du. Bestetik, AEBko Senatuan ere aztertu nahi da proposamena, hor aurkituko diren zailtasunak gaintitzea oso gai-tza badirua ere. Mexicon bildutako munduko ezkerreko alderdien kongresu bateko 55 alderdi politikok, halaber, Euskal Herriaren autodeter-minazioa eta gatazka gaintitzeko elkarriketa-ren alde egin dute.

LAMASSOURE ETA EUROPAKO BATASUNEN ERREGIOAK

ERREGIOEK Euro-pako Batasunean izan behar duten lekua aspal-diko eztabaida da eta azkenotan bizi-bizi dago, bai Euskal Herrian, baita Europan ere. Europako Batzor-deak eskumen legegilea duten erregioak aintzat hartzeko proposamena

aurkeztuko du Alain Lamassurek (UDF) Euro-pako Legebiltzarrean datorren apirilean. Pro-posamenean esaten denez, Batzordeak erregio-ak kontsultatu beharko ditu, hauek dituzten eskumenei buruzko gaiak jorratzen direnean.

BATASUNAK BERE ABERRI EGUNA EGINGO DU

AZKENEAN Batasunak Aberri Egunerako deialdia Donibane Lohizunen egingo du. Hasie-ra batean baiezkua eman zion ABk Donibane

Lohizunerako egin zuen deialdiari, baina gero antolaketa kontuetan desadostasunak izan dira AB eta Batasunaren artean, eta Batasunak bere hautua egin du. Edozein eratan, Batasunak ordezkartza bidaliko du Donibane Lohizunera. Orain artean, besteak beste, ELA, LAB, Arala-rrek eta ABK-k sostengua adierazi diote ABren deialdiari. Ikusi behar orain, Batasunaren era-bakiak zein eragin duen Lizarra-Garaziko Itu-neko indarretako batzuk bilduko dituen deial-dian. EAJk, bestalde, Bilbon bilduko ditu bere zaleak, EAK Gernikan, ezker abertzaleko Udal-biltza Etxarri-Aranatzen bilduko da eta EAJ eta EAren Udalbiltza Gernikan.

PP-PSOE: HAUSTURA DONOSTIAN

BEHIN eta berriro iragarri da Donostiako

B A H E A

- Xabier Arzalluz, EAJko EBBko lehendakariak Radio Euskadin: "Batasuna legez kanpo jartzearen ideia astakeria eta barbaridadea da".
- Emilio Gebara, Arabako lehen diputatu nagusiak Eusko Legebiltzarreko Autogobernuaren Batzordean: "Nazio eraikuntza eta nork bere Estatua izatea ez daude ezinbestean elkar lotuta. Estatutuarekin ez zaio uko egiten herria eraikitzeari, hori bai, egoki erabili behar da. Horrexegatik, nire ustez 1979an hasi zen bidea eta 2002. urteko Estatutuarena

M E T R O A

NORABIDE BERRIA

Euskal politikaren eragile guztiak datorren asteburuan PSE-EEren ezohiko kongresuan gertatuko denera begira daude. Idazkaritza nagusirako hautagai nagusi guztien zerrenda osatua, ez dirudi Carlos Totorikak Patxi Lopez-Jesus Egiguren bikotearen aurrean ezer egiterik duenik. Ikusi beharko da, halaber, Gemma Zabaletak gidatzen duen Euskal Sozialismo Berriaren ordezkartza noraino heltzen den. Dirudienez, dena den, agur kontsentsu kontuei eta aurrerantzean batasunari nola eutsi izan daiteke etorkizuneko erronketako bat. Apurka bada ere, EAJ eta PSE-EEren beste harreman mota bat finkatuko da aipatu tandemak garaile ateraz gero.

Udala gidatzen duten PSE eta PPren arteko apurketa, eta behin eta berriro saihestu da. Bien arteko krisi giroa nahiko iraunkorra izan da, ordea, eta datorren martxoaren 25eko osoko bil-

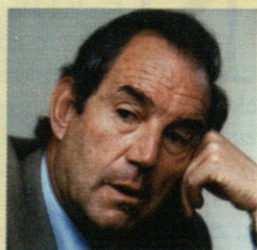

■ Donostiako Udaletxea.

kuran PPk Auditx-Akular etxebizitzaren proiektua onartzen ez badu, Odon Elorza alkateak ituna apurtutaz emango du. PPko bozeramaile Maria San Gilek adierazia du jada ez dutela alde bozkatuko. Oposizioko taldeek, bestalde, hika-mika horrek datozen udal hauteskunde usaina duela salatu dute.

UDALEN DESEGITEA

EZ da samur ulertzen "terrorismoaren gorai-patzea edo biktimekiko mezperezua" adierazten duten udalak desegiteko PSOEk PPri egin dion proposamena. Ministro Kontseiluak hartu beharko luke erabakia eta Senatuak onartu. Gaitza dirudi bide horretatik PSOEk PP aurreratzeko. Zapatero Aznar aurreratu baino lehen zahartuko dela gero eta hedatuago dago.

■ C. Garaikoetxea.

IZPIAK

Carlos Garaikoetxeak bere bizipenetan oinarritutako "Euskadi: la transición inacabada" liburua aurkeztu berri du. Planeta argitaletxearen eskutik kaleratu du eta bere tesietako bat da Euskadin trantsizioa oraindik ez dela amaitu. Bi arrazoi argudiatzen ditu horretarako: bat, autogobernu osoa oraindik gauzatu gabe dagoela, eta bi, ETAren iraupea.

Victor Manuel Arbeloa PSNko sortzaileetakoa izan zenak PSN utzi berri du, azken laupabost urteetan alderdi honekin oso kritiko agertu ondoren. Egungo PSNk norabiderik ez duela azaldu du eta, gaur egun, UPN dela Foru Hobekuntza eta Konstituzioaren edukien defentsa egokia egiten duena. Besteak beste, Foru Legebiltzarreko lehen lehendakaria izan zen.

Felix Marti Unescoko Hizkuntza Batzordearen Zuzendariarentzat Euskal Herriko gatazka deserosoa da Europa eta AEBentzat eta etorkizunean ez du urriti ikusten bake eszenatoki bat. Bere ustez, Espainiako politikako zenbait pertsonak beren interes pertsonalak lehenetsi ez balitu, arazoa konponduz legoke. Elkarrik Iruñean antolatutako hitzaldi batean jaurti zituen aipatu iritziak.

baliagarriak dira. Estatu baten beharrik ez duen nazioa eraikitze ahalegin horretan jarraitzeko tresna izaten jarraitu behar du Estatutuak".

• Javier Rojo, PSE-EEko kudeaketa batzordeko kidea: "Lopez eta Egigurenek botere ituna bakarrik osatzen dute, ez dute ideiarik horren atzean".

• Joseba Azkarraga Jaurlaritzako Sailburua: "Konplize isila izatea leporatu dakioke Bata-sunari, edo biolentzia ez gaitzestea, eta hori koldarkeriaren ondorio izan daiteke, baina koldarra izatea ez da delitua".

Kirola eta euskal identitatea

Nafarroa Garaian euskal identitatearen inguruan borroka gogorra bizi dugu aspalditxo. Euskal Herriarekiko PPren politika ukatzaila ezin zorrotzago garatzen ari den UPN alderdi unionistak duela bi urte gogo biziz ekin zionetik hain zuzen. Ildo hau aurretik ere lantzen zuen UPNk, baina zerabiltzan bitartekoak ez ziren hain ikusgarri eta zalapartatsuak.

Izan ere, tresna eraginkorrenak duela urte asko aktibatzen zituen: Nafarroa Garaia autonomia erkidego ezberdindu bihurtzea, euskararen ofizialtasuna populazioaren %10a soilik bizi den eremura mugatzea, ikurrina instituzio goren guztietatik desagerraraztea eta abar. Baina, dirudienek, ultra eskuindar hauen helburuak ez ziren ongi betetzen ari. Zergatik egin, bestela, hainbeste eraso bortitz euskara, irakaskuntza eta kulturaren alorretan, hau da, euskal identitatearen adierazle nabarmenen inguruan? Horrek plangintza zehatz eta integral bat badela erakusten du eta halako erronkari helburu estrategikoetan huts egitean soilik ekiten zaio.

EUSKAL identitatea ezabatzeke ildoan ez dira kulturaren esparrura mugatu. Kirolaren arloan antzeko neurriak hartzen hasiak baitira. Horrela, "Federación Navarra de Pelota" dugu herrialde honetan, eta ez Nafarroako Euskal Pilota Federazioa. 1998an, Asegarcek Euskal Herriko Txapelketa izenekoa antolatu zuelarik, Labrit Pilotalekuaren erabilera galarazi eta epaile nafarrak ukatu zituzten.

2000ko kirol hauteskundeetan, euskal pilota federazioaren lehendakaritza galtzeko arriskutan ikusi zutelarik, lege hauste eta irregulartasun ugari egin zuten federazioa euskal identitatearen aldeko jarrera zuen hautagaiaren esku gera ez zedin. Besteak beste, abian ziren hauteskundeak bertan behera utzi zituzten eta, aurrerago, hauteskundeetara ezin aurkeztuz utzi zituzten pilota elkarte erdiak (52tik 27). Horra hor, "Belate" Euskal Pilota Elkargunearen sorrera eragin zuen arrazoi nagusia.

Iaz, Sakanako sokatira taldeak Akitako Munduko Joko Ez-Olinpikoetan urrezko domina irabazi zuen, emaku-

mezkoen sailean. Halakoetan, Osasuna eta San Antonio klubekin egin izan duenaren antzera, Gobernu Autonomikoak harrera ofiziala egin ohi die Diputazioaren Jauregian eredu bihurtu diren eliteko kirolariei. Baina Sakanako neskek euskal selekzioen ofizialtasuna ozenki aldarrikatzearen hobena egin zuten eta ondorioz ez zieten Diputazioari areto dotoreetara iristeko aukerarik eman.

Duela hilabete bat, Euskadiko Kros Txapelketa Tuteran jokatzekoa zen, aurreko urte luzetako ohiturari jarraiki. Baina UPNko agintarientzat gehiegikoa zen nonbait korrikalari euskaldunak elkarrekin normaltasunez aritzea Nafarroako lurretan. Gobernu

Kirol Zuzendari Trigo jaunak zapuztu zuen zuzen-zuzenean kirol arduradunek, eta ez agintari politikoek, kudeatu beharko luketen lehiaketa hau. Berriki txirindularitzan arazo bera planteatu da eta aurtengoan "Campeonato Vasconavarro" bat izanen dugu, Francoren garaietan bezalaxe.

Joan Mari Beloki
Batasunako Kultura
eta Kirol koordinatzailea

"Agintari ultra eskuindarrek Nafarroaren euskal identitatea ezabatzeko bidean kirola ere baliatzen dute. Beraz, herritarrak geure eskubideen defentsa kirolean ere antolatzea behartuta gaude"

ORAIN euskal pilotaren munduko txapelketa dugu aurreaurrean. Abuztuan izanen den arren, dagoeneko badakigu zein parametrotan jokatu den: euskal selekzio nazionalak ez du lekurik izanen, euskara ez da hizkuntza ofizial gisa erabiliko, ikurrina ez da inon eskegiko... Eta hori guztia euskal pilota Euskal Herriak sortutako kirola izanik eta munduko txapelketa Euskal Herrian bertan jokatu delarik. Ukazioaren eredu ezin argigarriagoa.

Agintari ultra eskuindarrek Nafarroaren euskal identitatea ezabatzeko bidean kirola ere baliatzen dute. Beraz, herritarrak geure eskubideen defentsa kirolean ere antolatzea behartuta gaude. Bide honetan, Kirol Federazio Nazionalak sortzea ezinbesteko urratsa dugu. Kirol guztietan.

Oharra: berriki, euskal pilotaren eremuan, mendebaldeko hiru herrialdeek soilik osatzen duten federazioa Nazioartekoan sartzeko bideari ekiteko erabakia hartu du Gasteizko Legebiltzarrak. Euskal identitatearen defentsan arazoak ez dizkigute Nafarroa Garaiko instituzioek baka-

Segi eta Askatasunaren ilegalizazioa salatzeke gose greba egin zuten Segiko kideek. Espainiako poliziak gazte ugari atxilotu du harrezkero. Haritza Galarraga Segiko eledunarekin astelehen batean izan ginen, asteartean bere atxilotze agindua zabaldu zuen Espainiako justiziak.

“AB ETA ARALARREK EZER GUTXI DUTE EZKER ABERTZALETIK”

Iruñeko gose grebaren ondoko egunetan, Espainiako Poliziak Segi erakundearen hamabi gazte atxilotu zituen. Garzon epaileak talde armatuko kide izatea leporatu die. Zein da Segiren balorazioa?

Garzonen beste operazio bat jasan dugu Segiko gazteok. Bere teorien arabera, ezker abertzalean edota bere inguruan mugitzen garen gazteak, ETA erakunde armatuaren laguntzaileak edo partaideak gara. Guk, ordea, gazteen eta gazte mugimenduen defentsan lanean ari garela diogu. Bi alor aski dira lanean aritzeko: etxebizitzaren arloan -bere baldintzak hobetzeko- eta euskararen arloan, honen iraupena bermatzeko. Iparraldean bereziki, euskara hil zorian baitago.

Garzonek duela hiru urte hartu zuen errepresioaren eta kriminalizazioaren bidean jarraitzen du. Baina bere teoriek ez dute zilegitasunik ez sinesgarritasunik. Adibidez, Elorrioren eta Iruñean atxilotutako sei gazteak ETako kideztat jo zituen eta horietako lau kanpoan daude jada. Azken atxilotetak, berriz, Aznarrek Europako presidentzia hartu duen garaian kokatu behar dira. Espainiako Gobernuak, estatuko justiziaren administrazioaren gainean pasa behar badu ere, errepresioaren azeleragailua sakatu du berriz ere. Finean, ETaren aurka jotzen duenean, euskaldun kutsu duen guztia ezabatu nahi du.

■ **Gose grebaren garaian manifestu bat helarazi diozue Euskal Herriko herritar orori. Euskal herritar orori egiten zaizkion erasoak aipatu dituzue. Zer da Segirentzat euskal herritarra?**

Euskal herritarra Euskal Herriko biztanlea da, Euskal Herrian bizi den oro.

DANI BLANCO

■ **“Datozen garaiak zailak izango dira, baina ez Segirentzat bakarrik, gazte mugimenduarentzat eta euskal herritar ororentzat ere bai”.**

Herritar orori eraso egiten zaigula eta euskal herritar orori ez digutela Euskal Herrian bizitzeko erabakia hautatzen uzten aditzera eman nahi izan dugu. Une honetan, Euskal herritar orori ez zaio

guzti- euskal gazteen defentsan aritzeagatik eta ideia politiko bat defenditzeagatik. Segi sortu da, eta, Espainiako Gobernuak, berriz ere, lehenengo bidetik jarraitu nahi du. Guk, Iparraldean izanik, Frantziako

Gobernuaren begiradapean izanda ere, gazteen antolaketa aitzina eraman nahi dugu. Frantziako Gobernuak ere gatazka politiko bat dagoela ezeztatu du beti, eta orpoz orpo lan egiten du

gu kriminalizatzeko, gure jarduera edozein izanik ere. Nahikoa da, kasu, euskararen alde aritzea gure kontra jotzeko. Baina, Segi Euskal Herriko herri, hiri eta auzoetan antolatutako gazte mugimendua gisa bizi da, antolatzea zaila dela aitorturik ere.

■ **Garai zailak datoz orduan?**

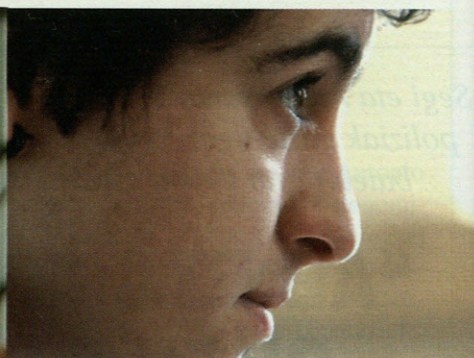
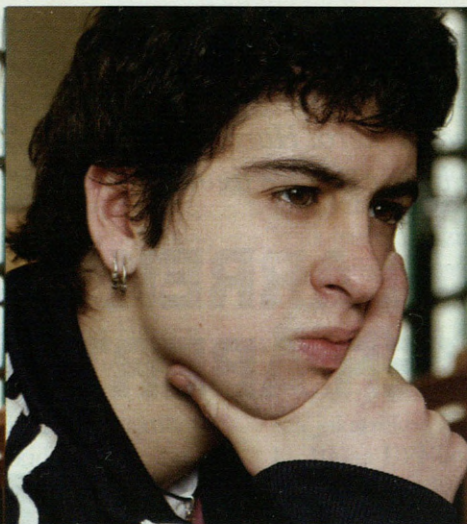
Datozen garaiak zailak izango dira,

□ **“Herritar orori ez zaio uzten bere etorkizuna bakean eta lasaiki antolatzen, horretan datza Euskal Herriko arazo politikoa”**

uzten bere etorkizuna bakean eta lasaiki antolatzen, horretan datza Euskal Herriko arazo politikoa. Eta berori autodeterminazio eskubidearen bitartez gauzatu behar da, hor dago giltza.

■ **Testuinguru honetan nola moldatzen ari da Segi erakundea?**

Duela bi urte Haika ilegalizatu zuten, 21 kide espetxeratu zituzten -eledunak eta

■ “Non dago Zuberoaren aldeko konpromisoa? Ezker abertzaleak ekimen hori aurrera badarama, zergatik besteek ez?”

bideratzeko lan tresnak eta borroka ekin-tzak antolatu ditugu. Euskal Herri mailan erakunde bakar batean funtzionatzea posible dela erakusten ari gara. Emaizak hor daude eta areago ekarriko ditugu aurrerantzean. Bi estatuen aldetiko jarrera errepre-siboa, gure lanarengatik duten ezinegonaren ondorioa besterik ez da.

■ **Oraingo oldartze egoeran eta indar korrelazioaren testuinguruan eraikuntza nazionala burutu daitekeela uste al duzu?**

Zergatik ez litzateke burutu behar? Zergatik ezin ditugu pausuak eman ezker abertzalearen praktikaren bidez? Ezin ote da eraikuntza nazionalen benetan sinetsi, EAJ-EAk azkeneko hauteskundeetan (EAEn) irabazi ondoren, independentzia

baina ez Segirentzat bakarrik, gazte mugimenduarentzat eta euskal herritar ororentzat ere bai. Guk, hala ere, funtzionatzen jarraituko dugu. Gazte mugimendu osoaren hurrengo erronka Elorrioko Topagunea da. Frantziako nahiz Espainiako Gobernuak Euskal Herria eraikitzeke 20.000 gazteren babesa dagoela ikusiko dute, eta horrek benetan mina emango die. Gainera, hori erakutsi beharrik gabe ere, mugimendu bat ezin da oztopatu ideia politikoengatik. Horrela segitzen badute, munduko kartzela handiena egin beharko dute gazte mugimendu guztia sartzeko. Hala ere, zailtasunak zailtasun, gazte mugimenduen segituko duela jakin behar dute, izen batekin edo besteekin, edota izenik gabe ere.

■ **Jarrai eta Gazteriak bateratu ondoren Haika sortu zen, oraingo Segi erakundea. Zer eskaini diozue euskal gazteriarri harrezkero?**

Lehenik, lurraldetasun mailako antolaketa, hitzetatik ekinzetara pasa gara. Euskal Herri bat dagoela diogu eta berau eraikitzeke, eskualdez eskualdeko herrien errealtatetik abiatuz, bertako arazoak

■ **“Batzuek armak hartzen dituzte arazoa gainditzeko, bestetziek era baketsu batez jokatzeko dute, erak ez dira kontrajarriak”**

oihukatu ondoren? Benetako pausoak emateko prest zeudela sinesten badugu, eraikuntza nazionala burutu daiteke. Eraikuntza nazionalaren bidean ez da aurreratu, pausoak emateko prest omen zeudenek ez dutelako pausorik eman.

■ **Hala ere, ezker abertzaleak eraikuntza nazionalaren giltza duela esaten duzue. Zein zentzuan?**

Ezker abertzaleak giltza duela diogu-

nean, gu jende guztiarekin lan egiteko prest gaudela diogu, gazte erakundeekin, gizarte eragile eta ezkerreko sektore guztiekin. Baina, eraikuntza nazionala aipatzen dugunean har dezatela kontuan guk Euskal Herria subjektu bezala hartzen dugula. Nazio eraikuntza ez da utopia bat, nazio eraikuntza eta lurraldetasuna txanpon bereko bi aurpegiak dira. Nazio eraikuntzan badago zer egina, ez baita ezer egin. Errealitate ezberdinak daude, Zuberoako errealtate latza, kasu. Bada, lagun dezagun Udalbiltzak daraman ekimena. Non dago Zuberoaren aldeko konpromisoa? Ezker abertzaleak ekimen hori aurrera badarama, zergatik besteek ez? Gazteok zeregin horretan ari garenean eta kriminalizatzen gaituztenean, eraikuntza nazionala oztopatu baino ez dute egin nahi.

■ **Iraultzailetzat jotzen duzue zuen burua. Zer irauli nahi duzue, estatua edo gizartea?**

Nik biak esango nuke. Estatuak, bate-tik, hizkuntz ereduak -irakaskuntzan lege propio bat ez izatea, kasu- edo lan merkata inposatu egiten dizkigutelako. Bestetik, gizartea ere bai. Gizarteak jakin behar du gazte mugimendu bat dagoela Euskal Herriko 150 auzotan lanean. Gazteok ez gaude konforme dagoen egoera soziala nahiz politikoarekin, eta gizartea aldatu nahi dugu, gizarteak gure ahotsa entzutea nahi dugu. Eta hori ahal dugun tresna eta baliabideekin burutuko

dugu.

■ **Iraultza gauzatzeko baldintzak ez dira ematen, itxura batez. Segikoek baldintzak ikusten dituzue nonbait?**

Zer esango dizut, nire adinean eta zurean ilusioak ezberdinak izango dira. Guk sekulako ilusioarekin bizi dugu gazte mugimendua. Gauzak ez badira gure alde ere, badakigu baliabideak eta indarra ditugula, aldatzeko gogoia dugu,

■ “Abertzaleen Batasuna (AB) Euskadiko Ezkerrak (EE) bete zuen paperean ikusten dugu egun”.

azkeneko zartako guztiak horregatik eman dizkigute. Zergatik? Bada, gazte mugimenduak alternatiba bat gauzatzeko indar nahikoa duela ikusten dutelako. Estatu bat irauli edo gizartea irauli, sekulako aldea dago horren inguruan, baina, estatuen hanka bat desorekatzea badago, gure ustez behintzat.

■ **Gizartearen eta herriaren abangoardian planteatzen duzue zuen borroka. Gehiengoa ez da zuen alde, baina ez duzue aintzakotzat hartzen.**

Guk gehiengoa ez badugu kontuan hartzen ere, estatuek erabiltzen dituzten tresna guztiak ez dira ere baketsuak, ez Euskal Herriarentzat, ez euskal gazterientzat, ezta bereziki ezker abertzalearentzat ere. Hori erakutsi nahi diogu gizarteari.

■ **Herri mugimenduaren bilakaeran desobedientzia zibilaren aldeko ekimenak sortzen ari dira. Iparraldean, Demoak, kasu. Zein da zure iritzia?**

Desobedientzia zibila herri borrokaren zaku berean sartzen dugu guk. Bi estatuen kateak apurtu eta nazio eraikuntza nazionala antolatu nahi badugu, bi estatuekiko intsumitu egin behar dugu. Oraingo pareten gainean -edo pareta hauek hausten ez diren bitartean- ezin da teiltatu bat eraiki. Pareta horiek desobedientzia zibilaren bidez (era baketsu batez) edo era zuzenago batez joz apurtu daitezke.

■ **Bi borroka moldeak uztargarriak direla esan nahi duzu?**

Nik Demoen jokamoldea guztiz ongi ikusten dut. Euskal Herriaren aldeko borrokak hamaika hanka dauzka, desobedientzia zibila bat da, borroka molde bat, gizarteari zein arazoak dauzen erakusten dizkiona. Egun, Segiren ustez, Euskal Herrian dauzen borroka guztiak uztargarriak dira.

■ **Baina, biolentziaren erabilera eta desobedientzia zibilaren praktika ez direla uztargarriak entzuten da gero**

□ “ETAren Alternatiba Demokratikoan dago gakoa, autodeterminazioaren eskubidea da giltza eta zutabe nagusia”

eta gehiago, kontrajarriak direla, alegia.

Zergatik kontrajarriak? Beren filosofiak ez dira kontrajarriak. Gure ustez, desobedientzia zibilaren alde lan egitea eta borroka armatuaren alde egitea gauza ezberdinak dira, jakina, baina azken hau zerbaitengatik dago: arazo politiko handi bat dagoelako. Batzuek armak hartzen dituzte arazoa gainditzeko eta beste batzuek modu baketsu batez jokatzeko dute, baina ez dira kontrajarriak. Guretzat bi jokamoldeak iraultzaile eta independentzia zaleak dira. Hori da gure diskurtsoa eta hortik ez gara mugitzen.

■ **Bestalde, nola baloratzen duzue Aberri Egunerako ABren eskaintza?**

Eskaintza ezker abertzaleko sektore eta eragile ezberdinak batzeko bada, oso ongi. Nork ez du Aberri Eguna elkarrekin ospatu nahi Lizarra-Garaziko eszenatoki-
ra bidean? Baina, hor beste gako bat dago. AB Euskadiko Ezkerrak bete zuen paperan ikusten dugu, Elkarrik hartu duen paperan. Ezker abertzalea eta EAJ-
ren arteko gunerik ez dago, ABk jokatu nahi duen rol hori jokatzetik ez dago.

■ **Lizarra-Garaziko Akordioaz geroztik, alta, aukera ezberdinak jalgi dira ezker abertzalearen baitan.**

Ezker abertzaleak ez du bere norabidea eta estrategia aldatu. Aralar eta ABk, alabaina, hirugarren bidetik sartu nahi dute, baina hirugarren biderik ez dagoela aspaldi ikusi genuen.

■ **Baina, Aralar eta AB ezker abertzalea dira, ezta?**

Gure ustez, ABk eta Aralarrek ezker abertzaletik ezer gutxi daukate egun. Ezker abertzalearen diskurtsoa mantentzen dute, baina ez dute ezker abertzalearen lanketa praktikara eramaten. Beraiek zatikatu dute ezker abertzalea.

■ **Giltza aipatu duzu. Gazte zaren aldetik, zein klabetan ikusten duzu giltza horren erabilpena?**

ETAren Alternatiba Demokratikoaren klabea. Autodeterminazioaren eskubidea da giltza eta zutabe nagusia. Ordea, tamalgarria da, oraindik ere ezker abertzalearen prosamen aurka bide errepre-
siboan segitzen dutela ikustea ●

◆ MIKEL ASURMENDI

Nerbioi ibaiaren ezker aldeak, azken bi hamarkadetak birmoldaketan ondorioz, izugarritzko aldaketak izan ditu: 30.000 lanpostu zuzen galdu dira. Galdutakoa berreskuratu eta suspertzeko hainbat plan abian da dagoeneko.

BERPIZTEN HASI DA EZKERRALDEA

INIGO AZKONA

INIGO AZKONA

INIGO AZKONA

■ Suspertze planean, 1.503 milioi euro inguruko inbertsioa dago aurreikusia lau urteko eperako.

Bilboko ibaiaren ezker alde duela 20 edo 10 urte ikusi zutenak eta geroztik 2002. urtean ezagutu duenak berehala esango du erruz aldatu dela paisaia. Bizkaiko Labe Garaiak izan ziren ezker aldeko sinbolo industrial esanguratsuena: "AHV de Baracaldo, que alumbran todo Bilbao" zioen kanta zaharrrak. Eta, hain zuzen, 2002ko urte honetan 100 urteko historiaren lekuko izango ziren eraikin horren instalazio eta labe-tzarrak eraitsi izana da langile-eremu horretan guztian arras basatia izan den birmoldaketa industrialaren adierazpen mingarriena. Birmoldaketa siderurgikoa ez ezik, ontzigintzakoa, ekipamenduko ondasunena, ongarritzeko gaiena, itsasokoa, nabigaziokoa eta abar ere gertatu

dira alderdi horretan, eta sektore horietako enpresa ugari zegoen ezker aldean, hala zuzenekoak, nahiz zeharkakoak.

Zuzeneko 30.000 lanpostu baino gehiago galdu dira azken bi hamarkadetan; zeharkakoak, berriz, 100.000tik gora. %29,2ko langabezia tasa zegoen ezker aldean joan den hamarkadako erdi

□ **%29,2ko langabezia tasa zegoen joan den hamarkadako erdi aldean, Hego Euskal Herrian baino %5,5 gehiago**

aldean; hau da, Hego Euskal Herrian baino %5,5 gehiago, batez beste. Horrek esan nahi du 25.000 langabe zeudela. Gaur egun, ezker aldeko adibide nabarmenenak bakarrik jartze aldera, %20tik gorakoa da langabezia Sestao aldean,

%14 ingurukoa Portugaleten eta %11koa Barakaldon.

SUSPERTZEKO PLANA. Orain, alderdi horietan dabilen bisitariak obra ugari ikusiko du instalazio industrial zaharretan. Guztiak dira gaur egungo suspertzeko industrial eta urbanistikoaren adierazgarri, baita datozen urteetako seinalegarri ere. Hainbat instituzio da aldakuntza horien eragile; hala nola, Eusko Jaurlaritza, Bizkaiko Foru Aldundia eta Bilbao Ría 2000.

Ezker aldeko Planaren barruan zegoen hori guztia, baina egitasmoa geldirik egon da ia urtebetez, liskar politikoak tarteko. Azkenean, EAJk, PPK, PSE-EEk eta EAK otsailetik aurrera bultzatzen hastea erabaki dute. Planean, 1.503 milioi euro ingu-

□ Lau urteren buruan, ia 350.000 metro kuadro izango ditu ezkerraldeak poligono industrialetan, enpresa berriak kokatu ahal izateko

ruko inbertsioa dago aurreikusia lau urteko epean. Lehen fasean, 270 milioi euroko inbertsioa ageri da guztira.

Batasuna eta Ezker Batua prest agertu dira beti, suspertzeko planaren batzordean parte hartzeko, baina oraingoz ez da horrela gertatu. Koalizio abertzaleak instituzio publikoen jarrera aktiboagoa eskatu izan du eta ezkerraldearen geroa esku pribatuen ekimenaren ardurapean ez uztea. EBk, berriz, dagoeneko abian zeuden proiektuak planean sartu izana kritikatu izan du.

Lau urteren buruan, ia 350.000 metro kuadro izango ditu ezkerraldeak poligono industrialetan, enpresa berriak kokatzeko. 108 milioi euro baino gehiago inbertituko dira. Duela urte batzuk arte, enpresa handien basea izan da ezkerraldea. Orain, aldiz, txikiek eta ertainek hartuko dute lekua poligono industrial berrietan. Sprilur erakundearen planak betez gero, Eusko Jaurlaritzaren menpeko enpresak eta dozenaka ETE kokatuko dira alderdi horretan, 2004 urterako.

Hiru poligono industrial egingo dituzte 2004 bitartean: Burtzeña-Barakaldo, Ballonti-Portugalete eta Granada-Urtue-lla. Erandio inguruan eraikitzekoa da lau garren bat. Berez, eskuineko ibarra da, baina ezkerraldeko industriarekin eta

INIGO AZKONA

■ Bilboko ibaiaren ezkerraldea duela 20 bat urtetik hona erruz aldatu da.

ekonomiarekin zerikusi handia duena. Erandiori ere erasan zioten ontzigintzako, itsasoko, ekipamenduetako eta etxe-

tresna elektrikoetako birmoldaketek.

300.000 metro kuadro baino gehiago hartuko ditu Burtzeñako poligono indus-

www.kaixo.com

■ EAJ-EA koalizioak nagusitasuna kendu zion PSE-EERI eskualdean

Sozialisten feudoa zen orain arte ezker aldekoa; PSE-EE zen indar politiko nagusia herri guztietan. Orain, maiatzaren 13ko hauteskunde autonomikoen ostean, jada ez da sozialisten feudoa; EAJ-EA koalizioa gertatu da indar politiko nagusi ezker alde osoan, 10.000 bototik gorako alde esanguratsua duela, baita eskualdeko udalerri guztietan ere: Barakaldon, Sestao, Portugaleten, Santurtzin, Trapagaranen, Urtuellan, Abanto-Zierbenan eta Zierbenan. Aldaketa historikoa da, dudarik gabe, langile eremu horretan gertatu dena, sakon eta seriozki aztertze modukoa.

Ezker alde osoko datuei gagozkiela, 57.079 boto atera zituen EAJ-EA koalizioak; PSE-EEK, aldiz, 47.068. Hortaz, 10.011 bototan hautsi zuen koalizio abertzaleak Nicolás Redondoren alderdia. EHk -oraingo Batasunak- 10.370 boto lortu zituen ezker aldean; ohi baino dezente gutxiago, bistan denez. EAEko lurralde guztietan bezala, jaitsi egin zen abstentzioa. Ezker alde guztian, 53.510 lagun abstenitu ziren.

Azkeneko hauteskunde autonomikoetan, 224.466 hauteslekoa izan

zen Ezker aldeko errolda. Beraz, 1998an baino 1.298 lagun gutxiago zeuden zerrendetan. Horrek adierazten du biztanle galera etengabea izan duela eskualdeak, azken bi hamarkadetak birmoldaketa handien ondorioz. Hainbat langile familia etorkin jaioterrira itzuli da. Bestalde, hauexek dira udalerri nagusienak: Barakaldo (83.876 lagun), Portugalete (45.312), Santurtzi (41.042) eta Sestao (28.065). Horiez gainera, eta ondoz ondo, Trapagaran (10.840), Abanto-Zierbena (7.620), Urtuella (7.473) eta Zierbena (1.038) ●

2001eko HAUTESKUNDE AUTONOMIKOEN EMAITZAK EZKER ALDEAN

	EAJ-EA	PSE-EE	PP	IU	EH
BARAKALDO	19.357	17.679	17.395	4.416	3.441
PORTUGALETE	11.581	9.536	9.071	2.655	1.812
SANTURTZI	10.874	8.190	6.991	2.131	2.392
SESTAO	6.580	5.771	4.761	1.685	1.240
TRAPAGARAN	3.427	2.474	1.232	666	587
URTUELLA	2.355	1.685	853	439	345
ABANTO-ZIERBENA	2.435	1.600	705	524	477
ZIERBENA	470	160	94	65	80

trialak Kadaguaren bokalean, Bilbo Handia metropoliaren leku estrategikoan. Ia 96 milioi euro inbertituko dituzte, eta teknologiko nahiz hirugarren sektoreko jarduerentzat izango da, bereziki. Obrak hasiak dira, jada, eta 2004an inauguratuko dute.

Ballonti-Portugaletekoak ere 30.000 metrotik gora hartuko ditu, 13 milioi euroko inbertsioa egingo dute eta industriako, banaketako eta hirugarren sektoreko jarduerentzat izango da, batik bat. Horrez gainera, aparkalekuak, zona ber-

deak eta ekipamendu sozialekoak ere izango ditu. Trapagaran da lurrez, Ballonti ibaiaren bi aldeak hartzen ditu eta A-8 autobidearen ondoan dago. 2002ko irailean inauguratu nahi dute.

Granada-Ortuella poligonoa da, oraingoz, Sprilur eraikundeak eskualdean egin duen poligono industrial garrantzitsua: 1992an hasita, 40.000 metro kuadro eraiki zituzten. Geroztik, 27 enpresa kokatu dira, eta 253 pertsona enplegatu dituzte. 1998an ekin zioten bigarren faseari, eta 68.000 metro kuadro jarri dira enpresen eskura. Bestalde, maiatzean inauguratzeko zen 11.000 metro kuadroko urbanizazio bat, Abanto-Zierbenak sustatutako industrialdeari dago-

■ Poligono industrial berrietan, batez ere, enpresa txiki eta ertainek hartuko dute lekua.

kiona, baina atzeratu egin da zertxobait. 6 milioi euro inguru inbertitu dira, eta 20 bat ETerentzako lekua jarri da.

ENPRESA TXIKIEN ETA ERTAINEN ALDEKO APUSTUA.

Bizkaiko eta EAeko instituzioetako arduradunek ETEn eta autoenpleguaren aldeko apustua egin dute, ezker aldeko ehundura industriala berreskuratzeko. Testuinguru horretan jaio ziren Centro de Desarrollo Empresarial de la Margén Izquierda (CEDEMI) eta DEMA elkarteak. CEDEMI eskualdeko promotore berrien ardatz nagusi bihurtu da. Orain dela lau urte sortu zen, eta Ilgner eraikinean kokatu zuten; garai batean AHV enpresarenak ziren lurretan, hain zuzen. Dagoeneko, 215 proiektu baino gehiago aztertu ditu. Horietatik, 33 bihurtu dira enpresa edo garapeneko egitasmo: datozen hiru urteetan, zuzeneko 340 enplegutik gora sortuko dituzte eta 14 milioi euroko inbertsioa egingo dute. CEDEMI zentroa bera ere enpresen mintegi bilakatu da, eta proiektu berritzaileen teknologia berrientzako 20 enpresa hartzeko lekua dauka.

DEMA Bizkaiko Foru Aldundiaren Enplegu departamentuaren menpeko zentroa da, eta Barakaldoko Elkartegian dauka egoitza. Duela 10 urtez geroztik, enpresa-kultura sustatzeko eta babesteko hainbat egitasmo bideratu ditu, formazioko eta finantzako laguntzak emanez, betiere lan mundura nekezen iristen diren kolektiboak lehenetsiz; hots, gazteak eta emakumeak. DEMAREN laguntzaz sortutako 77 bat enprestatik 20 kokatu dira ezker aldean. Gazteak dira iniziatiba gehien erantzuleak, eta Barakaldon, Trapagaran eta Portugaleten ireki dituzte negozioak, batik bat.

Horrelako enpresez gainera, oraindik ere badira eskualdean fabrika handiak; hala nola, BW, La Naval eta Petronor, baita aberastasuna eta enplegua sor dezaketen proiektu handiak ere. Zenbait makroproiektu energetikok, hala ere, Bizkaiko Badia proiektuak edo gasifikatzeko plantak eta Petronorren IGCCk kasu, herri mobilizazioak sorrazi dituzte, eskualdean izango luketen ingurumeneko eta gizarteko eraginagatik ●

◆ DANIEL UDALAITZ

Donostia, leku berezia batzarrak egiteko

Ongi egokitutako azpiegitura hirian bertan,
era guztietako bilerak antolatzen:

• Donostiako Teknologi Elkartegia • Miramar Jauregia • Kursaal Zentroa

eta Gipuzkoa

inguru paregabea, une atseginak igarotzeko.

**DONOSTIA
SAN SEBASTIAN**
CONVENTION BUREAU

Reina Regente, 3 . 20003 Donostia
Tel.: 943 481 466. Faxa: 943 428 122
e-mail: bureau@donostia.org
www.ssconvention.com

Hainbat banku eta aurrezki kutxek beren kutxazain automatikoetan eragiketak euskaraz egitea ahalbidetzen du. Dena den, gutxi dira horretara ausartzen diren bezeroak: %15 inguru. Euskarak Euskadiko Kutxa eta Gipuzkoa Donostia Kutxako makinetan duen presentzia azertu dugu.

KUTXAZAIN AUTOMATIKOEK EUSKARA IKASI DUTE

Eskua poltsikoan sartu eta sosa-rik gabe gaudela ohartu gara beste behin ere. Bezero garen banku nahiz aurrezki kutxaren sukurtsalik hurbileña bisitatzeke ordua, beraz. Kutxazain automatikoan txartela edo libreta sartu ondoren, pantaila batek galdetuko digu ea eragiketak zer hizkuntzatan egitea nahi dugun. Hori da esaterako BBK, Caixa, Kutxa, Vital Kutxa eta Euskadiko Kutxaren kasua. Kutxazain automatiko batzuetan, ordea, ez digute dirua atera, saldoa kontsultatu edo eskuko telefonoa kargatzeko aginduak euskaraz egiten utziko. Horixe gertatzen da, besteak beste, BSCH eta Banco de Vitorian.

Badira, ordea, bezero euskaldunen nahi eta beharretara egokitutako zenbait banku eta aurrezki kutxa, baina oraino euskararen aldeko hautua egiten duten bezeroak gutxi gorabehera %15a baino ez dira. Euskadiko Kutxak Hego Euskal Herrian dituen kutxazainetan eragiketen %16 egiten dira euskaraz, hau da, 30.000

bezero inguruk egiten dituzte. Kutxako datuak oso antzerakoak dira, bezeroen %15ak darabil euskara. Gazte gipuzkoarren artean erabilera portzentaia gora egiten du, %20-23ra arte hain justu ere.

Ildo horretatik, Kutxako euskara itzul-

alor guztietan nozitzen dugun inertzia soziolinguistiko erdaldunari aurre egiteko". Orain hamabost bat urte jarrituen martxan Kutxak lehenbiziko kutxazain automatikoak, eta lehen une beretik, hala eskatutako erabiltzaileek aginduak euskaraz ematea posible izan dute. Halaber, txartela nahiz libreta euskaraz erabiltzeko zenbait kanpaina ere antolatu ditu, Beasain, Lasarte-Oria eta Tolosan bezero euskaldunen artean opariak zozketatuz. Lortutako emaitza positiboek kanpaina berriak abiarazteko asmoa sendotu dute.

KUTXAZAINETA-TIK HARANTZAGO.

Bestalde, Kutxako bezeroei etxera bidaltzen zaizkien kontu laburpenak eta bestelako gutun estandarrak ia beti bi hizkuntza ofizialetan doaz. Dena den, kutxazain automatikoetan euskara

soilik erabiltzen dutenei automatikoki gutun pertsonalizatuak euskaraz bakarrik bidaltzeko sistema martxan jartzen hasiak dira. Euskadiko Kutxaren bezeroek ere makineta eragiketak euskaraz egiteko aukera dute, baita sukurtsaletan egin ohi diren eragiketak ere; besteak beste, mailegu bat eskatu, kontu bat ireki edo mailegu baten simulazioa egin. Aurrezki kutxa honetan ezarrita dauden hizkuntza irizpideen arabera, etxera bidalitako gutunak eta, oro har, dokumentazio guztia elebitan dago. Hala ere, bezero den udalak, kultur taldeak edo bestelako bezero batek bidali-

■ Hainbat kutxazainekin euskaraz egin daitezke eragiketak; alabaina, jende gutxi baliatzen du aukera hori.

tzaile Joxe Austin Arrietaren iritziz, portzentaia baxuak dira "gipuzkoar biztanle-riaren euskara ezagutza maila teorikoaren argitan. Sustatu egin behar da txartelen euskarazko erabilera, denok eguneroko

Euskara sailaren babeslea:

Hondarribiko herriak ere
Bai Euskarari

HONDARRIBIKO UDALA

ALBERTO ELOSEGI

tako kontu laburpenetako datu batzuk gaztelaniaz egon daitezke. Zer egin beharko luke Euskadiko Kutzako bezero batek merkataritza agiri eta idatziak euskara hutsean jaso nahiko balitu? Oraino ezinezkoa du, baina aurreikuspenen arabera, udaberitik aurrera egin ahal izango du sukurtsalean edo Telebanka izeneko zerbitzuan baldin eta horren berri eman badu.

ERAGIKETAK EUSKARAZ NOLA EGIN?

Kutzazain automatikoetako eragiketak euskara hutsean egin ahal izateko, ez dago beste munduko ezer egin beharrik. Izan ere, Euskadiko Kutzan adibidez txartela lehenbiziko aldiz jasotzerakoan kutxazainera jo eta norberak aldatu beharko luke hizkuntza, txartelaren banda magnetikoa gaztelaniazkoa baita, eta beraz euskarara egokitzeak bezeroak berak hizkuntza erregistroa aldatzeko ardura hartu behar du. Euskadiko Kutzako Euskara Zerbitzuaren arduradun Inaxio Garrok dienez, aurrezki kutxako arduradunok bezero gazteenentzat hasiera-hasieratik euskarara egokitutako txartelak ateratzea aztertzen ari dira.

Kutzako kutxazainetan, berriz, bada "Hizkuntza aldatu" izeneko aukera. Txartelaren edo libretaren jabeak aukera hau sakatzea besterik ez du. Hala ere, Joxe Austin Arrietak eragiketok gaztelaniaz egiteko ohiturari oztopo iritzi dio: "Oraindik euskaldun gehienok letra idatziari, inprentakoari nahiz informatikoari, beldur atabikoa diogu. Gainera, agian, beldur edo dena delako hori diru kontuetaz aritzerakoan izu bihurtzen ote den ere esan liteke...". Kutzak Gipuzkoako zenbait udalekin sinatu hitzarmenari esker, kutxazainetan agertzen den lehenbiziko mezua, bezero ororentzat, euskara hutsean azaltzen da. Helburua plastikozko diruaz baliatzerakoan ere jendeak euskara erabiltzera ohitzea litzateke.

◆ GONTZAL LANDA

Arturoren kaiera

EKE-REN URTEKO BALANTZEA

Euskal Kultur Erakundeak 2001ean egindako lanaren balantze baikorra egin du berriki Biltzar Nagusian. Udak, elkarte eta administrazioekin euskara gizarteratzeko ekimenak jorratzeko asmoa adierazi dute 2002 urteari begira.

Orobat, Toponimia biltzeko jardunarekin jarraituko du eta euskara hiriguneetan garatzeko ahalegina egingo du.

EUSKARAREN CORPUS ESTATISTIKOA SAREAN

XX. mendeko euskara jasotzen duen corpus estatistikoa osatu du UZEIk. Ia bost milioi hitz ditu eta XX. mendeko euskal argitalpenen inbentario osoa du oinarri. Joan den mendean erabilitako euskararen lekuko eta erakusgarri izan nahi du. Corpusa euskara gaurkotzeko tresna garrantzitsua izango da eta ez dauka hizkuntza eredurik proposatzeko asmorik. www.euskaracorpora.net-en kontsulta daiteke 15 urtetan egindako lana.

ORIO ETA GETARIA UEMA-N

Orioko eta Getariako Udalek Udalerrri Euskaldunen Mankomunitatean (UEMA) sartzea erabaki dute, EAJ, EA eta Batasunaren botoekin. Hala, hemendik aurrera 47 izango dira UEMAko herri kideak. UEMA sartzea erabaki dute aipatu bi udalek; alabaina, ofizialki ekainaren 9an, UEMA Egunean, izango dira onartuak. Mankomunitateko koordinatzaile Iñaki Arregik emandako datuen arabera, UEMAko kide diren 47 herrietan 90.000 biztanle bizi dira. UEMAren helburu nagusia herri euskaldunetako biztanleak euskaraz bizi daitezen laguntzea da.

■ Getaria eta Orio.

EHE-K MOBILIZAZIO UGARI ANTOLATU DITU

Pasa den martxoaren 12tik mobilizazio ugari ari da egiten Euskal Herrian Euskaraz. Herriar guztien hizkuntza eskubideak bermatu daitezen antolatu ditu EHE-k mobilizazioak. Hilaren 22 eta 23an herri eta auzoetan mobilizazio egunak izango dira "Hizkuntza eskubideen alde borrokatuz, ofizialtasuna eskuratu" lelopean.

Urrea

■ Euskal Herriko gaztetxe eta gazte asanbladek web gunea paratu dute. Bertan aurkitu ahal da hainbat gaztetxetan egingo diren hitzaldi, kontzertu eta antzerki emanaldiak buruzko informazioa. Gainera, txata ere badago aipatu orrialdean. Guztia euskaraz gainera.

I k a t z a

■ Euskal Mendizale Federazioaren web gunetik (www.mendikoweb.com) osteratxo bat egin dugu eta bertan aurkitu ditugu federazioak egingo dituen ikastaroak eta irteerak, beste hainbat datu baliagarriekin batera (aterpeen kokalekua, ibilbideak...). Ia guztia, gaztelania hutsean dago ordea.

ESKOLA ARROTZEKO ATARIAN

■ Eskoletan dauden ikasle etorkinak milaka gutxi batzuk dira, baina haur bakoitzak behar duen arreta handia da.

Guraso etorkinen haurrak dira asko, beste batzuk hemengo familiek adoptatu-tako haur kozkortuak eta baita bikote mistoen seme-alabak ere. Ezaugarri bat elkarbanatzen dute, beste haurrengandik desberdin sentitzen dira. Are gehiago gehienek eskolan integratzeko ahalegin berezia egin behar dute; haurrek, ikasleek, irakasleek, gurasoek... hezkuntza egitura guztiak.

Testuak: Onintza Irureta

Fatima Elidrisi izeneko neskatxa bat egin dute ezagun hedabideek duela gutxi. Neskaren aita marokarrak Madrileko bere eskolara buruan zapia jarrita joatea nahi zuen eta eskolako zuzendaritzak ezetz erantzun zion. Segituan Euskal Herriko eskoletan horrelakorik gertatzen ote zen galdetu zuten hedabideek eta eskolan musulmanak zituzten gehienek Madrileko notizia harriiduraz bizi izan zutela aitortu zuten.

Euskal Herrian ere haur etorkinak ditugula gogorarazi zitzaigun berriro Madrildik etorritako berri honekin. Berriro diot, lehenagotik haur etorkinak lerro publikoan eta asko A ereduan matrikulatuta daudenaren kezka agerian utzi baitzen. Euskal Autonomia Erkidegoan 2000-2001 ikasturtean 2.954 haur etorkin ziren eskoletan eta Nafarroan 1.842. Lau urte lehenago Nafarroan 399 ikasle etorkin zeuden eskolaratuta eta EAEn 1.600. Haur hauen %75 inguru sare publikoan aritzen dira eta %25 inguru itunpekoetan. Sare publikoko eskolek bere egonezina azaldu dute.

Haur etorkinak eskola publikoetan kontzentratzen ari dira eta ghettoak sortzeko arriskua gero eta handiagoa da. Haur etorkinak integratzeko prozesuak aparteko gastuak eskatzen ditu eta administrazioen aldetik (ez Nafarroan ezta EAEn ere) ez dago aparteko plangintzarik haur hauentzat. Eskola kontzertatuek eta pribatuek ikasle hauek beraien eskoletan hartzeko arazorik ez dutela erantzun dute, baina mila arrazoi medio (ekonomikoak nagusiki) gurasoek ez dituzte haurrak matrikulatzen.

Hego Euskal Herrian ikasten ari diren haur etorkinak ez dira asko. Iturriaren arabera datuak aldatu egiten dira eta ez da batere erraza zifra erreala izatea, baina milaka gutxi dira. Kopuruak gora egiten jarraituko du urtez urte, baina batzuen ustez arazoa larria izatera ez da inoiz iritsiko, Euskal Herrian ez baititugu Londres edo Paris bezalako gune populatuak. Beste batzuen iritziz haur hauek eskola publikoetan jarraitzen duten bitartean integratzeko ardura batzuen gain soilik

eroriko da eta ez da gizartearen arazo bihurtuko. Iritziak dira honakoak, usteak, izan ere, haur etorkinen integrazio kon-tuez esperientzia handirik ez dago. Esko-lan atzeritik etorritako gurasoen haurrak dituztenek, atzerriko haur adoptatu koz-kortuak dituztenek eta bikote mixtoen haurrak dituztenek aurrez aurre egin dute topo gaiarekin. Haur bakan batzuen kargu egin direnek integrazioak dakar-tzan oztopo guztiei aurre eginez baliabi-de ekonomikoak, ikasleak, irakasleak eta gurasoak inplikatu dituzte. Etorkinak bitxikeria ez diren eskoletan gutxieneko plangintzak abian jarri behar izan dituzte.

NORI ESKATU LAGUNTZA.

Atzeritik datorren haurrak askotan beste hizkuntza bat hitz egiten du, gurasoek beraien kultura eta ohiturak erakutsi diz-kiete hurrei eta ingurunea zeharo des-berdina egiten zaie. Haur hauen integra-zioa ez da arazo bihurtzen eskola bakarrean haur kopuru jakin bat biltzen denean soilik. Honetan esperientzia dute-nek garbi dute heltzen den haur bakoitzak eskola "hankaz gora" jartzen duela. Eskolak ez daude horretarako prestatuta, baliabide ekonomikoak urriak dira, itzul-tzaileak hilabete batzuetarako soilik eskaintzen ditu administrazioak eta ezja-kitasuna da nagusi. "Arazo berria"k desagertzera baino gehietzera egingo duenez haur etorkinak esko-lan integratzeko prozesuei buruz tradizio handia duten herrialdeetara begira jarriak dira. Estatu Batuetan eta Ingalaterran esaterako, espe-rientzia handia dute etorkin haurrak eskolaratzeko abian jarri beharreko ereduetan.

Teoria mailan eredu bat baino gehiago landu dira eta baita aplikatu ere. Herrial-de hauetan eredu bat ala bestea jartzen dute abian haurrak eskolan martxa ego-kia eraman dezan bide egokiena aukeratu dutelakoan. Urte askotako esperientzia duten herrialde hauek ere ez dute beti asmatzen. Ez da gauza bera atzerriko haurra hirian ala herri txikian bizitzea, eskolatik eskolara ere alde dago, irakas-le denak ez dira berdinak, gurasoak ere mota guztietakoak daude, eta zer esan haurrari buruz, ez daude bi ikasle berdin. Teoriak, plangintzak, tradizioak, espe-rientziak... denak balio du, baina Ingalaterran eta Estatu Batuetan, orain ere, haur

MIKEL SAIZ

■ Atzerriko haurarentzat dena da arrotza, baita eskola ere.

etorkinen eskolaratzeak lan neketsua eta gogorra izaten jarraitzen du.

Lehen ere esan dugu Euskal Herrian milaka gutxi batzuk direla ikasle etorki-nak, baina gizartea kezkatzen hasia da. Dena den, badirudi oraindik lozorroan gaudela milaka horiek gutxi iruditzen zaizkigulako edo agian herri eta eskola guztietara oihartzuna heldu ez delako. "Hik Hasi" euskal heziketarako aldizkari-ko kideek 2001eko udako topaketetarako gai hau prestatu zuten. Ikastaro honetan partehartzaile ugari espero zuten eta azke-

□ Oraindik lozorroan gaude milaka haur horiek gutxi iruditzen zaizkigulako edo agian herri eta eskola guztietara oihartzu-na heldu ez delako

nean bertan behera geratu zen ikastaroa oso jende gutxi eman zuelako izena.

D ereduko eskola publikoak biltzen dituen Sortzen-Ikasbatuazek berriz, Nafarroako haur etorkinak bere eskoleta-ra erakartzea erabaki du eta horretarako kanpaina abian jarri berri dute.

ETORKINAK NAFARRAK DIRA.

Hala esan du behinik behin Sortzen-Ikas-batuazek Nafarroako haurren matrikula-zio garaian abian jarri duten kanpaina. Kanpaina honetan hainbat ikastola, Oina-riak eta Euskara Kultur Elkargoak ere parte hartu du. Esaldi horrek zera esan nahi du: etorkinen haurrak nafar "borobi-

lak" izango badira Nafarroako bi hizkun-tzak jakin beharko dituztela, euskara eta gaztelera. Kanpaina abian jarri aurretik Nafarroako 25 eskolekin jarri ziren harre-manetan proposamena luzatu eta bertako irakasle zein gurasoen iritzia jaso asmoz. Eskola hauek haur etorkinak eskolaratze-ko plan hau onartu ahala (orain ari dira atxikimenduak lortzen eta bide onetik doa) etorkin komunitateei luzatuko zaie eskolen zerrenda. Informazio hutsa eskaintzeaz gain kontzientziazio kanpai-na egiten ari dira. Etorkin komunitateeta-

ra hurbilduko dira eta D ereduko eskola publikoe-tan ikastearen onurak azalduko zaizkie. Dagoe-neko guraso hegoamerika-rrentzat zuzendutako eskuorriak argitaratu dituzte. Seme-alabek hiru hizkuntza (euskara, gazte-

lera eta ingelesa) ikasiko dituztela nabar-mentzen zaie eta esate baterako, beren haurrek euskara jakinez gero Euskal Herrian lana aurkitzeko aukera handiagoa izango dutela adierazten zaie. Kanpainaz arduratu den Ernesto Delásekin aritu gara berriketan gai honi buruz eta arabieraz idatzitako eskuorriaren zirriborroa eraku-tsi digu. Ez da kasualitatea hegoamerika-rrentzako eskuorria kalean izatea eta ara-bierazkoa kaleratzeaz. Nafarroako Unibertsitate Publikoak egindako "La población inmigrante extracomunitaria en Navarra 2000" izeneko txostena erabili dute Sortzen-Ikasbatuazekoek batez ere Iruñea eta Iruñerriko etorkinen ezauga-

▣ Iruñeko eta Iruñerriko haurrekin zein haur etorkin gehienekin panorama bera da: ama hizkuntza gaztelera dute

rriak ezagutzeko, eta datuek hala diote: Nafarroan 7.952 latinoamerikar bizi dira, horietatik 5.014 Iruñea eta Iruñerrian. 3.809 magrebiar bizi dira Nafarroan eta Iruñea eta Iruñerrian 764. Nafarroako etorkinen erdia baino gehiago Iruñean eta Iruñerrian bizi da. Sortzen-Ikasbatuazean aldetik garbi dago bertako haurrak zein atzerititik datozenak D ereduan hezteko dela egokiena. Ondorio honetara iristeko estatistikak dira gidari. Iruñea eta Iruñerriko haur gehienek kalean eta etxean gaztelera erabiltzen dute. Euskara bigarren hizkuntza da. Gaztelera ia nahigabe ikasten dutela esan daiteke. Beraz, D ereduak bermatzen du haur hauek euskara ikastea. Zer gertatzen da ordea ikasleak atzerrikoak direnean? Iruñea eta Iruñerriko etorkin gehienak hegoamerikarrak dira eta beraz, gaztelera badakite. Bertako haurrekin zein haur etorkinekin panorama bera dute: ama hizkuntza gaztelera dute. Ezaugarri hauek kontuan hartuta Sortzen-Ikasbatuazek egokiena haurrak zuzenean D ereduan hezteko dela irizten dio.

Etorkina eredu hori egokiena denaz konbentzitzea ez da hain erraza ordea. Euskal Herrian bizi, euskara ikasi eta lau bat urtera Madrilera alde egiten badu familiak? Zertarako behar zuen euskara haur horrek? Galdera hauei erantzun nahian Nafarroako Unibertsitate Publikoak egindako lana hartu dute oinarritzat. Datuok diotenez etorkinen % 80ak Nafarroan segi nahi du bizitzeko eta %65ak betirako geratzea erabaki du. Atzeritar hauen erdiak baino gehiagok seme-alabak ditu jaioterrian eta % 78ak familia ekarri du jada ala ekarriko du. Beren helburua integrazioa lehenbailehen lortzea da. Baina, haurrek irakaskuntza sisteman sartuta seme-alabek ama hizkuntza eta kultura galtzeko beldurra dute.

Hizkuntza kontuan hartuta integrazteko oztopoez aritu gara orain arte, baina haur etorkinak kultura eta ohitura anitz dute. Ernesto Delàsek aitortu digunez administrazioaren aldetik oraindik ez

dago ezer planifikatua. Ingeles goiztiarra aplikatuko dute orain eta horri esker tutoreek asti gehiago izango dute etorkinekin aritzeko. Delàsek garbi dauka ordea ez dagoela ez materialik ez irakasle prestatutik horretarako. Bitartean Iruñea eta Iruñerriko eskola publikoetako D eredu-ko eskolak ahal duten moduan antolatzen dira. Etorkinari harrera egokia egiten saiatzen dira, haur hauentzako egun bereziak direnetan (Ramadana adibidez) ikasgelan esaten dute eta orain adibidez, jangeletan bazkariak zerbitzatzen dituen enpresarekin musulmanentzako menu bereziak egitea adostu dute. Ez diete kultura eta ohiturak bazterrean uzteko eskatuko inolaz ere, "guk geurea defendatzen dugun moduan beraiek berea mantendu nahi dute".

Etorkinak integraztea ez da erraza eta inork ez du horrelako lanik bere gain

hartu nahi. Delàsen ustez administrazioak ez du kezka berezirik erakutsi etorkin haurrenganako. Eskola publikoetan sartzen ziren haurrak A ereduan. Orain D ereduaren aldeko kanpaina hasi du Sortzen-Ikasbatuazek eta Delàsek dioen moduan, "horrek ez dio batere graziazirik egiten UPNri. D eredu saihesteko, horretarako bai, nahi dituzte etorkinak". UPNko buruzagi batek zera esan omen zuen Irurtzuneke kasua zela-eta: "D eredu nahi zuten ezta? Tori inmigrazioa!". Dena den, A eredu indartu nahi dutenek ez daukate erraza, horretarako etorkinak A ereduan lerratzeko kanpaina egin beharko baitute eta eskola publiko hauek jada ia etorkin guztiak hartzen dituzte, ghettoak sortzeko arriskuarekin.

Delàsek bota digu azken hitza: "Kontua da gaiari heldu behar zaiola jada esku artean daukagulako" ●

NAFARROAKO ETORKINEN JATORRIA

	IRUÑEA ETA IRUÑERRIA	BESTE ESKUALDEAK	NAFARROA
Europako Batasuna	1.722	1.135	2.857
Latinoamerika	5.014	2.935	7.952
Magreb	764	3.045	3.809
Gainerako Afrika	523	215	738
Europako Ekialdea	885	490	1.375
Asia eta Ekialde Hurbila	274	302	576

D ereduak erakusten den zonaldeetan

Latinoamerika	5.958
Magreb	1.619
Europa	1.039
Afrika	565
Asia	477

Iturria: "La población inmigrante extracomunitaria en Navarra". Nafarroako Unibertsitate Publikoa.

Iruñean bizi diren 0 eta 18 urte bitarteko etorkinak auzoka

Aalde Zaharra	128
Ensantxea	194
Donibane, Ermitagaña, Mendebaldea, Iturrama, Azpilagaña, Etxabakoitz	462
Arrosadia, Lezkairu, Beloso	163
Txantrea	68
Errotxapea, Sanduzelai	387
Mendillorri	42

Iruñean 0 eta 5 urte bitarteko haur etorkinak 168 dira.
Iruñerrian 0 eta 5 urte bitarteko haur etorkinak 103 dira.

HAUR ETORKINEN KOPURUAK URTEZ URTE

	96-97	97-98	98-99	99-00	00-01
EAE	1.600	1.685	1.766	2.089	2.954
NAFARROA	399	625	719	1.011	1.842

Iturria: MECko Estatistikako Zuzendaritzaorde Orokorra

■ María José Eguskiza. Bilboko Maestro Garcia Riveroko irakaslea

“Irakasleek laguntza gutxi, borondate handia eta egunean egunekoa nola edo hala egin beharra dute. Gogorra da”

María José Eguskiza irakaslea da eta duela urte batzuk eskola batean irakasle lanetan ari zela A ereduari haur etorkinek ingelesa ikasteko zailtasunak zituztela ohartu zen. Ahoz ederki moldatzen ziren, baina ahozko diskurtso akademikoa egiterakoan eta idazterako orduan ez. Hizkuntzaren alorrean aritzen zenez (ingelesa erakusten du) bigarren edo hirugarren hizkuntzak erakusteko metodoei buruz zerbait gehiago jakitea ez legokeela gaizki pentsatu zuten eskolan. Eusko Jaurlaritzari luzatu zioten proposamena eta urtebeterako Ingalaterrara joateko aukera izan zuen. Aurrez Eguskiza sei urtez bizi izan zen Ingalaterran eta Espainiako Enbaxadako Hezkuntza Sailean aholkulari lanetan aritu zen gaztelera irakasteko materialak eta ikastaroak sortzen.

■ **Urtebeterako Ingalaterrara joan zinen. Irakasleok hizkuntzaren arazoa zela-eta kezkatzen hasiak zinen.**

Etorkinak eskolatzen hasi ziren neurrian arazoak arduratzen hasi ginen. Hemen etorkinei gaztelera erakusteko materialik prestatuta ez zegoenez nik Ingalaterran prestatu nuen materiala erabiltzen hasi zen hainbat eskola. Garbi esan nien atzeritarrei gaztelera erakusteko zela material hura eta ez haur etorkinentzat egokitutako materiala.

■ **Oso orokorrean bada ere, bigarren hizkuntza ikasteko bi eredu aipatzen dituzu zuk prestatutako materialean. Zeintzuk dira?**

Lehenengo ereduak Australian erabiltzen dute batik bat, eta zehazki Victoria inguruan. Hauek haur etorkinak ikasi behar duen hizkuntza erabakitzeko arazorik ez dute, ingelesa erakutsi behar zaie. Horretarako eskolan gela bereziak dituzte. Helburu nagusia hizkuntza ikastea da eta beraz, ez daude beraien adineko haurrekin ikasgelan baizik eta ingelesa beraien moduan dakitenekin.

Bigarren ereduak Ingalaterran erabiltzen da asko. Helburu nagusia haur etorkina bere adinekoekin eskolaratzea da. Hizkuntzarekin arazoak ditu, baina gazteagokoekin edo zaharragokoekin ikasten jarritz gero berari dagozkion mailako ikasgaiak ez ditu barneratzen. Gelan ez da ohikoena itzultzailearen laguntza izatea, irakasleak berak arreta berezia jartzen du ikasleak erritmo egokia har dezan.

■ **Euskal Herrian zein eredu jarraitzen da?**

Nik ezagutzen ditudan eskoletan bi eredu arteko nahasketak egiten da. Egutero ordu batzuk ohiko ikasgelatik at egiten dituzte, hizkuntza lantzen. Hemen Ingalaterran ez bezala

bigarren hizkuntza hori zein izango den aukeratu behar da, gaztelera ala euskara. Ohiko ikasgelan daudenean berriaz, irakasleak hartzen du pisu handiena. Laguntza gutxi izaten du, borondate handia eta egunean egunekoa nola edo hala egin beharra. Gogorra da.

■ **Zure txostenetan 50 hizkuntza biltzen diren eskola bat aipatzen duzu. Ingalaterran haur etorkinen kopuru handiak dituzte eta gainera duela urte dezentetik. Integrazio prozesua antolatuta dute, zailtasunak gainditu dituzte?**

Baliabide ekonomikoak badituzte noski, baina inoiz ez dira nahikoa, ezta Ingalaterran ere. Esate baterako, Katalunian gai honen inguruan asko aurreratu dute. Material dezente dute prestatuta, haurra etortzen denean nolako harrera egin eta horrelako kontuekin. Paperak prestatzea ez da hain zaila, baina ikasgela beste kontu bat da. Euskal Herrian orain hasi gara kezkatzen eta ia ez dago ezer. Irakasleak ez daude prestatuta eta materialik ere ez dago.

■ **Integratzaileak oztupo nagusitzen hartzen da hizkuntza, baina etorkinak ez dira horregatik bakarrik guregandik desberdin. Ingalaterran bezala, urteetako esperientziak zer erakusten du?**

Ingalaterran gizarte kulturaren bizi direla barneratuta dute (azaletik bada ere, gero, sakonean beste kontu bat da). Mikel Azurmendik edo Mugicak esandakoak entzunda gutxienez dimisioa eskatuko lukete. Hori gizartean, orokorrean eta eskolan horrelako

planteamenduak egitea ere ezinezkoa da. Eskoletako hormetan hizkuntza ugaritako mezuak irakur daitezke nahiz eta hizkuntza horretako haur bat bera ere ez egon eskolan. Hemen urrutia gaude egoera horretatik. Beltzekiko aurreiritziak ere barruraino sartuta ditugu eta horiek burutik kentzea oso zaila da. Informazioa, hitzaldiak, jardunaldiak... behar dira gure pentsakera moldatzeko.

■ **Eskola publikoetan eta A ereduari pilatzen omen dira haur etorkinak.**

Bai. Neurri handi batean arrazoi horregatik ez gara hasi kezkatzen gai honen inguruan. Eskola batzuetan biltzen dira guztiak eta eskola hauek dute arazoa. Hori ez da zilegi. Gainera, kontzentrazio maila hauek horrela iraun dezakete haur etorkinen kopurua ez delako izugarria. Baina, integratzaileak arazo hauei heltzeko garaia orain da. Etorkinak oraindik oso gutxi dira eta beraz, orain askoz errazagoa da irtenbide benetan integratzailea bilatzea ●

INIGO AZKONA

■ **“Haur etorkinak eskola publikoetan eta A ereduari pilatzen direlako ez gara hasi kezkatzen”.**

Ikasgeletan jatorri ugariko haurrak elkarbizitzen hasi diren honetan kulturantzatsuna, integrazioa... moduko hitzak ahoz aho dabiltza. Plangintzak, estrategiak eta ereduak lantzen dira hitzaldietan, baina zer egiten da hemengo ez hizkuntza, ez kultura ez ohiturak ezagutzen ez dituen haurra integratzeko?

EGUNERO IKASGELAN

HIK HASI

■ Vica haurra, ikaskideekin, tutorearekin eta alboan itzultzailea duela.

Aurreko orrialdeetan Euskal Herrian berria den fenomeno honek sortutako erreakzioak azaltzen saiatu gara. Kezka, arazoa, oztopoa, ezjakintasuna, kontzientzia eza... hitzak erabili ditugu egoera definitzeko, horixe aurkitu baitugu eskolako arduradunen eta gurasoen ahotan. Noraezari aurre egiteko esperientzia dutenen txostenak irakurri behar dira, atzerriko ereduak ezagutu behar dira... baina haur etorkinak ezin dute itxaron, hemen daude. Eta horixe egin dugu guk, eskoletara jo eta irakasle, guraso eta ikaskideen eguneroko lana ikusi.

Gipuzkoako Legorreta herriko familia euskaldun batek adoptatu duen haur errusiar baten kasua ezagutuko dugu. Gipuzkoako hiriburuan berriz bada ia haur guztiak atzerrikoak dituen eskola publiko bat, San Jose Ikastetxea eta bertako zuzendariarekin aritu gara berriketan. Nafarroara jauzi eginez Iruñerriara abiatu gara D ereduaren erakusten duen Hegoalde eskola publikora. Han hegoamerikar, magrebiar eta Europako Ekialdeko etorkinen seme-alaben berri izan dugu. Berrito Gipuzkoa-

ra itzuliz Intxaurrondo Ikastetxeak El Salvadorako Segundo Montes ikastetxearekin duen harreman estua azalduko dizuegu eta baita Mundilab izeneko proiektuari buruz ere. Izen eta abizeneko eskolez gain probintziak lantzen diren proiektuak ere badira. Horrela, Hego Euskal Herrian SOS Arrazakeriak eta beste hainbat taldek 50etik gora ikastetxetan urtero inmigratzioaren, arrazakeriaren eta kulturantzatsu-

□ Itzultzailea Gipuzkoako Diputazioak eta EAEko Hezkuntza Sailak bideratzen duen laguntza da, baina hiru hilabeterako soilik

naren gaia jorratzen dute hainbat ekimenen bidez. Laburrean jaso ditugu adibideak, baina informazio gehiago nahi izanez gero "Hik Hasi" aldizkaria jo dezakezue, 58. alean adibide hauek luze jorratu baitituzte.

ERRUSIATIK LEGORRETARA.

Iazko maiatzean heldu zen Vica Errusiatik Legorretako familia euskaldun batera. 10 urteko haurrak errusieraz egiten zuen etorri berritan eta 2001eko irailean Legor-

retako Ugara eskolan hasi zuen ikasturtea. Ikasturtea hasi aurretik ordea prestaketa lan ugari egin zuten bai haurrak, bai gurasoek eta baita irakasle eta ikaskideek ere. Iraileko eskolaratzea kolpekoa izan ez zedin eskolako tutorea, Mirari Arregi eta itzultzailea, Ainhoa Azurmendi etxera joan zitzaizkion beren buruak aurkeztera. Eskola, bere gela izango zena eta ikasteko materiala eta guzti erakutsi zieten uda aurretik. Ikaskideak ere aurrez ezagutu zituen jolas parkean. Pertsonak ezagutzeaz gain hizkuntzarekin izango zuen arazoa. Errusieraz besterik ez zuen egiten eta Azurmendi itzultzailea ohartu zenez ama hizkuntzaren alfabetoa ere ez zuen ondo ezagutzen. Lan ildoak garbi zuten: ama hizkuntza ez zuen galdu behar, alderantziz, alfabetoa ikasi eta maila hobetu behar zuen. Horrekin batera euskara ikasiko zuen eta hizkuntza berria ikasi ahala ikasgaiak barneratuko zituen. Irailean 3. mailan hasi beharrean 2. mailan hasi zen eta hiru hilabetez egunean bi orduz egoten zen itzultzailearekin gelan. Ikaskideen erritmoa jarraitzen zuen haurrak, baina itzultzaileak aldiro euskarazko materiala itzuliz. Itzultzailea Gipuzkoako Diputazioak eta EAEko Hezkuntza Sailak bideratzen duen laguntza da, baina hiru hilabeterako soilik.

Denbora horretan gutxieneko ezagutzara heltzea da helburua. Mirari Arregi tutoreak dioenez administrazioak teoriarik ama hizkuntza zaindu behar dela dio, baina eskaintzen

dituen baliabideekin ezinezkoa da. Bigarren hizkuntzaren ulermen maila eskatzen diote ikasleari baina hori ez dela nahikoa azpimarratzen du Arregik. Gainera, administrazioak etorkinei erantzuteko itzultzaile plantila eduki beharko lukeela dio.

DONOSTIAKO SAN JOSE IKASTETXEA. Karitateko Alaben konpainiaren eskola da hau eta 100 urteko ibilbidearen ondoren, gaur egun 130 bat ikasle

dituzte. Kopuru horretatik gehienak haur etorkinak dira. Eskolan hogeita bi herrialde-tako haurrak dituzte, besteak beste, Kolonbia, Peru, Errusia, Bulgaria, Portugal, Txina eta Errumaniakoak. Gainerakoak bertako ikasle izandakoen seme-alabak dira.

Eskola honek duen etorkin kopurua izugarria da beste eskolekin alderatzen bada eta egoera horren arrazoiak bi dira nagusiki. Batetik, haurra ikasturteko edozein garaitan sar daiteke ikastetxe honetara. Matrikulazio epea urte osoan zabalik dute. Batera eta bestera ibiltzen diren atzeritarrek beraz, errazago dute haurra eskola honetara ekartzeko. Gabonak igaro ondoren adibidez, hogeitakosle sartu ziren eskolan. Bestetik, eskola doakoa da. Ia inork ez du ordaintzen jangela, ez testu liburuak ezta eskola aseguruarene. Ikastetxeak haurrentzat bekak eskatzen ditu gastu hauei aurre egiteko eta horrela moldatzen dira.

□ Rosario Irigoien zuzendariak ikuskariak esan ohi diona gogoratzen du; beste eskolek arazo bat gutxiago dutela horrelakoei esker

Hizkuntzari dagokionez nolabaiteko nahasketa egiten dute. Eskolaurrean haur guztiei euskaraz erakusten diete, baina Lehen Hezkuntzan B eredu jarraitzen dute. Dena dela, Rosario Irigoien zuzendariak aitortzen digunez, *"B eredu A eredurantz hurbiltzen da"*. Eskolaurreko haurrek ez dute arazorik B eredu ikasteko, baina ikasle asko ez dira eskola horretan eskolaurrean aritutakoak. Beraz, bigarren hauek euskara ez dute batere ezagutzen eta batzuek ezta gaztelera ere. Gaztelera ez dakiten hauei ohiko ikasgelatik at eskola bereziak ematen zaizkie eta batzuetan uda osoan ere aritzen dira gaztelera ikasten. Haur haurtzat ez dute itzultzailearik, irakasleak berak moldatzen dira.

Hizkuntzaren arazoaz gain, gainerakoan ikasleen elkarbizitza ona dela esan digu Irigoienek. Zenbait herrialdeetatik etorritakoei, txinatarrek eta errumaniarrek adibidez, hainbeste jolas egitearekin

HIK HASI

■ Donostiako San Jose ikastetxea doakoa da eta 130 ikasle daude.

harrituta daude. Beraien herrialdeetan diziiplina zorrotzean ohitu ziren eta hemen beste era bateko eskolarekin aurkitu dira. Ikasgelatik kanpo ikastetxea familiekin harremanetan egoten da. Kasu batzuetan gurasoak lan bila aritzen dira Euskal Herrian eta beren helburuak lortzen laguntzen diete eskola honetan.

Ghettizazioa bultzatzeko arriskuaz galdetuta erantzuna garbi du San Jose ikastetxeko zuzendariak: *"Egia da beste eskola bat ordain dezakeenak ez duela hona ekartzen bere semea edo alaba, baina ikastetxea denei irekia dago"*. Zuzendariak badaki hainbeste haur etorkin pilatzeak eskolaren funtzionamendua

asko oztopatzen duela, baina ikuskariak esan ohi diona gogoratzen du; beste eskolek arazo bat gutxiago dutela horrelakoei esker, alegia.

IRUÑERRIKO HEGOALDE ESKOLA. Eskola publikoa da Hegoalde eta Iruñeko hegoaldean dago kokatua, langile auzoan. D eredu ikasten dute 12 urte arteko haurrek. Auzo honetan etorkin gehienak Latinoamerikakoak dira, kolonbiarrak, ekuatoriarrak eta Perukoak. Magrebiarrak ere dezente dira eta azkenaldian Europa Ekialdeko etorkinak hurbildu dira Iruñerriko auzo honetara. Eskolan etorkinak dituzte noski, baina Aitor Etxar-

MIKEL SAINZ

■ Iruñerriko Hegoalde eskola publikoan D ereduari ari diren ikasleak.

te zuzendariak ez digu datu zehatzik eman, haur etorkinen gurasoek ez dutelako berain seme-alaben daturik erabiltzerik nahi. Hala ere, auzoko eta eskolako etorkinen gorabeheraz hainbat datu eskura jarri digu. Aipatutako etorkin taldeen ezaugarriak ez dira berak eta eskolatzen diren haurrengan ere badu eragina horrek. Esate baterako, etortzen diren magrebiar gehienak gizonezkoak dira eta taldean mantentzen dira hona etorritakoan. Beraz, ez du jaioteritrik haurrik ekartzen eta hemen bertan ere ez da ohikoena familia osatzea. Europako Ekialdekoekin beste hainbeste gertatzen

da. Ukrainatik, Bielorrusiatik eta beste hainbat herrialdeetatik etortzen hasi dira, baina gehienak gizonezkoak eta familiarik gabe. Hegoamerikatik berriz, familiako kide ugari etorri ohi da eta horiek eskolarako haurrak dituzte. Hala ere, ez dira guraso eta seme-alabek osatutako familia "tipikoak". Askotan eskolako atea jotzen duena amona izaten da (ezin dugu gure Europako ereduak gizartearen amona batekin alderatu Latinoamerikako amonak 40 bat urte izan baitituzte). Amona hori dator bilobekin eskolara haurren gurasoak sarri jaioterriaren baitaude oraindik edo bestela, inguruko herrietan edo autonomia erkidegoetan lan bila. Familia giro hau izanda haurrak eskolan iraungo duen denbora zehaztea zaila da, batetik bestera baitabil-tza gurasoak.

Hegoalde eskolaren kasuan hegoamerikar ikasle hauek euskara ikasi behar dute, D ereduan ari baitira. Haur huentzat euskara ikastea bertako haurrentzat baino zailagoa denik ez du uste Aitor Etxarte bertako zuzendariak: "*Bertako ia haur guztiek eskolan soilik dute euskaraz aritzeko aukera, hegoamerikarrei gauza bera gertatzen zaie*". Beste kontu bat kulturen arteko enkontrua da. Garbitasuna, elikadura, diziplina... kontzeptu asko eta asko, ohitura asko desberdinak dira eta horrelako egoeretan moldatu beharra izaten dute. Eskolako zuzendariak aitortu digunez, alde horretatik ez dute arazo handiegirik izan eskolan, ezta musulmanekin ere beraien erlijioa itsu-itsuan jarraitzen ez dutelako. Europako Ekialdeko etorkinekin dituzte orain arazo larrienak. Nahiz eta hauek izan kultura

■ Intxaurrondo ikastetxean Saharako bizimodua eza-gutu dute. Argazkian etxe baten eredu bat.

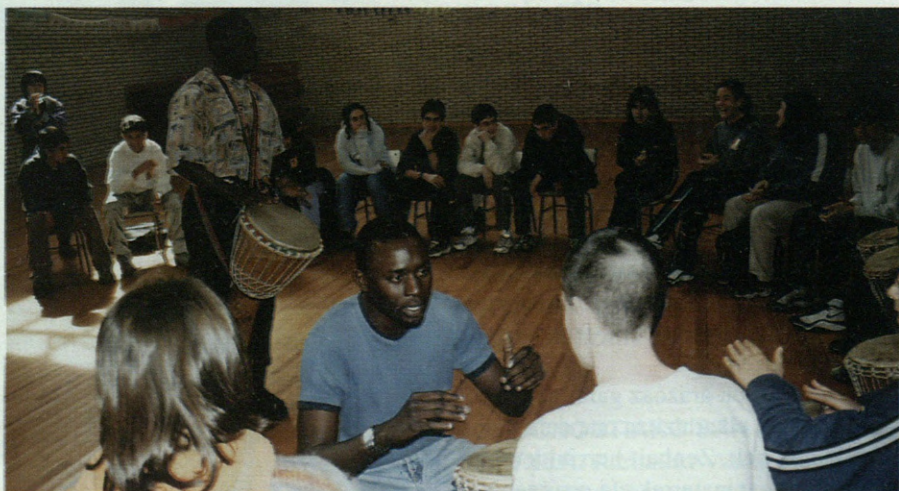
aldetik gure gertukoena, integrazio arazo gehien beraiek dute. Etxarteren iritziz kontua zera da: "*Magrebiarrak, hegoamerikarrak tropelean etorri dira, elkar babesten dute eta arabieraz, frantsesez edo gaztelerez moldatzen dira*". Hauei laguntzeko bideak jarriak daude, gaztelera erakusteko ikastaroak dituzte, bai kalean eta bai eskolan, Europako Ekialdekoek ez. 10 urtetik gorako haurrek eta arazo larriak izaten dituzte laguntza indibiduala behar dutelako hizkuntzak ikasteko eta askotan beren jaioterriko beste inoren laguntzarik aurkitzen ez dutelako.

Hegoalde eskolan etorkinen seme-alabe gain jatorri askotako beste hainbat haur bada. Bikote mixtoak asko ugaltu dira eta aita edo ama (ama gehienetan) Euskal Herrikoa eta aita edo ama (aita gehienetan) atzerrikoa duen haurrak

badira eskolan. Bestalde, atzerrian adoptatutako ikasleak ere badituzte. Hauen guztien integrazioa ez da erraza eta Etxarte eskolako zuzendariak aitortzen digu etorkin asko eskolaratu diren ikastetxeetan bertako gurasoek haurrak eskolaz aldatu dituztela. Dena den, etorkinak gero eta gehiago etorriko direla argi du Etxartek: "*Guretzako berria da fenomeno hau, baina adibidez Erriberan lehenago ezagutu zuten. Guk ere ohitu egin beharko dugu. Gure ikasleentzat oso arraroa izan zen ikaskide beltzak izatea, baina lehenengoekin gertatu zen hori, orain ez*".

EL SALVADOR ETA SAHARA.

1994an El Salvadorko Segundo Montes komunitateko eskolatik hainbat kide etorri zen Donostiara beraien proiektuak abian jartzeko diru laguntza eske. Intxaurrondo ikastolara joan ziren El Salvador-koak beraien berri ematera. Intxaurrondokoei interesgarria iruditu zitzaizen eskola honekin harremanetan jartzea eta horrela gaur arte harremana mantendu eta hainbat ekimen egin dute, eskolari lagundu eta bide batez Intxaurrondo ikastolako ikasle, irakasle eta gurasoek elkartasunaren eta berdintasunaren balioak ezagutuz. Dagoeneko irakasle zein gurasoak izan dira Segundo Montes komunitatean eta haiek ere hona etorri dira. Diruz laguntzeaz gain hemengo eskola programak erakusten zaizkie eta beraiek ere han dituzten moldeak hona ekarri

■ Ikasleek Afrikan danborrak nola jotzen diren ikasteko aukera dute.

HIK HASI

■ Bigarren Hezkuntzako gazteak Hego Amerikako dantzak ikasten.

dituzte. Ikasleak bertara joan ez badira ere posta trukaketa zerbitzua dute ikasleen arteko harremana manten dadin. El Salvadorrera begira lanean ari zirela Hegoa Gobernuz Kanpoko Erakundeak Mundilab izeneko proiektuan parte hartzeko gonbitea egin zion ikastolari. Bada, 1994an hasitako bidea utzi gabe proiektu berri honetan buru-belarri sartu ziren, honek ere kulturantzatasuna lantzeko aukera ematen baitzien. Lehen aipatu dugun "saloia"ren moduan hauek laborategi izena jarri diete kulturantzatasunaren bilguneari. Laborategian beste lurraldeetako mapak, argazkiak, aldizkariak, informazioa... dago. Ikasleak irakasleekin aritzen dira bertan lanean. Iaz, martxo eta apirila bitartean Saharako kultura landu zuten eta Euskal Herrian bizi diren saharauiak gonbidatu zituzten ikasleekin egotera. Laborategiari amaiera emateko ikastolaren sarreran sasi-jaima bat antolatu zuten.

BIZI DEZAGUN ANIZTASUNAREN ABERASTASUNA. Inmigrazioaren, arrazakeriaren eta kultur aniztasunaren inguruan ekimen ugari jarri da abian azken urteotan. Horietako bat antolatzen dute SOS Arrazakeriak, Mugarik Gabek, ijito talde batek eta baita Traperos de Emaus eta beste talde batzuek ere. Araba, Gipuzkoa, Nafarroa eta Bizkaiko ikastetxeetan abian jartzen dute ekimena urtero. Gipuzkoan sei urte daramatzate antolatzen eta iaz 27 ikastetxetako 1.350 ikasle elkartu ziren. Nafarroan duela bost urte hasi ziren eta 19 ikastetxetako 1.200

ikasle hartu zuen parte aurreko ikasturtean. Iaz Gasteizen 600 ikasle elkartu ziren eta Bizkaian 11 ikastetxetako 500 gaztetxo izan ziren. Urtean urtean ekimen honetan parte hartzen duen irakasle kopuru ere gorantz doa. Kataluniatik ekarritako programa hau hamabi eta

hamasei urte bitarteko ikasleekin lantzen dute eta hiru zati nagusi ditu. Lehenbizi DBHko ikastetxe guztiei programaren berri ematen zaie, nahi duen ikastetxeak parte hartzeko nahia agertzen du eta horrela, material didaktikoa eskura jartzen zaie berau landu dezaten. Bigarren etapan kulturen arteko topaketak egiten dira. Topaketa hauen oinarria "saloiak" dira. Hau da, kultura batzuk aukeratzen dira eta bakoitzean jatorri horretako pertsonak ekartzen dituzte azalpenak emateko. Ikasleek gustuko duten saloia aukertzen dute. Saloi magrebiarra, ijitoena, Afrika Beltzekoa eta latinoamerikarra dira gehien antolatzen direnak. Hauetan, ikasleei arabiar alfabetoa erakusten zaie, Afrika Beltzeko edo Latinoamerikako dantzak ikasten dituzte edo ijitoek flamenkoa ezagutzeko aukera ematen diete. Bizkaian adibidez, ijitoen kulturari begirako "saloia" soilik antolatu izan dute, premia larriena hauengan somatzen dutelako. Behin kultur topaketa hauek eginda ikasleek ikasi eta bizi dutena elkartrukatzeko dute. Honela, kultura bat baino gehiagoko ezagutza izaten dute ●

ARGIA ren eskutik

OSKORRI

VIZCAYATIK ... BIZKAIARA

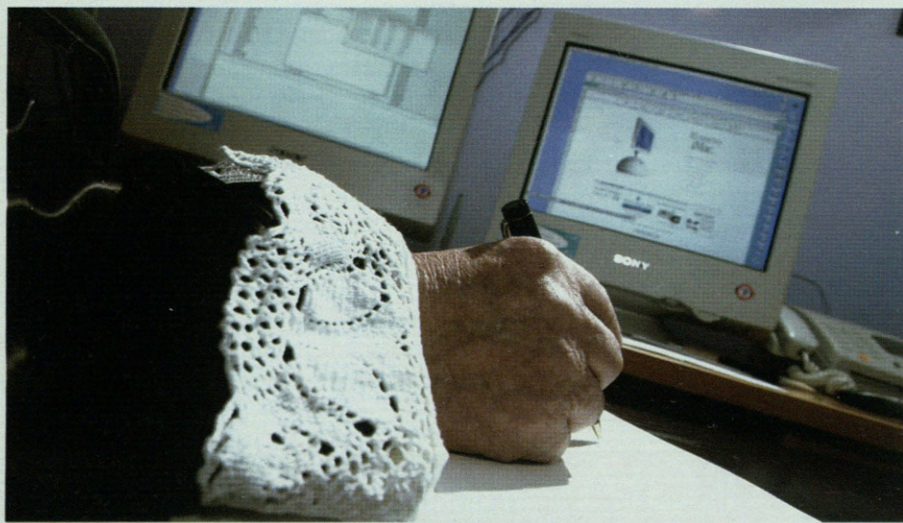
Arrasateko Amaia Antzokian - martxoaren 23an - 22:30etan

Laguntzaile:

 euskadirrati
  euskadigaztea
  radioeuskadi
  radiovitoria

LSSI, lau hizK dira, baina askori egonezina sortu diote. Interneteko legea ia guztiz onartua dago. Asmoa merkataritza elektronikoa arautzea da, baina askoren aburuz sarea kontrolatzeko asmoa ezkututzen da atzean. Guk zenbait adituren iritzia jaso nahi izan dugu.

MERKATARITZA ARAUTZEKO ALA SAREA KONTROLATZEKO?

ALBERTO ELOSEGI

■ Legeak informazioa eta merkataritza nahastea ekar lezakeela diote batzuk.

Merkataritza elektronikoa, on line egiten dena alegia, gero eta gehiago entzuten den hitza eta aurrera eramaten den jardura da. Nahiz eta Euskal Herrian oraindik joera hori ez izan nabarmenegia, Interneten web guneren bat duten herritarrek gero eta gehiago dira. Horregatik ziur, dagoeneko euskaldun askoren belarriei lau hizki hauek ezagunak egiten zaizkiela: LSSI edo berdina dena, Informazio Gizartearen eta Merkataritza Elektronikoen Zerbitzu Legea. Espainiako gobernuak onartutako lege proiektu bat izan arren, sareko euskal jardura beronen menpe geratzen da. Alberto Unamunzaga, "Eusko Alkartasuna Sarean"eko komunikazio arduradunak zentzu honetan dio Euskal Autonomi Elkartearen eskuduntzak direla ikerkuntza zientifiko eta teknikoak, barne merkataritza, azokak, kontsumitzailearen eta erabiltzailearen babesa eta merkatal burtasen ezarpen eta erregulazioa. "Non gerat-

zen dira Gasteiz eta Nafarroa prozesu honetan? Estatutuko iruzur berri baten aurrean gaudenaren susmoa daukat".

Legearen sorburua Europako Batasunak estatu partaideei luzatutako zuzenta-

■ Sinadura elektronikoa

Merkataritza elektronikoen legea sinadura elektronikoen legearekin osatzen da. Lehenak funtzionatzeko beharrezkoa da bigarrena, nolabait ziurtatu behar baitugu igorlea benetan berak esaten duena dela. 1999tik sinadura elektronikoen inguruan erret dekretu bat dugu, baina ez da oso erabilgarria izan eta orain gai beraren inguruan lege proiektu bat garatzen ari dira. Gaiaren inguruan oraindik ez da gehiegi hitz egin, baina oso kontutan hartzekoa izango da ●

rau bat izan da. Asmoa Internet bidezko merkatal harremanak arautzea da, enpresari zein kontsumitzaileek ildo konkretu batzuen arabera joka dezagun eta segurtasun juridikoa bermatuta gera dadin. Espainian otsailaren 8an Ministroen Kontseiluak LSSI lege proiektua onartu zuen. Martxoaren 12a arte emendakinak aurkezteko epea zabalik egon da eta orain Kongresura pasako da behin betirako onartua izateko.

Lege proiektu hau onartu aurretik, bitartean, eta baita orain ere, kritikak edonon entzun eta irakurri ahal izan dira. Baina zergatik hainbeste zalaparta ustez guztien onerako izan beharko lukeen lege baten inguruan? Kritika guztiak bilduko

□ **Adierazpen askatasuna arriskuan egon litekeela diote batzuk**

lituzkeen premisa bat aipatzea nahikoa da irakurlea arrastoon sartzeko; LSSIren atzean Internet kontrolatzeko nahia dagoela uste dute hainbat sektorek. Azter dezagun ordea, zer dioten legeak eta zer suposatzen lezakeen. Isabel Hernandok Europako Komision lan egiten du teknologia berrien inguruko legeak aztertzen. Bere aburuz, "ziberzentsuraz hitz egitea gehiegizkoa da. Beste gauza bat da etorkizun hurbil batean ziberzentsura eman daitekeela, momentu konkretu batean herri batek izan dezakeen profil politikoarekin jokatzeko ari baikara".

LEGEAK ARAUTZEN DUENA.

Legeak sarean jardura ekonomikoren bat dutenak merkataritza erregistroan

■ **Jabi Zabala,**
 irratia.com-en sortzailea

Interpretazio maltzurra

Espainiako gobernuak dio adierazpen askatasuna ez duela murriztuko LSSI legeak, eremu horretan ez dela sartzen, soilik jarduera ekonomikoa duten web guneak arautuko dituela. Baina uste dut ez direla fidatzekoak eta hala uste dute beste askok. Nahikoa da lege horren interpretazio maltzurra egitea. Adibidez, zure web gunean iragarriak jartzen badituzu, nahiz eta dirurik jaso ez, jarduera ekonomikodun web gunetzat har daiteke.

Gobernu hori legeen interpretazio zabalak egiten aditua da eta "terrorismoaren" kontzeptuarekin ikusi dugun bezala, sareko edozein jarduera "ekonomikotzat" jo daiteke eta ondorioz lege horren pean jarri ●

beren datuak ematera behartzen ditu: enpresaren izena eta web helbidea besteak beste. Bestalde, linean egiten diren kontratuak zer kasutan diren baleko zehazten da. Era honetako kontratu batek balio dezan enpresak zehaztasun guztiak irakurrarazi behar dizkio bezeroari, horretarako prestakuntza dagoen orrialde batera eramanez. Bestalde, spam edo publizitate erauntsia galarratzen du, baldin eta erabiltzaileak aurretiaz baimenik eman ez badu. Zerbitzua eskaintzen dutenen ardura noraino iristen den ere arautzen du, zerbitzua eskaintzen dutenen eta edukiak jarri edo bidaltzen dituztenen aldea zehaztuz. Zentzu honetan legeak dio zerbitzuen hornitzaileak ez dituela zertan edukiak gainbegiratu behar.

LEGEAK EKAR LEZAKEENA.

Baina onura horien atzean, zehaztasun eza eta zentsura ikusten dutenak asko dira.

Informazioa eta merkataritza jardue-

ren arteko mugak ez dira bereizten errazak eta askok ez dakite adibidez, zer geratuko den iritziak eta zerbitzuak eskaintzen dituzten orriekin edo informazioa izan baina autofinantzatzeko publizitate bannerra jartzen duten orrialdeekin. Azken kasu hori, publizitatea jartzea merkataritza egitea denez, legeak arautzen duen esparrua bihurtzen baita. Zentzu honetan adierazpen askatasuna arriskuan egon litekeela diote batzuk. Gainera, ez dago delitua egin beharrik. Legearen arabera, ordena publikoa edo pertsonen duintasuna bezalako baloreei eraso egiten dieten edo eraso egin diezaioketen zerbitzuen aurkako neurriak hartu ahal izango dira. Erabakia hartuko duen agintearen inguruan ere bada hainbat eztabaida. Legeak "agintari eskuduna" aipatzen du. Baina nor da agintari hori? Askoren aburuz mota honetako

■ **Borja Marcos, informatika**
 segurtasunean aditua

Birtualtasuna

INICO AZKONA

Mundu birtualean" zuzenbidezko estatua "birtuala" izango da baita ere. "Agintari administratibo eskuduna" k "mundu errealean" botere judizialaren ardura diren neurriak hartu ahal izango ditu, adibidez eduki bat atzera botatzea; eta sarbide hornitzaileek Zientzia eta Teknologia Ministeritzako ikuskatzaileei inolako ordena judizialen beharrik gabe eskatutako dokumentazioa erakutsi beharko diete.

Bestalde, doan ostatatuta dauden orrialde pertsonalak, normalean publizitatea dutenak, jarduera ekonomiko gisa hartuko dira eta beraz legearen ezarpen eremuaren barnean geratuko dira ●

■ **Jose Antonio del Moral,**
 @Euskadi-ren sortzailea

Zentsura elektronikoa

Duela bost urte, Internet "mutiko arraro" batzuen gutizia baino ez zenean, asaldaturik zegoen talde bati "ETAren aldeko"tzat jotzen zuten web gune bat erasotzea bururatu zitzaion, Euskal Herria Journal. Beraien helburu bakarra orri hura ziberespaziotik ezabatzea zen, Miguel Angel Blancoren erahilketaren mendeku bezala. Uda hartan Espainia osoan zabaldu zen gorroto kolektiboaren emaitza bezala, anekdota hutsa izan beharko lukeena, sarearen aurkako zentsura kasurik garbiena bihurtu zen.

Orain Gobernu zentralak zentsura elektroniko mota hori instituzionalizatu nahi du. Informazio Gizartearen eta Merkataritza Elektronikorekin Zerbitzu Legea onartuz gero (LSSI), nahikoa izango da "agintari eskuduna" ren erabaki bat Euskal Herria Journal bezalakoak ixteko. Internauta kritikoek ez dute e-posta bidez bombardaketarik egin beharko. Nahikoa izango da Gobernuaren ideologiarekin bat egitea ●

erabakiak epaile baten esku bakarrik egon beharko lukete. Denborak erakutsiko digu susmoak egia bihurtzen diren, ia inork ez baitu zalantzan jartzen legea aurrera aterako denik I

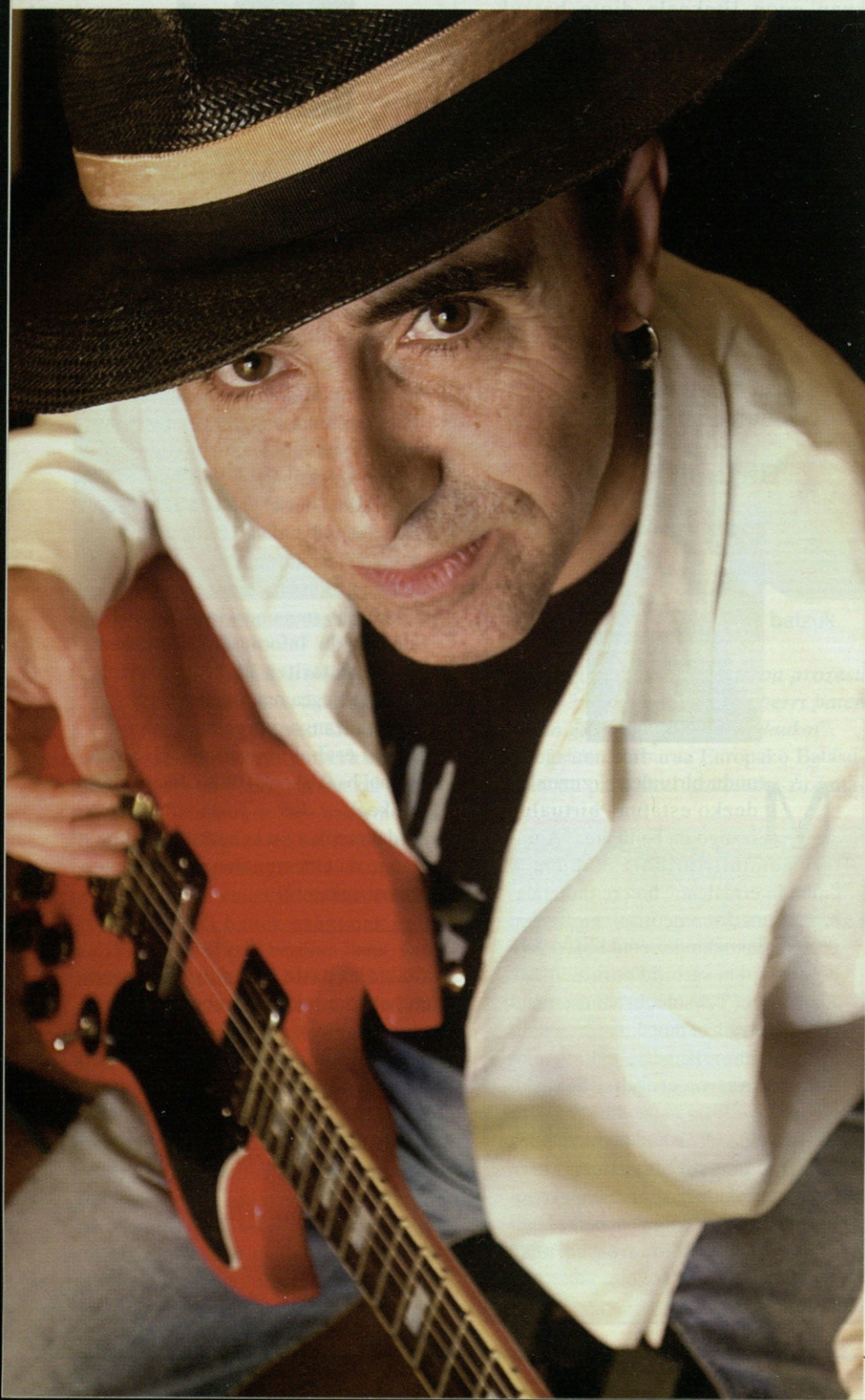
◆ **ELISABETH POMBO**

Informazio gehiago:

www.kriptopolis.com
 www.aui.es
 www.iplataforma.org
 www.mcyt.es

Francis Díez

"Barneratua dugun polizia horrek kezkatzen nau"

P E R F I L A

Doctor Deseoko abeslaria ez da edozein mediku, hasteko ez duelako letra txarrik. Minen aurrean bere tratamendua tripatan arakatzea da, eta analisisiek garbi erakusten dute bere zainetako Bilbo noraino den gozo-garratza. Tango bihotza morboz kilimatzen diote Batzokiko poxpolinaren puntilek, eta hotzikarez, berriz, "Ni naiz" kantuak. Eszenategi gainean eta azpian zein bi Francis dauden ikusi nahi izan dugu.

Testuak: Estitxu eta Ixiar Eizagirre
Argazkiak: Dani Blanco

Doctor Deseo taldearen kontzertuak intrigaz hasten dira beti: sekula ezin jakin zein eraikuntza puntatik irtengo zaren. Altura horretan zaude-la, zer pasatzen zaizu burutik?

Adrenalina igoera oso potentea da. Kaskezurra alerta gorrian jartzen zaizu, eta larritasunak jaten zaitu. Badakizu goitik eroriz gero bertan akabatuko zarela, eta jakina, espektakulua modu horretan hastea ere ez da kontua... Hasierako une horretan baliteke pixka bat desafinatzea ere, baina bestalde sentitzen dudana emozio gradua oso indartsua da. Gainera, ekilibristaren mitoa saltzen ari naizenez, gutxienez zerbait fisikoa ere izan dadila! Eskalatzea gustuko dut eta ez da hain zaila ere.

■ Inoiz kolpe latzik hartu duzu?

Bai, behin "arazotxo" bat izan nuen, Bilbon. Gas plazan nengoen, eszenategiaren gainaldean, "Ni naiz" abesten. Bil-

“Askotan ikaratu egiten naiz neure buruarekin, eszenategi gainean bakarrik sentitzen ditudan emozioak direlako, kanpoan deskubrituko ez nituzkeenak”

boko Udala desastre hutsa da, eta txapa bat askatuta zegoen. Eskutan mikrofonoa nuen, 400.000 pezeta balio dituen, eta gainera ez da nirea, teknikoarena baizik! Txapak huts egin, eta nik mikrofonoa toki seguruan utzi bitartean ez nuen salto egiteko astirik izan. Airean bira eman eta erori egin nintzen. Baina egia esan, oso torero sentitu nintzen, adarkada galanta jasota tornikete bat eginda zutik jarraitzen duen toreroa bezalaxe.

■ Hankak eszenategi gainean dituzula, zer bilatzen duzu?

Bilatzen dudana gauza bakarra da: neronei kontzertuan sartzea, eta gozatzea. Teknika erabat ahaztu egiten dut, kantuek automatikoki ateratu behar dute. Ez dut erreparatzen non jarri behar dudana edo zer abestu behar dudana, bere kasa irteten da dena. Baina emozioak bere kasa irteteko, eta gai teknikoetan pentsatzen ez egoteko, helduleku bat behar duzu. Oinarri hori kantuen ordena da, aldeztu aurretik finkatzen dena. Gainerakoa, eszenategian irteten dena ez dugu sekula aldeztu aurretik prestatu, sekula ez naiz etxean dantzari hasi.

Kontzertua hastean oso barrura sartzen naiz, eta ondo eta gaizki pasatzen dut, baina oso intentsoki bizitzen dut, oso egiazko sentimenduak dira. Askotan ikaratu egiten naiz neure buruarekin, eszenategi gainean bakarrik sentitzen ditudan emozioak direlako, hortik kanpora deskubritzeko gai ez nintzatekeenak (eta patetikoa iruditzen zait, egia esanda). Oso sentsazio gogorra da. Emozio pilatu hori, pixka bat animalia sentitzea, eta barru-barrutik gauzak sortu eta azalera-tzea. Batzutan gure kontzertuak bidezko ikusi, eta lotsa galanta ematen dit neure buruak! Transformazio moduko bat dago, eta nik uste hala izan behar duela gainera. Betitik uste izan dut musikak, sentitzeko mementoan, liturgia bat izan

CURRICULUM

- **Jaio:** Bilbon, 1958. urtean.
- **Doctor Deseo musika taldeko abeslaria.**
- **Diskoak:** Taldeak bere lehen bi maketak 1983 eta 1984 urteetan ateratu zituen, baita Euskadiko Lehen Pop-Rock lehiaketa irabazi ere, 1986an. Urtebetera ateratu zuten lehen diskoa, “Doctor Deseo” izenekoa. Atzetik etorri direnak: “Tan cerca del cielo” (1989), “Fugitivos del paraíso” (1992), “Gotas de dolor... un charco de olvido” (1995), “Hay cuentos por inventar” (1998), eta “Atrapado en tu silencio de incertidumbres y caricias” (2000) izan dira. Kaleratzear dago euren azken diskoa: “Suspira... y conspira”.
- Euskal Herrian izanagatik zaletu gehien, Espainiako Estatutik ere deitu izan dituzte, eta Mexikon arrakasta handia dute. Hego Amerika eta EABn ere entzuten da euren musika.

behar duela, erritual bat. Une horretan ni naiz apaiza, errituala zuzendu behar duena, eta topera bizitzen dut. Sentsazio hori galtzen dudana egunean erretiratu egingo naiz.

■ Ikuslegoa probokatzea gustatzen al

■ “Suspira... y conspira” disko berriaren azala eta kontra-azala. Francisentzat, “diskorik emozionanteena da, eta intimistena”.

zaizu? Morboa ematen al dizu ikuslegoak?

Inoiz ez dut ikuslegoa probokatu nahi izan, baina morboa ematen dit, bai. Botila bat hautsi eta berarekin jolasten hasi nintzenean, hasieran jolas errebindikatibo baten modukoa zen, jende batek modu basatiagoan egiten duen horri buruzko erreferentzia bat-edo, nik banekien-eta

ikusleari eszena hark atzerakoa eragingo ziola. Baina denborarekin jabetu nintzen jolas horri puntu erotikofestazale galant hartua niola, odola jartzen nuela, eta neure buruak majo harritu ninduen, “oker xamarra haiz, gero!”. Eszenategian bat batean deskubritzen dituzun sentsazioak dira.

■ Euskal Herrian pop musika gutxi egiten da. Zuek nola hasi zineten?

Ez dakit, baina nik beti argi izan dut niri kantari on bat eta estribillo bat gustatzen zaidala. Horrek poparen kontzeptura lotzen gintuen pixka bat. Eta gero, hain zuzen oso prentsa txarra zuelako ere erabili dugu, apropos. Hemen “pop” esan eta

jendeak “puf!” esaten zuen, “a zer mari-koi koadrila!” Jakina, “Rock radical vasco”aren euforia garaian sortu ginen;

BIZITZAREN PASARTEA

*Soriako herri txiki bat zen, lau etxetako herrixka. Halakoetan kontzertua sekulako nobedadea izaten da, eta biztanle guztiak kalera irten ziren gu iritsi orduko, aztoratuta: "Musikoak! Musikoak!". Herriko taberna xabarrean mejiloi platera atera ziguten, gero bainatze-
ra eraman Duero ibaira (eskerrak uda zen), eta gauean traktore tipikoa jarri ziguten, eta bertan jo behar! Denetik zegoen: 60 urteko agureak, umeak... Kontzertu erdian, gizon bat hurbildu zitzaidan bere haurrarekin: "Aizu, ba al dakizue 'Pajaritos' jotzen?"*

justu beste bidetik. Zeure nortasuna indartzeko modu bat zen: "Hauek punkiak eta rockeroak badira, gu poperoak!". Gainera bagenekien poparen bidez ere gauzak esan daitezkeela, eta jarrera bat ager daitekeela.

■ Eta entzuleriak nola hartu zuen?

Hasieran ezin okerrago. Gogoan dut Roberto Moso (gaur elkarrekin algara galantak egiten ditugu hau gogoratzean) bere mementorik erradikalenean zegoela, Zarama taldean, eta halaxe idatzi zuen: "Garai hauek ez dakit nola egin daitezkeen pop kanta-txoak, Doctor Deseorenak bezalakoak...". Eta gero begira tipooak nola jo zuen popera! Prentsan oso burrunba arraroa zegoen. Baina bestalde punki taldeak lagunak genituen, geure artean ondo moldatzen ginen. Hasieran ez ziguten gaztetxeetan ere jotzen uzten, politikoki politak ez ginelako, garaiko kontsignarik ez genuelako. Izatez, lehen aldiz Bilboko gaztetxean jo genuenean, "Gay harro-tasuna"ren festan izan zen!

■ Hitzek gai sozial gogorreki buruz hitz egi-

ten dute. Horrek orekatzen al du zuen popero fama?

Inoiz ez dut pentsatu "mota honetako gaia landu nahi dut". Beti pentsatu izan dut nahiko letra intimistak egin ditudala, gertatzen dena da barne mundu horretatik istorio sozialetarantz irteten dela. Edo, azken batean, intimoa dena ere soziala dela. Tripetan bilatzen jardun badut, nire tripak zure tripak bezalakoak direlako da, gai soziala da azken finean. Nik ez ditut dikotomia kristau horiek: soziala/indibiduala, arima/gorputza, sexua/maitasuna... ez dut dikotomia horiekin funtzionatzen.

■ Orokorrean, Euskal Herriko taldeak gai politikoetan gehiago zentra-

"Bilborekin maitasun-gorrotoko harreman oso intentsoa dut"

tzen dira...

Niri printzipioz ez zait interesatu gai politikoak zuzenki erasotzea, nahiz eta halako kanturen batzuk ere egin ditugun. Badago hori ederki asko egiten dakien jendea, eta guk beste bide batetik jo dugu. Bestalde ni gutxiago arduratzen nau kanpoko poliziak, azken batean, nahiz eta moztaratu, ikusi egiten baita. Gehiago interesatzen zait barruan darabagun polizia hori, Estatua koskabilo eta obulutegitan darabagu-eta. Horixe da kezkatzen nauena, gizarteko eskemak zer neurritaraino barneratuak dauzkagun.

■ Jendeak gai politikotan gehiago sartzeko eskatu al dizu inoiz?

Kalera jaistean batzuk hori eskatzen dizute eta besteek ez. Gogoan dut, orain urte asko, goizeko seietan mutil bat etorri zitzaidala, ni bezain txispatuta edo kasik

**“Ezaguna izateak asko
desorekatzen zaitu.
Distantziaz hartzen
jakin behar da”**

gehiago. “Zu al zara Francis, Doctor Deseokoa?”, eta nik “ba bai...”. Berak, izenik ere esan gabe: “Ni Jarraikoa naiz”. Ostras, pentsatu nuen, gaur ere saltsa izango dugu... “Hi, tio. Lehen marikoi-keria galanta iruditzen zitzaidan zuena, baina neskagunak utzi nauenetik oso ona haizela uste diat!”.

Eta hori ez da pasadizo soila, bere kategoria badu. Zu zurrumbilo politikoan zaude, ederki dago gainera, “arazo handiak” dituzu buruan (sozialismoa, independentzia), eta bat batean zerbait gertatzen zaizu bizitzan, eta pentsatzen duzu: “Ostia! Honek Ertzantzaren bizkarrekoek adina min ematen du-eta! Eta ni naiz, ez zaizkit kanpotik ematen ari! Zer arraio dut nik barruan, halako gauza batengatik hain gaizki pasa arazten didana? Gainera ez dut poliziaren zartakoekin izan dezakedan sentsazio heroiko hori, hau ez da oilar sentiarazten nauen borroka. Hau borroka miserablea da. Hau sentsazio nazkagarria! Buruan nituen eskema politikoki politak ere gainbehera etorri zaizkit, beste pertsonarekiko kontzeptu nazkagarria dut!”.

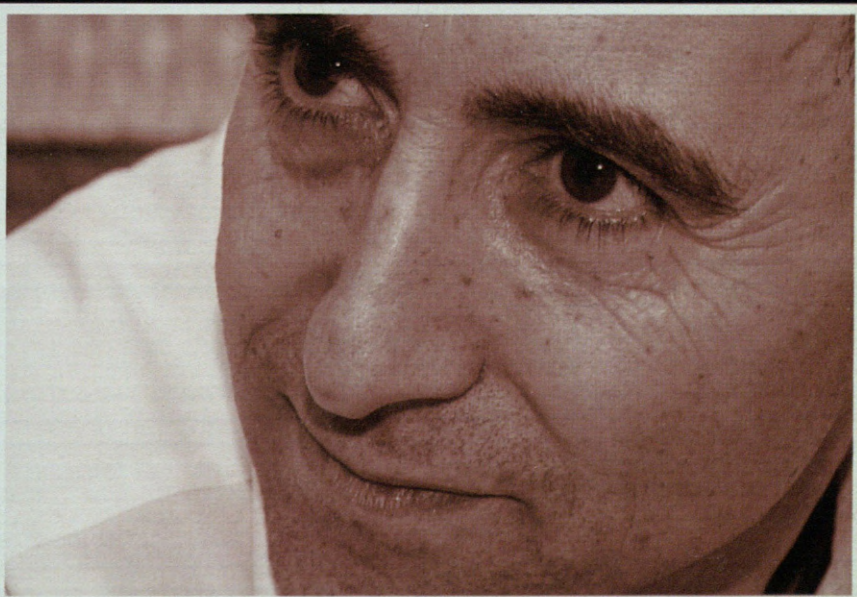
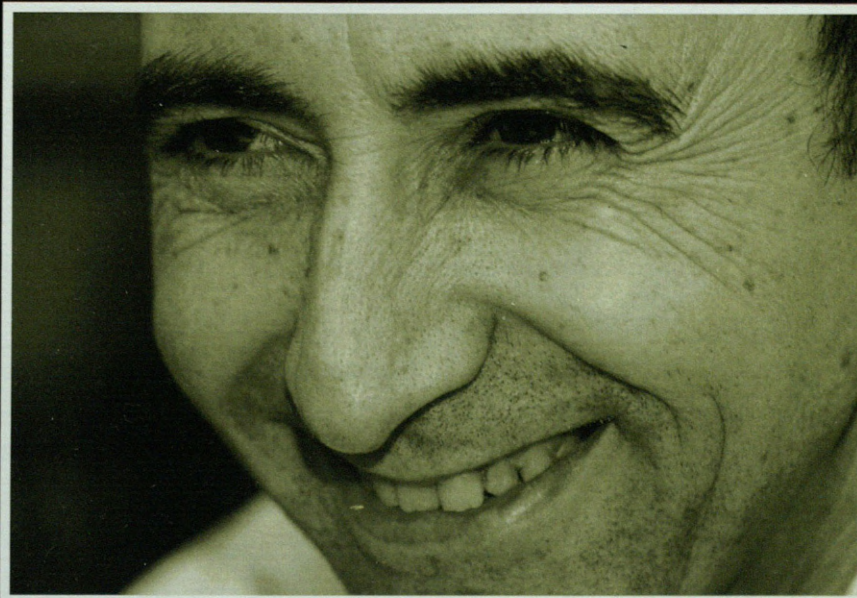
■ Bilbo islatzen da sarri zuen abestietan. Zer da zuretzat Bilbo?

Abestietan ez dut alde zuretzat plan-teamendurik egiten. Gertatzen dena da Bilbo dela nire bizitza arraio honen eszenategia. Izkina bakoitzak zerbait esan nahi du niretzat. Bilborekin maitasun gorrotozko harreman oso intentsoa dut. Denborarekin zure kartzelako barroteak maitatzera irits zaitezkeen bezala, nola ez dut bada hiri malapartatu hau maiteko!

■ Zuen kantu gehienetan gaua ere presente dago...

Gaua presente dago, bai. Agian geroz eta gutxiago, jakina, behin adin batez gero ezin zaiolako beti erritmo berari eutsi. Gaua presente dago, baina gaua ezberdina denaren mito bezala. Zentzu

**“Beti eman izan didate
morboa neskak
eskuindarrek”**

klasiko hori du gure kantuetako gauak: eguna da lanaren momentua, aurreikusitako daitezkeen gauzen unea, eta jendeak argi du bera nor den eta bere maskor horretan babesten da. Eta gauez, edariagatik edo auskalo zergatik, eguneko eskema hori hautsi egiten da, eta jendea beste modu batekoa da, onerako edo txarrerako. Agian pixka bat animalia goa ere bada, eta hori bai interesatzen zaidala. Baina halere eguna ere izugarri maite dut.

■ **Drogen gaia ere agertzen duzue abestietan. Zer iritzi duzu drogei buruz?**

Kultura guztiek erabili dituzte puntualki drogak. Diferentzia bakarra da hemen drogak erritotik eta esparru guztietatik aterata daudela, eta azkenean ohitura bihurtu direla, kontsumoaren gizarte honetan beste produktu bat gehiago. Baina puntualki erabilia, uste dut drogek kontzientzia egoera ezberdinetara irekitzen gaituztela. Beti izan naiz oso lotsatia, eta trago batzuk hartu eta speed marra bat sartu nuen lehen aldian, egia esan neure burua beste modu ezberdin batean deskubritu nuen. Eta minaren goxatze sentsazio horrek, zure barruan zerbait ezberdina sortze horrek, bere enkantua ere badu. Baina drogak erakargarriak bezain arriskutsuak direnez, erabilpenean inteligenzia izan eta kultura guztiek egin dutenera mugatzen saiatu behar da: memento puntualetan hartzea.

■ **“La chica del Batzoki” kantuak arrakasta itzela izan du. Nondik sortu zen ideia?**

Ez dakit nola sortuko zen, gitarrarekin jolasean ariko ginen, jiji-jaja. Baina kantua bazterrean utzi genuen orduan. Memento jakin batean errekupeatu egin genuen, disko bakoitzean drama sobredosia genuelako, eta “maritragedia” hutsak bihurtu ginelako. Zama arintzeko inuzente-inuzente sartutako kantu hura, azkenean toki guztietan entzuten zen, baita batzokietan ere.

Bestalde beti eman izan didate morboa neskak eskuindarrekin: bai PPko “Nuevas generaciones”ekoek, bai batzokioek, bai Jehova-ren Testiguen. Ziur aski mundu guztiari bezala. Gizonen morboetako bat izango da neskak eskuindarrekin.

■ **Euskaraz ere hasi zarete kantatzen. Zergatik?**

Erdal hitzuna naiz eta gehienez gaztelaz abesten dut, nire emozioak lotuak daudelako zuzenean ulertzen eta sentitzen dudana hizkuntzari. Baina disko bakoitzean gutxienez euskarazko kantu bat sartzea erabaki genuen, arrazoi asko gatik. Lehenik eta behin beste modu

batean adierazi arazten didalako ahoskatzeko unean. Bestalde badu militantziaren arrazoi bat ere, eta emozioak beste modu batera bizitzea eskaintzen dit.

■ **Zergatik Xabier Leteren “Ni naiz” kantua?**

Nire kantu kuttunenetako bat da. Umetan, Xabier Leteren auzora ekartzen genuenean, etxean letrak gaztelaz eta

euskaraz izaten nituen, garai hartako autoritate konpetentearen autorizazioarekin (baimen hori beharrezkoa izaten zen kantaldi bat egiteko). “Ni naiz” kantua zen gehien emozionatzen ninduenetako bat, bai musikagatik eta baita letragatik ere. Gainera garai hartan atipiko xamarra zen, “Zer eskatzen du herriak” edo “Euskadi sozialista bat” ozenago entzuten baitziren.

Nerabe garaitan Letek Euskal Herrian eman zituen kantaldi gehienetara joan nintzen. Denbora pasata, kasualitate: irratan entzun nuen kantua, eta beste modu batera birsortzeko irrika sortu zidan. Xabier Leteren ahoskera gogor hori aldatu, berak ziurtasun osoz kantatzen baitzuen, eta nik izututako ume batek bezala interpretatzea erabaki nuen.

■ **Euskal Herriatik kanpora birak egiten dituzue, baina ez omen duzue gehiegi zabaldu nahi...**

Talde lokaltzat dugu geure burua, eta halaxe segi nahi dugu. Batetik gertukotasun arrazoiengatik, eta bestetik “show

business”aren munduan ez sartzeagatik. Ez dugu gehiegi zabaldu nahi, bestela pentsa: aurtan, ziurrenik 80 bat elkarrizketa egingo ditut. Hori Espainiako Estatu osoan zehar egin beharko banu, akabatze modukoa litzateke! Gainera gorroto dut furgonetaren mitoa. Taldea furgonetan sartu eta leher eginda utziko zaituen torturaren bila joate hori, eta ordu eta erdiko kontzertua emateko errepidean 17 ordu sartzeara, ez dut sutsuki maite. Musika mundua oso mitifikatua dago, eta orain “Operación Triunfo”ri esker mundu guztiak izan nahi du abeslari, baina mundu honek bere ajeak badi-tu. Eta ez baduzu lasai hartzen, gaizki bukatzen duzu.

Ezaguna izateak eta jendeak kasu egiteak asko desorekatzen zaitu. Baboa izanagatik 20 lagun etorri eta “naturala haiz, hi! Guaya haiz!” esaten badizute, eta ez baduzu hori dena distantziarekin hartzen, azkenean lurretik bi metrotara biziko zara. Neroni ere harrituta gelditzen naiz, nire adinean, eta ispiluan nola-koa naizen ikusita, nola arraiio etortzen zaizkidan neskak. Boterearen saltsa nazkagarria da azkenean; ez dakit zergatik baina AEKko irakasleek, abeslariak

BERTSOA

Doinua: Bogart eta Bilintz

**Pop-aren bidez jartzen bazara
zeure erraiei begira,
zarena Pop-ak azalduko du,
zure islada hori da.
Berdin da rocka, berdin da rap-a,
edo orkesten dizdira,
esan nahi denak hainbat bide du,
entzuleen belarrira,
baina ezberdin deituagatik
guztiak bat bera dira**

Aitor Mendiluze

“Gure lan erritmoa lasaia da, ‘Show Business’ delako mundu azeleratutik irtetea da kontua”

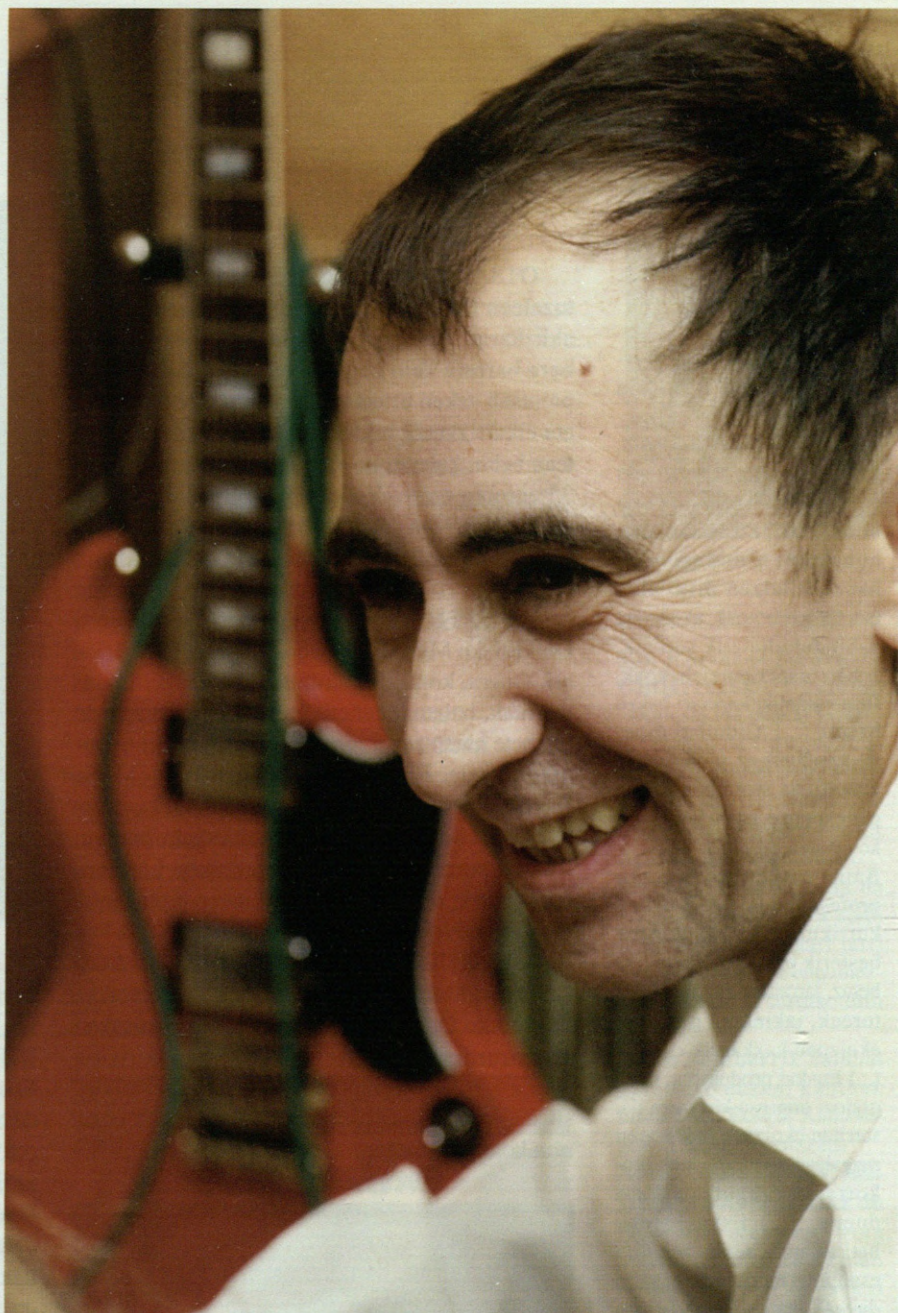
eta beste askok erakarpen indar bat badute. Gauza horiek distantziarekin hartu behar dira.

■ **Zer lan erritmo ezarri diozue zuen buruari?**

Erritmoa lasaia da. "Show Business" delako mundu azeleratu horretatik irtetea da kontua, hor konpainiek (batez ere multinazional handiek) zukua azkar atera nahi izaten baitizute, nahiz eta denbora gutxian erre. Gure erritmoa da disko bat patxadaz grabatzea, gero bira bat egitea (33 kontzertukoa, ez gehiago), eta hortik aurrera jendearen begibistatik desagertzea, deskonektatzeko. Eta kantuak sortzeko eta eszenategira igotzeko beharra sentitzean, gurpil berari ekiten diogu. Jakina, musikaren mundua oso azkar doanez, hurrengoan gutaz inor ez oroitzeko arriskua dugu, baina tira, beste zerbeitetan ariko gara orduan.

■ **Kaleratzeaz dagoen diskoak zer dakar?**

Oraintxe bukatu dugu grabazioa, eta oraindik asimilatzen ari naiz. Estudioan hainbeste aldiz jo ditugu kantuak, jada neurria galdua dudala. Baina niretzat agian diskorik emozionanteena da, eta izaera intimistena duena. Ez du esan nahi nire bizitza kontatzen dudarik, baina bada barrurako begirada bat. Bilaketa bat da, emozioen borroka bat ●

Bizkaiko Foru Aldundia

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Gure artean euskaraz!

E Z P A

PRINTZA

NEGAR EGITEN

Joanes Urkixok "Euskaldunon Egunkaria"n honela zioen:

"Euskal produktora ezagun, iraupen luzeko telesailetan espezializatu batek, ekoizpen berri bati ekiten dihonean honako bi gidoilari mota hauek bilatzen ditu: alde batetik gaztetxoak, akademia nahiz fakultatetik sortuak, zeharo esperientziabakoak. Beste aldetik, kazetari bakan batzuk (...). Gidoilari esperientziadunik ez, profesionala garestiago ateratzen da eta aurrekontuak ez du horretarako ematen. (...)

Baina eduki, badauzkagu profesional iaioak, batzuen kurikulum luzeak ikustea besterik ez dago. Zergatik, beraz, jarraitzen dute produktoreek, jakinaren gainean, ekoizpen kaxkarrak egiten? (...) Euskal produktora, definizioz, enpresa kaxkarra da, sarritan ekoizpen bakarrean magalean sortu, merkatu orokorraren ezagutza eskasa duena. (...) Esku bateko hatzamarrez zenbatzen dira espainiar merkatura ausartu direnak, eta, ondorioz, hemen dabilen gehienek bezero bakarra daukate, dela ETB, telebistaren kasuan, edo Kultura Saila, zinemarenean. (...) ETBk berezko politika dauka, eta politika horretan ez dute lekuri izan, azken urte luzeotan, euskal merkatuaren oinarriak ezar litzaketen erabakiek (...). Eta gidoilariok, zertan gabilta bien bitartean? (...) Gehienbat urtean behin Gidoigileen Elkarte Profesionalak antolatzen dituen jardunaldiak baliatuz elkarren bizkar gainean negar egiten (...)"

KANTUZALEENTZAT ALDIZKARIA

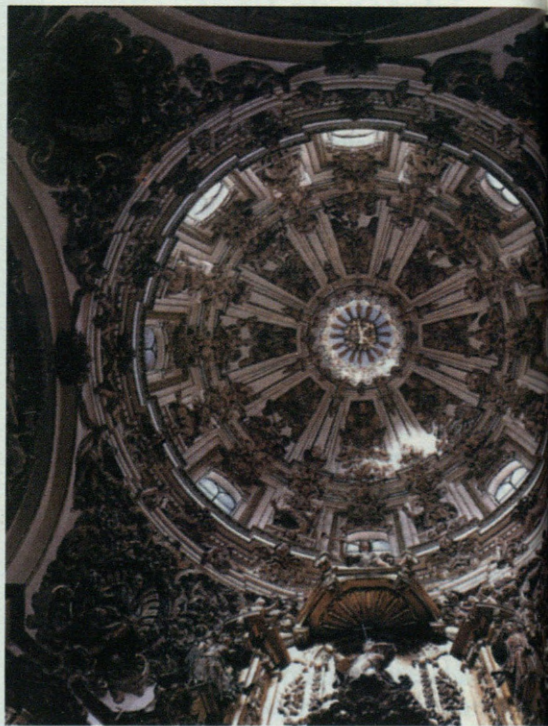
OTSAILTIK kalean da Euskal Herriko Kantuzaleen Elkartek plazaratu duen "Kantuzale" aldizkaria. Zero zenbakia plazaratu zen orduan, bere harrera zein zen ikusteko. Bertan, euskal prentsan azken urteetan argitaratu diren artikulua eta elkarrizketak bildu dituzte. Ondoren, hilabete behin kaleratuko da, urtean hamar aldiz, eta 35 euroren truke. Xede nagusia, musikagintzan eta kantugintzan dabilen topagunea izatea da.

HAMABOSTALDIKO AURREKARIAK

ABUZTUAREN 8an emango zaio hasiera Donostiako Musika Hamabostaldiaren 63. edizioari. Opera, kontzertu sinfonikoak, ganbera kontzertuak, baleta... denetik gozatu ahal izango da hilabete baten zehar. Guztira, 66 emanaldi eskainiko dituzte. Horietatik aipatzekoak dira Maria Bayok abuztuaren 17an eskainiko duen kontzertua. Gioachino Rossiniren obrak eskainiko ditu. Rossini beraren beste obra batek, kasu honetan, opera batek, du aurtengo egitarauaren protagonismoaren zati handi bat. Izan ere, irailaren 6 eta 8an Rossiniren "Il viaggio a Reims" opera Galiziako Coruña-ko Mozart Jaialdiak ekoitzia da. Bestalde, Euskadiko Orkestra Sinfonikoak Bela Bartoken "Bizarurdinaren gaztelua" operaren bertsioa eskainiko du. Eta gainera, haurrentzako obra klasikoak eta herrikoak ere interpretatuko ditu bigarren kontzertu batean.

■ "Il viaggio a Reims" operaren une bat.

IPARRALDEKO ARTXIBORANTZ LEHEN URRATSAK

LEHENENGO aldiz bildu zen hilaren 12an Baionako Kontseilu Nagusiaren egoitzan Ipar Euskal Herriko artxibo zentroa martxan jarriko duen Batzorde Zientifikoa. Batzorde Zientifikoa lehendakaria Jean-Jacques Lasserre Kontseilu Nagusiko lehendakariaren eta Jean Michel Drevet suprefetaren esku geratu da. Batzordearen eginbeharrak honakoak dira: artxibo fondo guztiak antolatzeke programa zientifikoa bat sortuko du, artxibo zentro berriaren kontzeptua garatu eta lekua, edukia eta programaren inguruko proposamenak egingo ditu. Oraingoz, finkatua geratu dena honakoa da: Baionan egongo da Ipar Euskal Herriko artxibo zentroa. 2006rako irekiko da, eta bertan gordeko diren dokumentuak digitalizatuak izango dira.

H I T Z B I T A N

- Bingen Mendizabalek adierazitakoa da honakoa "El Pais"en: "Kulturan beti daude bi mutur: elitearena eta herrikoia. Musika, arte guztia bezala, ikuspuntu bat da. Eta berdinean balio du intelektual batenak eta pertsona xume batenak. Ez dago musika bakar bat".
- Garbi Losadak "El Diario Vasco"n: "Nire antzerki obrek galderak sortzen dituzte, baina ez dituzte erantzunak ematen. Erantzunak norberak aurkitzen ditu bere bizitzan".
- Txomin Badiola eskultoreak "El Cultural"en adierazitakoa da hau: "Egungo artistek

L A K

KATEDRALAREN BERRITZEA

Ekaina baino lehen hasiko dira Tuterako katedralaren berrikuntza lanak. Hiru arlotan egingo dira lanak. Batetik, indusketa arkeologikoak egingo dira. Indusketekin, musulmanen garaitik kristautasunaren garaira hiriak jasan zuen garapena ezagutu ahal izango da. Bigarren lana, bertako erretaulak, organoak, harlanduak eta abar berritzea izango da. Hirugarrenik, hormen eta zutabeen hobekuntza eta iluminazioa, megafonia eta kalefakzioaren berrikuntza egingo dira. Apirilaren 1ean itxiko dute katedrala eta 2004a arte, lanak bukatu arte, horrela egongo da. Aurreikusitako lan guztia egiteko, 3,6 milioi euroko aurrekontua dago.

ESPRESIO ANITZETAKO JAIALDIA

EUSKAL Kultur Erakundeak eta Biarritz Culturek antolatuta, zortzigarren aldiz burutuko da aurten martxoaren 18tik 24ra "Bi harriz lau Xori" jaialdia. Era guztietako ekitaldiak eskainiko dira. Hilaren 21ean esaterako, Maskaradak "Kaio Luma Zikina" obra taularatuko du. 22an, Pantxika Telleriak zuzentzen duen Elirale taldeak "Firua" eta "Eden" koreografiak eskainiko ditu. Eta 23an Beñat Axiarik eta Orchestre National de Barbesek emanaldia eskainiko dute.

ESKUEKIN

ARTISAUTZA ikertzeko eta sustatzeko Eskuekin izeneko zentroa sortu berri da Bizkaian. Durango eta Abadiño arteko baserri batean kokaturik, teknologia berriak gerturatu nahi dizkie artisauei. Zentroak informazioa,

aholkularitza, katalogoak eta web orrialdeak egiteko eta azokak antolatzeak laguntza eskaintzen du.

■ Zentroak www.eskuekin.org webgunea du.

ITZIAR D. DE DURANA

■ Jon Kortazar.

IZENAK

Jon Kortazar eta Iratxe Gutierrezek eginiko "Diglosia eta euskal saiakerak" izango da Utrisque Basconiae argitaletxearen sail berrian argitaratuko den lehen lana. Sail berri hau Ur Apalategik zuzenduko du.

Moriarti Produkzioak da lau gazte gipuzkoarrek sortu berri duten enpresari jarri dioten izena. Ikus-entzunezko produktuak sortuko ditu enpresak.

Sabin Salaberri hainbat garaitako euskal kantuek bildu ditu "Euskal Kantutegia" izeneko liburuxkan.

Aresti, Sarrionandia, Izagirre eta Arregi Diaz de Heredia idazleen bina poema hiru hizkuntzatan jasotzen dituen "8 euskal poema" liburuxka argitaratu du Javier Gomez Montero Alemaniako Kiel Unibertsitateko irakasleak.

Metak diskoetxeak Alter Metak aspizigilua sortu du atzerriko lanak plazaratzeko. Lehen emaitza, 100% Colleagues taldearen lana da.

gizartearekiko gero eta konpromiso handiagoa dute. Baina egun konpromisoaz mintzo garenean, honek ez du zerikusirik 60ko hamarkadako konpromisoarekin. Gaur errealitatearekin konprometitu egoteak errealitate horren ezaugarriekin konpromisoa izatea esan nahi du. Eta errealitate horren ezaugarri nagusienetako bat bere izaera zatikatua da".

• Jon Alonsok "Nabarra" aldizkarian: "Euskal literaturaren ezaugarri txarretako bat da bere ziborrari begira egoten dela gehiegi. Hemen jendeak ez dio sekula begiratzen Euskal Herria munduko parte dela, ez du hori kontuan hartzen liburuak egiten dituenen".

Ume kontuak eta umekeriak

Idazten hastea erabaki zuen. Ea zergatik; ea futbola ez zitzaion gustatzen; edo pilota, pilota modan jartzari zela azken boladan. Baietz, futbolzale porrotakua zela eta pilota ere gogoko zuela. Baina idazten hastea erabaki zuela. Eta neskatan egitea? Baietz, jakina, oso gustuko zuela fantasia...; horregatik erabaki zuela idazten hastea.

Ea zergatik ez zuen telebistan aproba egiten, telesail batean, adibidez. Telebistatik azala bakarrik ezagutzen zuela, pantaila, eta hortik ateratzen denak ez ziola kilima handirik egiten.

Ea irakurtzen zuen. Baietz eta asko fijatuz, gainera. Komak eta puntuak non jartzen diren? Ez, ez, beno, horretan ere bai, baina... Pertsonaien izaeran-eta, narrazioaren arkitekturan-eta erreparatuz? Horretan ere bai, baina ez horretan bakarrik; bera esker oneko irakurlea zela, irakurle aktiboa, idazleak idaztean bezainbeste sormen jartzen zuena irakurtzean; orain arte irakurlearen irudimenez osatzen zituela beste idazleek proposatutako istorioak. Eta orain, alderantziz egin nahi zuela; historiak proposatu, irakurleek beren irudimenez osa ditzaten. Ea berari bururatu zitzaion ideia. Ezetz, Anjel Lertxundiri ("Mentura dugun artean") irakurri ziola.

A, beno! Horrela bazen, ba, joño... Baina hurrena ez esateko idazlearen izena. Plagioa ondo zegoela izen eta itzal handiko idazleentzat, baina ez hasi berri batentzat.

Ea zer idatziko zuen. Kontuak edo... hasteko. Je!, kontuak!, aluena. Hobe zuela zerbait luze-luzearekin hastea, badaezpada narrazio amaigabe horietako batekin. Edo poemekin, poesiak ongi ematen duela hasteko. Poesia segitzeko dela kabroia. Ezetz, kontuak, ipuinak, motzak.

JENDE askok hasieran haurrentzat idazten zuela. Ezta pentsatu ere! Haurrak seko alubitak direla. Inork baino arreta gehiago jartzen dutela haurrek letretan eta istorioetan, eta artista hutsak direla idazleak bere kaskarrean proposatutako ipuinak osatzen eta berrosatzen,

interpretatzen eta berrinterpretatzen; idazle zaildua behar zela haurren irudimenarekin lehian hasteko.

Idazle gazteak badirela gazte eta helduentzat txukun antzean idazten dutenak, baina haurrentzat idazten dutenak behar dutela bizitzan eta ofizioan eskarmentu pixka bat, edo puska bat... edo asko oso. Joño! Ba, pentsatzen hasita, izen potenteak gogora ekartzen hasi eta...: Joxan Ormazabal, Atxaga, Txiliku, Anjel Lertxundi, Mariasun Landa, Juan Kruz Igerabide, Karlos Linazasoro, Seve Calleja, Felipe Juaristi, Patxi Zubizarreta... Gazte izandakoak gehienak ere, salbuespenak salbuespen. Eta pentsatzen jarrita norma-

la ere bazela alde batera, gazteak oraina bizi eta aurrera begiratzen baitute, eta atzean utzi berri duten mundu bat, haurtzarokoa, ez dagoela bere kezka eta interes printzipalen artean, munduaren beste maratila asko baitituzte zabalzako eta deskubritzeko.

Alegia, gezurretako errazkeria dela haur literatura errazagoa dela pentsatzea. Literatura literatura dela, adjektiborik gabe.

ALBERTO ELOSEGI

Mixel Murua
Elkar-eko Haur eta
Gazte literaturako arduraduna

"Askotan nahasten direla ume kontuak, umekeriekin. Eta haurrak ez direla inoiz nahasten horretan: umeak ume kontuekin ibiltzen baitira. Idazleak direla askotan umekerietan erortzen direnak"

GAINERA, haur literaturan tranpa asko zegoela hasi berri batentzat. Joño idaztea, adibidez, haurrak joñoak direla pentsatuz. Pedagogikierian jaustea, haurra engainatuko delakoan. Eta argitaratzaileei, kritikariei eta irakasleei ziria sartzea, bale!, hori ume jolasa dela, haurrek ondo dakiten bezala, baina umeak aluak direla horretan ere. Askotan nahasten direla ume kontuak, umekeriekin. Eta haurrak ez direla inoiz nahasten horretan: umeak ume kontuekin ibiltzen baitira. Idazleak direla askotan umekerietan erortzen

direnak.

Ez, berak hasteko literatura errealista egingo zuela, beharbada, edo intimista, agian, buruarekin bakarrik irakurtzen dena, ausaz, edo sentimenduez bakarrik barnerratzten dena, apika. Eta egunen batean, Nabokov-ek zioen bezala, bizkarrezurrarekin, buruarekin eta arimarekin, idazteko eta interpretatzeko gauza zenean, gauza seriotan hasiko zela. Orduan, akaso, idazlearen gaixotasun guztiez sendatutakoan, hasiko zela haurrentzat idazteko aukera kontsideratzen, umekerietan jausi gabe, ume kontuen edertasun guztiarekin ●

IMANOL AGIRRE

A N T Z E R K I J A R D U N A L D I A K

Euskal Herrian antzerki jaialdi ugari antolatzen da. Ikuslearen arreta erakartzearekin batera antzerkiaren munduan ekoizten diren lanak erakustea dute xede. Ekitaldi hauen atzean egoten den lantaldeari esker tokian tokiko jaialdiek sarritan nortasun berezia hartzen dute.

KOKTEL DRAMATIKO ARRAKASTATSUAK

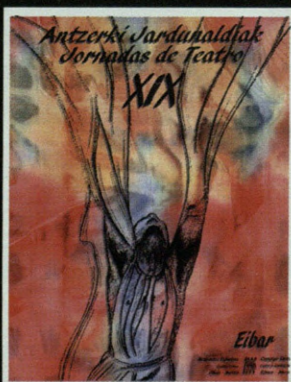
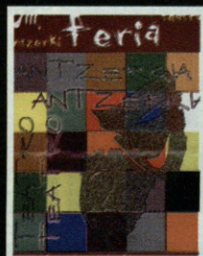
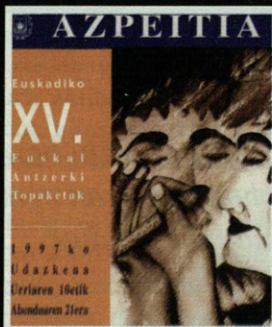
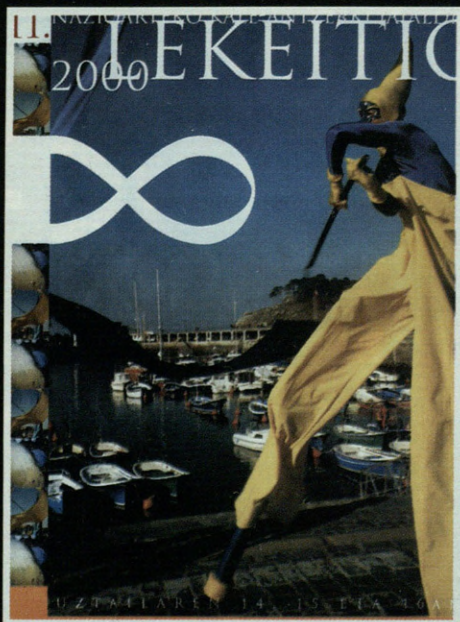
Lndarrak batuta eraginkortasun handiagoa lor omen daiteke. Ikasbide hori jarraituta, antzerkiarekiko zaleztasuna lau haizetara zabaldu nahian, jaialdiak antolatzeke bidea hartu zuen Euskal Herriko hainbat herri duela urte batzuk. Ekimen hauei esker inoiz bisitatu ahal izango ez ditugun lurraldeetako antzezlanez gozatzeko aukera izaten dugu baita antzerki munduan pil-pilean dauden joerak ezagutzeko ere. Antzerki munduko jendeak ere beste taldeen berri izateko beta izaten du topaketa hauetan.

Lekeitioko Nazioarteko Kale Antzerki Jaialdiaren zuzendari Imanol Agirre-ren aburuz, halako ekitaldiak antolatzeke arrazoia hauek duten eragin mediatikoa da, hein handi batean: "Jaialdien bidez lortzen dugun oihartzuna ez da lortzen

beste modu batean. Nolabait esateko, *erresonantzia kutxa bat bezala da*". Hala, gaur egun Euskal Herrian antzerki mota askotarikoen bilgune bilakatu diren jaialdi mordoak egiten da, guztiak ere ezaugarri bereziak dituztenak: nazioarteko taldeen lanak biltzen dituztenak -Gasteiz, Santurtzi, Baiona, Eibar-, kale antzerkiaren erakusleho direnak -Lekeitio,

□ Antzerki jaialdien gero eta arrakasta handiagoak ez al dio herrietako urteko egitarau kultural finkoei kalte egiten?

Zarautz, Barakaldo-, umorezko antzerkia ardatz dutenak -Pasaia-, txotxongilo jaialdiak -Bilbo, Tolosa, Bergara- eta abar luze bat. Euren artean helburu komunak badituzte ere, jaialdi bakoitzak badu bere erronka propioa. Aurten hogeita bost urte bete zituen Eibarko Antzerki Jardunaldietako zuzendari Jose Maria Cornagorentzat, esaterako, jaialdi baten helburua ia ikusle mota guztiak asetzeko moduko kalitatezko egitarau bat eskaintzea da: "Ikusleak sortzen joatea baita gure nahia, eta batez ere jende gazteari antzerki zaleztasuna piztea. Hala, hauek heltzen direnean antzerki adituak izango dira". Imanol Agirrek, berriz, antzerkiari Euskal Herrian toki duin bat eskaintzeko nahiaz gain, nortasunaren beharra aipatzen du: "Jaialdi bakoitzak nortasun

■ Goitik behera eta ezkerretik eskuinera, 2000ko Lekeitioko Kale Antzerkiko Jaialdiko, Bilboko X. Txontxongilo Jaialdiko, Euskadiko XV. Euskal Antzerki Topaketetako, Zarauzko VIII. Kale Antzerki Topaketetako, Donostiako Antzerki Feriako eta Eibarko XIX. Jardunaldietako kartelak eta programak.

berezi bat izan behar duela uste dut. Izan ere, egun hemen antolatzen diren jaialdi izeneko asko ez dira benetako jaialdiak, programazio ezkutatuak baizik. Gaur egun Euskal Herrian antolatzen den jaialdi nagusienaren kasua horixe da, Gasteizko jaialdiarena, alegia".

Antzerki Jaialdien atzean lantalde zabalaren esfortzua egoten da gehienetan: udala, kultur erakundeak, antzerki taldeak, boluntarioak... Izan ere, halako ekitaldi bat antolatzeak sortutako buruhausteak ez dira ahuntzaren gauerdiko eztula: jaialdira ekarri nahi diren taldeekin hitz egin, egunak zehaztu, aurre-

kontuari etekin handiena atera, azpiegitura guztia prestatu, komunikabideetara jo... Martxoaren 19an amaitu berri den Eibarko Antzerki Jardunaldian parte hartu duten 24 talderen lanak hautatzeko, esaterako, programaren arduradunek berrogeita hamar lan baino gehiago ikusi behar izan dituzte: "Guretzat oso garrantzitsua delako ekarriko duguna aurrez guk ikusitakoa izatea. Atzerriarrak badira, bideoz ikusten dugu lana", dio Cornagok, "dena den, zailena azpiegituren egokitzea da: taldeei lo egiteko lekua bilatu, alderdi teknikoak zaindu... gure lan taldean ez dago profesionalik eta, beraz, esfortzu

ikaragarria egin behar izaten dugu".

ETA URTEAN ZEHAR ZER?

Antzerki jaialdiek gero eta arrakasta handiagoa duten tenore honetan bada nahiko zabaldu den kezka bat: jaialdiek ez al diote herri bateko urteko programazio kultural finkoari kalte egiten? "Horixe aspalditik buruan darabilgun kezka da", dio Cornagok, "ideialena urte osoan antzerki, dantza, musika eta bestelako adierazpen artistikoen egitarau finko bat izatea litzateke, baina zailtasun handiak daude horretarako. Antzerki jaialdira gero eta ikusle gehiago etortzen den bitartean, urtean zeharreko ikuskizunetara ia ez da inor joaten. Eta egia esan, ez dakit zein den arrazoia".

Antzerki jaialdi baten arrakasta, sarri,

■ Jaialdien inguruko gogoeta

Santurtziko Nazioarteko Antzerki Jaialdiaren azken edizioaren baitan "Euskal Antzerkiaren Topaketa Profesionalak" antolatu ziren hirugarren urtez. Azaroan burutu zen topaketan euskal antzerki jaialdien inguruan aritu zen eszenako hainbat profesional. "Jaialdien herri bat edo herri-jaialdi bat" titulupean gaurko egoera, etorkizuneko erronkak eta jaialdien baliagarritasuna izan ziren, besteak beste, hizpide. Besteak beste halako ospakizunak mantentzearen garrantziaz hitz egin zen nahiz eta hauen helburuak zehaztu beharra ere nabarmendu zen, zentzua izaten jarraituko badute behintzat. Antzerki Jaialdiek herrietako urteko programaketa egonkorren osagai behar dutela izan eta ez ordezkio ondorioztatu zuten gainera. Euskal antzerki-gintzaren profesionalak jaialdi, jardunaldi eta azoken euskal mapa bat burutzeko beharra ere adierazi zuten Santurtzin, horretarako administrazioaren papera ezinbestekotzat joz. Eusko Jaurlaritzako Kultur Sustapenerako zuzendaritzak mapa hori egiteko asmoa badagoela adierazi du nahiz eta bestelako zehaztasunik ez duen eman ●

■ Aitor Gorrotxategi. Azpeitiko Udaleko Kultura zinegotzia.

"Euskarazko antzerkigintzan berriro erreferente izan nahi dugu"

Azpeitiko Antzerki Topaketak sortzez euskaraz eginiko antzerki amateurren bilgune izan baziren ere, urteen poderioz, euskal talde profesionalen erakusleio bilakatu ziren "Euskadiko Antzerki Topaketa" bihurtuta. Joan den urtean, hemezortzigarrenean, Azpeitiko Udal ordezkariak topaketen "norabide aldaketa" iragarri zuten. Zelaitxo antzokia desagertuta antzezlan bakarra aurkeztu zen pasa den urtean, laburmetrai erakusketa berria estreinatuz. Izaera aldatze honek hauts mordoa harrotu zuen euskal antzerkiaren munduan. Aitor Gorrotxategi, Azpeitiko Kultura zinegotziak, ordea, baikortasun handiz ikusten du topaketa hauen etorkizuna.

■ Zein izan da Azpeitiko Antzerki Topaketen norabidea aldatzeko benetako arrazoiak?

Arrazoi nagusia azpiegituren falta izan da. Lehen erabiltzen zen Zelaitxo antzokia saldu egin zen eta Azpeitiko udalak zine antzeko bat erosi zuen. Hau, ordea, ez da inolaz ere antzerkia egiteko aproposa. Eszenategiak lau metroko zabalera du eta, beraz, talde profesionalak hona ekartzea ia ezinezkoa da.

■ Euskal antzerkiarekiko dagoen utzikeriaren ondorio dela uste duenik badago...

Ulertzen dut kanpotik ikusita esan daitekeela edozein antzerki talde ekarri daitekeela eta edozein modutan. Ez dira konturatzen, baina, talde bakoitzak bere baldintzak jartzen

dituela, eta ez baduzu eszenatoki edo kamerino egokirik taldeek ezetz esaten dizutela. Talde gehienak ez daude prest kalean edo frontoietan antzezteko. Antolatzaileontzat ere azpiegitura guztiak egokitzea garestiegia da.

■ Zergatik ez dago Euskal Herrian halako ezaugarrieta-ko beste topaketarik? Talde eskasia ote?

Ez, talde ugari dago. Hala ere, garbi ikusten da jendeak eskatzen dizuna zera dela: aurpegi ezagunak eta antzerki

komikoa. Azken finean jendea memento atsegin bat pasatzera joaten da antzerkira, ez ea ondo eginga dagoen ikustera. Horregatik da zaila halako topaketetan asmatzea. Ez dakit jendeak benetan baloratzen duen euskaraz eginiko lana.

■ Berriro ere euskaraz eginiko antzerkiarentzat erreferente izateko gogoz?

Guk hori lortu nahiko genuke. Antzerki munduko jendeak osatutako batzorde berezi bat sortzea da orain gure

asmoa, problematika handi honi aurre nola egin diezaiokgun baloratzeko, alegia. Dena sakon aztertu behar da eta pauso batzuk markatu. Berrikuntzak egin nahi ditugu baina ezin dugu orain dibertsifikatzen hasi eta bat-batean mila produktu berri sartu, gauzak pixkanaka eta ondo egin behar ditugu. Lehengo mantendu, eutsi eta hobetzea da helburua. Dena den, nik uste dut antzoki berria eraiki bitarteko bi urte hauek ondo etorriko zaizkigula gogoeta sakon bat egiteko ●

ALBERTO ELOSEGI

bildutako ikusle kopuruaren arabera neurtzen da. Hori dela eta, askotan ikuslearen gustuen baitan eratzen dira programak. Eibarko Jardunaldien arduradunak garbi du ikuslearen gustuak zeintzuk diren. Umorezko antzerkia, dudarik gabe. "Egia esan estresarekin, lanez gainezka eta mila ardurekin bizi gara eta, beraz, kate horietatik libratzeko joaten gara antzerkira. Horregatik gure programaren zati handiena umorezko lanei eskaintzen diogu". Imanol Agirrenen iritziz, aldiz, Lekeitioko jaialdiak ez dio inoiz gehiegi ikusleen gustuari so egin: "Ez dugu behintzat programazioa horren arabera egiten. Guk garbi jarri ditugu gure lan egiteko moduak, ikusmoldeak... eta hamahiru urte hauetan publikoak ikasi egin du esperientzia horietatik".

BIDEA TOPATZEKO MAPA.

Antzerki jaialdi bat prestatzeak sortzen

dituen kostuak direla-eta erakundeen laguntza ia ezinbestekoa dute antolatzaileek. Antzerkiak berak aurrera egiteko dituen zailtasunak ere islatzen dira, nola ez, jaialdiak antolatzeke garaian. Jose Maria Cornagok garbi du erakundeek zer egin beharko luketen. Bere ustez, baliabideak erraztu behar dituzte. Ideia on asko omen dago eta, hortaz, "erakundeek hauek babestu eta lagundu beharko litzateke". Imanol Agirrenen iritziz, aldiz, Eusko Jaurlaritzak ematen dituen diru laguntzak irigarriak dira. Lekeitioko Nazioarteko Kale Antzerki Jaialdiak 2002an hiru milioi pezetako diru laguntza jasotzea barregarria dela dio. Dena den, Agirrek erakundeei bestelako egin-behar bat egozten die: "Estrategia bat markatu beharra dago, apustuak zeintzuk diren zehazteko. Euskal Herriko jaialdiekin mapa bat egin beharko litzateke interes orokorreko jaialdiak zeintzuk diren finkatzeko. Horrela bakarrik lortu-

ko dugu jaialdi horiek erreferentzia puntu izatea". Eusko Jaurlaritzako Kultur Sustapenerako zuzendari Jose Antonio Arbelaitez egun ematen diren diru laguntzen banaketan jada lehenetasun batzuk markatzen direla iritziz dio nahiz eta aipatutako mapa horren beharra ere badagoela aitortu: "Zerrenda hori osatzeko asmoa badago. Gauza da behin betiko zerrenda bat osatzeko sektore guztia hartu beharko litzatekeela kontutan eta oraindik ez dago ezer zehaztuta".

Urteik urtera antzerki jaialdi osoagoak eskaintzea izaten da antolatzaileen erronka, "gero eta irudimen gehiago jarri behar da". Agirrentzat, gainera, bada Euskal Herriko jaialdien arteko lehiak alde batera uzteko garaia: "Oso garrantzitsua da antzerkian hain hedatuak dauden inbidia eta errezeleak alboratzea. Jaialdien arteko harremanetatik oso emaitza baikorrak sortzen dira" ●

◆ AINARA GURRUXAGA

AURELIA ARKOTXA

"Septentrio" liburua aitzaki tzat harturik datorkigu Aurelia Arkotxa idazle baigorritarra. Bertan, itsaso urrunetara, Terra Incognitaren bila joatera ausartzen ziren euskal arrantzale, kapitain, pilotu eta kartografoak ditu hizpide.

"IRUDIMENIK GABE EZ LEGOKE EZAGUTZARIK"

ALBERTO ELOSEGI

■ "Txiki-txikitatik maite izan ditut abenturazko liburuak, frantsesez-edo irakurtzen nituen gehienbat".

Bidaia-irudiak dira Aurelia Arkotxaren "Septentrio" liburuko protagonistak. Berezi, duela bost-sei mende itsasontzietan sartu eta inork gutxi irudika zitzakeen itsaso urrunetara, Terra Incognitaren bila joatera ausartzen ziren euskal arrantzale, kapitain, pilotu eta kartografoak. Itsasturik ziren, Baigorri jaio eta Lapurdiko itsasertzean bizi den idazle honen hitzetan. Eta haien jakinduria, gogoia eta usteak berreskuratu nahi izan ditu, itsaso handian bizi galtzea egokitu bazitzaie ere, gure oroimenean ez ditzagun berriro hil. Bere poemetako batean egiten duen galdera larriari, "Ba ote daki norbaitek/ Ophorportuko puntatik noroestean/ bi arroken kontra/ lehertu den/ fleuitako jendei zer gertatu zaien?", ukazio jakinarekin ez diezaio erantzun.

■ **Nondik datorkizu liburu hau idazteko etorria?**

Txiki-txikitatik maite izan ditut abenturazko liburuak. Frantsesez-edo irakurtzen nituen gehienbat, eta ez dakit zer gertatu den ene baitan, baina ukan dut gutizia euskaraz kontatzekoa beti erdaraz irakurri izan dudana. Zeren eta Marko Poloren bidaiak eta Erdi Aroan egindako horrelakoak Europa guztian

biziki maite nituen istorio horiek, ez bakarrik irakurtzea, baita entzutea ere. Eta banuen aitatxi bat, Tiburtzio Arkotxa ene aitatxi Orozkokoa, iragan mendearen hasieran Hego Amerikan abentura asko bizi izan zituen, Argentinan bizi zelarik, eta niri, txiki-txikitandik kontatzeko zizkidan hango istorioak. Horrela ohitua izan naiz ni, eta batek ezin dio ihes egin bere patuari, antza denez.

Halako batean mundu hori guztia etorri zitzaidan, eta azkenean hartu dut aspaldi-aspalditik zetorren sokaren mutur bat; hartu ditut bes-teen kontaktak, gehitu ditut nireak, eta kontaktak

berri bat sortu dut. Eta beharbada beste bati eskaini diot sokaren beste muturren bat, berak segi ahal izateko...

■ **Zer aurkituko du irakurleak zure kontaktetan?**

□ **"Biziki maite dut bilatzea, baina atzeman dudalarik zerbait, horrek beste mila galdera sorrarazten dizkit beti!"**

itzuliak izan dira, eta hizkuntza askotara (Mandabillaren kontaktak gaelikoz ere atzeman daiteke); nik ez dut ulertzen, euskaldunak hain bidaiariak izanik, nola ez diren euskaraz aurkitu ahal izan. Nik

Nire istorioetan atzeman ahal dira, euskaraz, aspalditik ezagutuak diren kontaketak, beste kontaketa askotan sartu direnak, eta beste kontaketa ezberdin asko sortu dituztenak. Adibidez, Plinio-ren "Historia Naturala"n atzematen diren zango bakarreko gizonak, edo txinaurri erraldoiak... Erdi Aroko bidaiariek sinesten zituzten kontaketa horiek, zeren eta mundua ez zen osoki ezagutzen, eta sinestu ahal zen leku ezezagun batzuetan gizaki fantastiko horiek bizi zirela. Gaur egun ere jarraitzen du joera horrek. Azken batean, zientzi fikzioko filmetan, zer azaltzen da? Beharbada Plinioren kontaketatik edota Mandabillarenetan atzematen ziren gizaki fantastiko horiek, orain beste planetetan atzematen ditugu.

■ **Ezagutzak irudimena murrizten duela esango zenuke? Zenbat eta giza-kiak gehiago ezagutu bere irudimena kamutsagoa bilakatzen dela?**

Nire ustez ezagutza ez da bukatzen den gauza bat. Ikerlaria naiz, eta biziki maite dut bilatzea, baina atzeman dudalarik zerbait, horrek beste mila galdera sorrarazten dizkit beti! Heriotzak edo ezintasun ikaragarri batek bakarrik amai dezake bilaketa hori. Gainera, niri iruditzen zait irudimenik gabe ez legokeela ezagutzarik. Irudimenari esker lortu dira izan diren aurkikuntza handi guztiak (eta handitasun hori erlatibiza nezake, zeren eta hara heltzeko beste aunitz txikiak izan dira, aunitz pertsona anonimoek eginak). Nik asko pintatu dut baita ere, eta beti mirestu izan dut Leonardo da Vinciren irudimena, partikularki zientziari buruz irudikatzen zituenak, haren makinak-eta! Hark asmatu, eta bostehun urte geroago dira egiaztatu! Baina Berpizkundeko aurkitze egarri horretan koka nezake nik Leonardo da Vinci ere, hau da, hark asmatu zuen mugimendu oso bat zegoelako inguruan. Eta berdin esan daiteke Jules Vernerengatik, ilargira joatea, urpean eskafandrak eta horiek denak erabiltzea eta abar asmatutako autore horrengatik. Oroitzen naiz ene aitatziren hiztegi zahar batez ere, bere grabatu eta guzti... Hiztegi-tan asko bidaiatu izan dut nik. Ikusten dituzu irudiak, somatzen duzu zerbait ari dela mugimenduan, gero finkatuko dena... Beraz, galderari erantzunez, ezagutzak ez du irudimena moztzen; baina ezagutzera heltzeko irudimena behar da.

■ **Liburutegi asko arakatu al dituzu "Septentrio" idazteko?**

Ugari izan dira, bai. Hasi, Baionako liburutegian hasi nintzen, marinelen inguruko datuak biltzen, bereziki Hoyar-sabal (XVI. mendeko grafian hala da) eta Detcheverry "Dorre"ren liburuak iker-tzen.

■ **Eta zer jaso zenuen idazle horien lanetatik?**

□ **"Beti pertsonaia handiak omentzen dira. Hemen ez, hemen dira inoiz aipatu ez diren kapitainak, pilotuak, marinel xeheak. Baina bizi izan dira, eta hori nahi nuen azpimarratu"**

Ez dira idazleak, ordea! Biak dira kapitain eta pilotu, eta garai hartako liburu teknikoak idazten zituzten. Oso liburu serioak, zeren beraiek norabide eta xehe-tasun teknikoak ongi ematen ez bazituz-

aurrera, nire imajazioa dago, eta nik imajazio asko daukat. Ja, ja!

■ **Horrekin osatu al duzu "Iohan Mandabillaren bidaia benturosak"?**

Mandabillak egiazki idatzi zuen liburuak "Lurraren inguruan eginikako bidaia" da. Bera ingelesa zen, baina Europa osoan ere badira liburu horren bertsio asko, eta euskaratua ere izan omen zen, baina gaur galdua da. Hala ere, guk altxor handia dugu mugaz alde honetan, "Kapitain Hoyar-sabalen biaya benturosak", Detcheverry "Dorre"k 1677an euskaratu zuen liburu. Eta orduan nik, "Iohan Mandabillaren bidaia benturosak" izenburua jarri nion nire egokipenari.

■ **1627n Johannes Etcheberry ziburu-tarrak idatzitako "Itsasoko biayetako othoicen araldea" ere aipatzen duzu zure idazlanean...**

Outportuetan, bai. Hitz hori ez da nik asmatua, Ternuan erabiltzen dute portu txiki galduei deitzeko. Eta 10. Outportuan, Johannes Etcheberryren poema bat jaso dut. Johannes Etcheberry da gure beste idazle handi bat

ALBERTO ELOSEGI

■ **"Euskaldunon artean goraiatu da lurra. Itsasoaren mundua berriz..."**

ten, ontzia urperatuko zen eta marinela ere bai! Portu batetik bestera zenbat legoa dauden, arroak, leku arrakatsue-nak eta horiek denak agertzen zituzten, mapak eta guzti. Liburu horiek, bata frantsesez eta bestea euskaraz zeuden. Eta oso teknikoak badira ere, mundu guz-tiz zabala eskaintzen dute, beste mape-kin, beste ikusmolde batzuekin... Hortik

biziki gutxi ezagutzen duguna. Ziburu-koa zen, eta jakintsu handia. "Manual debozionezkoa" idatzi zuen. Lehen zatiari, edizio kritiko bat egin zion Patxi Altunak, baina badago bigarren zati bat, oraindik edizio kritikorik gabe dagoena. Eta bigarren horretan badago atal txiki bat, itsasturiendako otoitzez osatua: 89 otoitz eta 90 bat testu, itsaso-

ALBERTO ELOSEGI

hartu ditut, omendu nahi nituelako. Beti pertsonaia handiak edo mila aldiz aipatu diren kapitainak omentzen dira. Hemen ez, hemen dira inoiz aipatu ez diren kapitainak, inoiz aipatu ez diren pilotuak, inoiz aipatu ez diren marinel xeheak. Baina bizi izan dira, eta hori nahi nuen nik azpimarratu. Memoriak ezabatzen duenaren aurka ezin dut ezer egin ahal, eta badakit borroka etsipenezkoa dela, baina hala ere borrokatzen dut! Gerretan bezala. 1914ko gerran bereziki, hemengo hainbeste jende xehe hila izan da (nire familian ditut halakoak). Gero, 45ekoan ere bai. Eta hemengo herrietan, agertzen dira hildako gaixo horien zerrendak, haurrak aunitzetan! Zuek, Hegoaldekoek, okerrago izan duzue oraindik, uste batitut Francoren alde hil zirenen zerrendak

an hiltzen ziren arrantzaleei eta gainerako marinelei eskainiak.

■ **Emazteen lurraldeaz, Ilunpeko erreinuaz, Lurreko paradisuaz... mintzo zara zure kontaketan.**

Horiek denak dira egiazki mapetan agertzen ziren gauzak, nik egin didan aldaketa gutxi batzurekin. Ni emaztea naiz, eta jakina, emazteekiko erreferentziei egon naiz adi. Eta nahiz testu gehienetan horrelakorik ez den agertzen, nik aurkitu ditudan testuetan emazteak erbelatzen dira.

■ **Duela bost-sei mende egiten ziren mapak eta beren egileen erreferentziak ere jaso dituzu "Septentrio"n...**

Izan ere, lehen zatia fikzionala da, baina ondoren agertzen den guztia errealitatean oinarritua dago. Sebastian Münster, Peter Apian, Theodoro de Bry eta abar, egiazkoak dira, bere garaiko kartograforik handienak. Askotan irudimenaz baliatzen ziren haiek egiteko, eta muntroak, baleak, sirenak eta beste azaltzen dira beren mapetan.

□ **"Lan honekin gure herriko jende xehe hori guztia omendu nahi izan dut. Oceanus Magnus-en asko hil direlako, baina memoriaren itsaso handian bigarren aldiz hil dira"**

ALBERTO ELOSEGI

■ **"Ni emaztea naiz, eta jakina, emazteekiko erreferentziei egon naiz adi".**

■ **Mapa horietan oinarritu al zara Mandabillaren bidaia agertzeko?**

Beno, nire bidaia fisikoa ere hor da. Eta agertzen ditudanean bakailaoaren eta balearen arrantza egiten ziren tokien ize-nak, denak egiazkoak dira. Izan ere, errealitatea edozein fikzio bezain erakar-garria da. Biziki hunkitu nintzen artxibotetan, aurkitu nituenean ene herriko jende xehearren izen horiek, erregearen izenean kontrolatzera heldu zen jaun handi batek idatziak, erregearendako, jakin zezan zenbat ziren. Kontrolatzeko, zeren eta arrantzaleak eta marinelak bortxaz hartzen baitzituzten askotan, erregearen ontzietara eramateko Luis XIV. garaian. Izenok 1689 eta 1690eko artxiboetatik

bazenituztela, baina bere aurka hildako gaixoenak ez. Bada, lan honekin, gure herriko jende xehe hori guztia omendu nahi izan dut. Oceanus Magnus-en asko hil direlako, baina memoriaren itsaso handian bigarren aldiz hil dira, euskaldunok gure historiaren zati handi bat ahan-tzi dugulako.

■ **Horregatik "Septentrio", zure liburuaren izenburua?**

Halaxe da. "Itsasturi zaharren itsaso/ gehiago ez den/ itsaso/ oroitzen ere ez". Izan ere, euskaldunon artean, goraipatu da lurra: nortasuna eta beste lurrarekin lotu dira. Itsasoaren mundua, berriz... ●

◆ **PILAR IPARRAGIRRE**

Komunikabide guztiek zaintzen dituzte euren irakurleak, eta euren iritzia biltzea ezinbestekoa da. Ale hartako editorialak gai hauxe zuen hizpide.

Irakurleak mintzo

ALBERTO ELOSEGI

zuten. Aldizkariarekiko haserreak ere bai, batik bat azken aldi hartan. Eta hain zuzen hori zela-eta argitaratzen zuen gure asteakariak "Irakurleak mintzo" izenburua zuen editorial hura.

IRITZI KONTRAJARRIAK

"Eskertzeko da benetan irakurleen iritzia. Irakurleentzat ari bait gera idazten. Ala nahi genduke behintzat. Baiña zail da 'Irakurleak mintzo' sailletik bide jator bat aukeratzea", ohartarazten zuen editorialgileak, hasieratik bertatik.

Zergatik ote zioen irakurle patxada-tsuena ere asaldatuko zuen hura? Bada, erantzun tolesgabea emanaz, aldizkariaren arduradunak ez zeudelako batere konforme sail haren azken aldiko martxaz:

"Bi muturretan dauden iritziak etorri ohi dira. Bat ere arrazoitu gabeko iritziak datoz gaiñera. Auetxek esaten zaizkigu zapla-zapla: Z. A. Euskal Herriaren aurka ari da, fedearen aurka; euskera mordoilloa erabiltzen du, Elizaren akatsak nabarmentzen ditu".

Nori esan behar horrelakoak, eta Zeruko Argia izaten ahalegintzen zenari! Ulertzekoa da arduradunen tripako mina. Gainera, editorial haren egileak aldarrikatzen zuen bezala, zentzugabekeria hura guztia aurpegiratzekotan ere, "noiz, non eta nola egiten duen esan beharko litzake. Gure ustez gero eta euskera ohea egiten saiatzen bait gera. Eta salatzen ditugun akatsak, maite dugun zerbait akatsikan gabe ikusi nahi dugulako, salatzen ditugu. Ez dakigu Euskal Erria behar ainbat maite dugun, baiña maite nahi gendukeala ezin uka".

Ordurako, irakurle tontoena ere ohar-turik behar zuen, bi muturretan zeuden iritziak jasotzeaz kexu agertu bazen ere, benetan, mutur batekoak bakarrik ematen ziotela min... baina bost axola horrek,

■ Nafarroako kanta zaharren adar berriak argitara eman ditu

Errialde, 1972-III-26

Apat-Etxebarne izena aski eza-guna da euskal irakurleen artean: Aingeru Irigaray idazlearen izenordea da. Euskal aldizkari askotan idatzi eta idazten du, aspalditik: "Euskera", "Egan", "RIEV", "BAP", "Príncipe de Viana", "Fontes Linguae Vasconum", Diario de Navarra" eta abarren. Azkuek izendatu zuen euzkalzain 1942 garren urte inguruan. Larreko idazle ospetsu zenaren semea da. Bidasoako Bera erriko Alzate

auzoan sortua; sendakin ikasketak Barcelonan eta Freiburg-en egin zituen. Bere lan askoen artean, liburu hauek dira: "Primitiae Linguae Vasconum" (1947; alemanetik itzulikatua), "Euskalerriko ipuiñak" (1957), "Prosistas navarros" (1958), "Poesías populares de los vascos" (1962, itzulpena), "Esbozo de literatura euskérica profana", eta orain agertu den "Noticias y viejos textos de la lingua navarrorum" (1971) (...) ●

Bere izatea aintzakotzat hartzen duen idatzizko edozein komunikabidek zainduko ditu dauzkan irakurleak ardura osoz, haiek gabe galdurik baita. Irakurlerik ez izatera, norentzat ari da, bada? Z. ARGIAk ere biziki maite zituen bere irakurleak, eta aldizkarian esku hartzeko bide ugari eskaintzen zien, "Irakurleak mintzo" saila bereziki. Irakurle askok bidaltzen zituen bere gutunak hartara, baina jakina, hainbat buru, hainbat aburu, denetarik jaso ohi

itxura denez, oraindik besterik esateko franko gelditzen zitzaion editorialgileari. Adibidez, hau: "Au gaituzu gu. Eta gu au izanik nolatan ematen ditu oso bestelakoak diran fruituak? Eman al dezazke? Zer begiz ikusten dira? Zer gertatzen da?".

BESTE ALDIZKARI BATEN ATZETIK

Galdera horien guzien erantzuna bazuen, ordea. "'Slogan' pean bizi gera edozertarako. Eta 'slogan' batzuk sortu ditu Z. A. eskuratu ez duen norbaitek. Eta orain ahoz-aho dabilta eta erriz-erri. 'Slogan' oien atzean, berriz, beren Euskal Erria, beren euskera, beren fedea, beren aldizkaria, beren asmoak babesten dituzte. Ez dute onartzen aurrera doan Euskal Erririk, aurrera doan euskerarik,

■ Irudian, "Goiz Argi" aldizkaria, garaiko beste hainbat aldizkariren artean.

aurrera doan federik. Ez dute onartzen aldaketarik. Ez dute onartzen gertatzen ari denik. Ortxe ikusi nahi lukete Z. Argia ere. Ez lukete gaurko zurrumbilloetan zikindurik ikusi nahi.

Baiña zikindua egon nonbait eta gar-

bitzeko biderik ere ez eduki, noski, eta beste aldizkari baten atzetik ibilli dira. Orain, berriz, beren ori indartu eta azaldu nahi lukete".

"Goiz Argi"z ariko ote zen? Baliteke, euskara batuaren auzia zela-eta, Z. ARGIAri beti aurre egiten ezagutu dut nik behintzat. Hala ere, Joan Mari Torrealdaik "Euskal kultura gaur" liburuan dioenez, 1958an sortua izan zen frantziskotarren aldizkari hau...

Nolanahi ere, Z. ARGIAkoak ez ziren dena-delako argitalpen horren beldur,

■ Egosi

Iragarkia, 1972-III-26

Aragi erreak
Beasainen
Zure etxean
- Bisigu, legatza...
- Arkume, antxume eta abar...
- Txekor eta idi-txuletak.
S. Ignacio, 15
Urrutizkiña: 89 14 37
Beasain ●

■ Fagor

Iragarkia, 1972-III-26

Edaria epela dagola?
FAGOR'ek oztuko du bereala ●

■ Oso zaila omen

Larresoro, 1972-III-26

Gure arteko erdaldunek diotenez, idazten dugun euskara "oso zaila" da. "Muy difícil" erantsi ohi dute; eta, tarteka erdipurdizko euskal hitzen bat haurrei esanda, erdaraz ekiten diote elkarrizketari patxara osoan. Gai sakonak erdara hutsez, jakina; euskaraz... haurrekin (txikiak direno!), eta batzutan, txit gutxitan, garrantzirik gabeko arazoez ere bai. Baina gure euskara hau "bene-benetan: oso zaila!!!", "euskeranto hutsa", "muy difícil". Egia da hori? (...) Gauza bera litzateke ande-nekoak joandako trenekoen habailaz

errenkuratzea, eta "azkarregi" doazela esatea. Ez, jaunak. Berak azkarregi ez, baina zuek egonean eta pipa-jotzen. Ez diezaiegun, beraz, estazioa utzi nahi dutenei zaunka egin. Ez dezagun esan, zoroek bezala, Londresko jendeek "zail" egiten dutela inglesezt, inglesezt geronek ez dakigula baizik. "Para los ancianos la culpa es siempre del empedrado" esan ohi da erdaraz. Eta gauza bera errepika liteke orain ere: erdaldunen ustezt, beti da euskara "zaila" erruduna, eta sekulan ez haien erdalduntasun amorratua eta ez-jakintza gorria (...) ●

antza, haxe baitzioen editorialak jarraian: "Guri oso ondo iruditzen zaigu beren bizi-molde eta giroari erantzungo dion aldizkari bat edukitzea. Berentzat nahi dutena, besteei ez opa izatea ez dugu onartzen. Zergatik era bateko aldizkariak behar ditugu? Ez al dira Euskal Erriarentzat desberdintasuna eta ugaritasuna mesedegarri? Zergatik besterena ito eta il, nork berea salbatzeko? Ez al da ori Euskal Erriari, euskerari eta fedeari kalte egitea? Ez dezagun jendea engaiña. Ezi dezagun desberdintasunerako eta askatasunerako. Ez dugu jende itsurik behar. Irakurleak behar ditugu, ez arpidedunak bakarrik. Orregatik behar beharrezko ditugu irakurleen iritziak. Labur azalduak badira ere, ahal denik eta sakonenak izan ditezela.

Baiña ez da aski iritziak bidaltzea Z. A. obeitzeko. Lanak behar ditugu, eta gero eta obeak gaiñera. Denona denez gero, denok ondu behar dugu Z. A.". Bada, hori! ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Depuraciones de aguas S.A

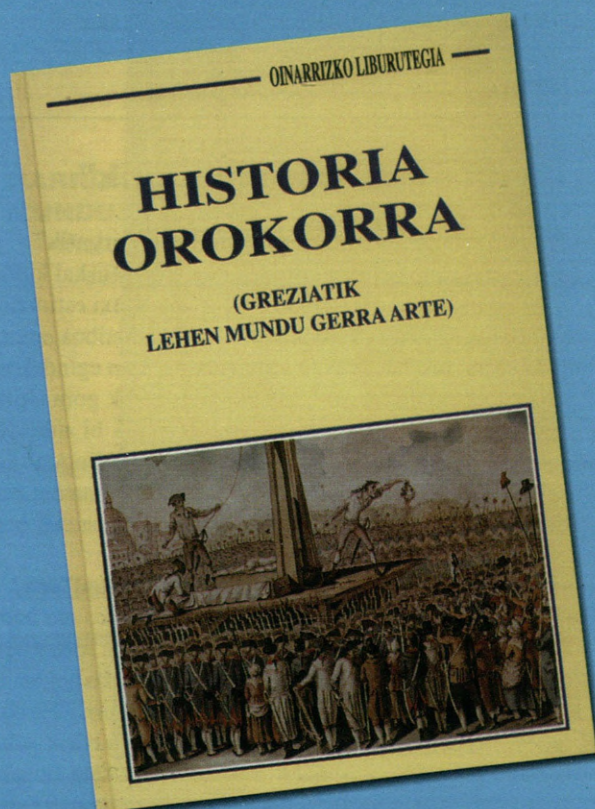
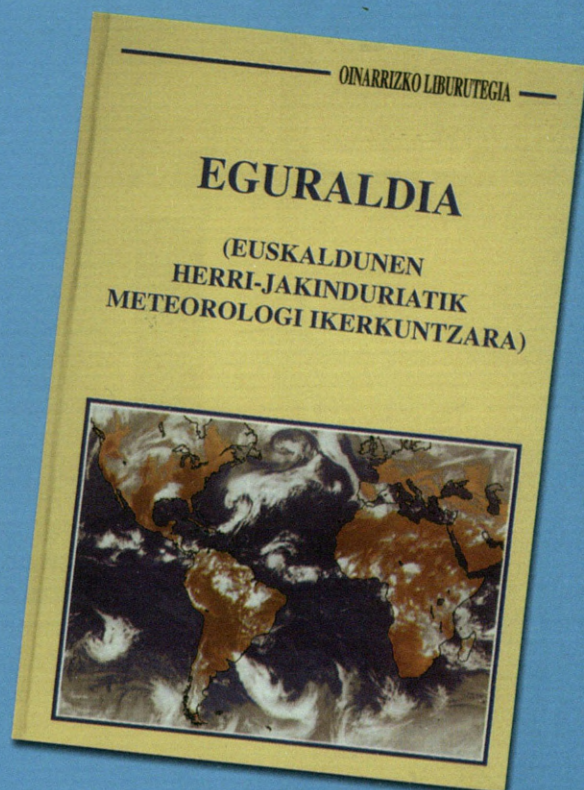
Iragarkia, 1972-III-26

Ur lanetan eta zereginetan berezia. Edangarri, lantegiko eta igeritako urak gertutzeko. Zikindutako urak garbitzeko. Urrut. 32 37 00 - 31 00 10 - 32 37 01
Gordoniz, 44. Bilbao ●

EGURALDIA: EUSKALDUNEN HERI-JAKINDURIATIK METEOROLOGI IKERKUNTZARA

Liburu honetan gaur egungo zientzia honen inguruko gairik interesgarrienak aztertzen dira (meteorologiaren historia, eguraldi-mapak, euriak, ekaitzak, tximistak, klima-motak, klimaren iraganaldia eta etorkizuna, . . . eta hori guztiarekin batera Euskal Herriaren mikroklimak, klimari buruzko euskal iragarleak, . . . eta meteorologiaz bertako euskal hiztegia, euskal antropologia kulturalako puntako material aberatsa beteaz.

HISTORIA OROKORRA: GREZIATIK LEHEN MUNDU GERRA ARTE

Historia Grezia eta Erromarekin (Erromako inperioa Euskal Herrian ere) hasten da. Erdi Aroko feudalismoa, Antso III. nagusia euskaldunen erregea, kristautasuna eta bandoen arteko borrokak. Monarkia absolutistaren garaipena, Frantziako Iraultza, foruak eta gerra karlistak, proletalgoaren sorrera eta Euskal Herriko industrializazioa . . . horrelako 50 gai nagusi betetzen ditu formazio kultural orokor eta modernoa izateko beharrezkoa den liburu bikain hau.

GAIAK

ARGITALDARIA

**Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!**

A S T E K O L I B U R U A

"EUZKO-GOGOA" ETA "ZABAL" EN AZTERKETA

**ERBESTEKO
EUSKAL
PENTSAMENDUA**

Paulo Iztueta
UTRISQUE
VASCONIAE
260 orrialde
18,3 euro

Frankismo garaian euskal erbesteratuek landu zuten kultura du hizpide oraingoan Paulo Iztuetak, Utrisque Vasconiae argitaletxean plazaratu duen "Erbesteko euskal pentsamendua" saioan. Bi belaunaldi ezberdinez osaturik egon zen orduko erbestealdia, horietako bakoitzak bere berezitasunak zituelarik: bata nazionalismo jeltzalean lerroturik zegoela esan daiteke, eta bestea nazionalismo iraultzailean. Hori dela-eta, zera aztertu nahi izan du Paulo Iztuetak, ea maila sozio-politikoan, bi belaunaldi horien artean loturarik ala erabateko etenaldirik eman zen. Horretara-

ko bi belaunaldi ezberdin horien pentsamenduaren sinbolotzat jotzen dituen euskarazko bi aldizkariren mamiaz baliatu da: "Euzko-Gogoa" eta "Zabal" aldizkariaren mamiaz alegia. 1936ko Gerra jasan behar izan zuen belaunaldiak parte hartu zuen lehenengoan, Jokin Zaitetik Guatemalan sortutako aldizkarian, kristau-humanismo klasisistan bere ideologia oinarritzen zuen "Euzko-Gogoa" hartan. "Zabal", berriz, 60ko belaunaldiaren ideologia lehen aldiz publikoki azaldu zuen aldizkaria, ezker abertzalearen pentsamendu iraultzailearen agerkaria litzake.

▼ Egileari Galdezka

"Belaunaldi bien artean ez da egon transmisiorik"

Paulo Iztueta

■ Frankismoko erbesteko kultura aztertu duzu. Zergatik?

Esango nuke, Frankismo garaian erbestean egin den euskal kulturaren produkzioa nahiko gutxi ezagutzen dela, eta gutxi estimatua dela gainera. Baina azterketa kuantitatiboa eta kualitatiboa eginez gero, ohartuko gara, oro har, badela gutxienik barruan egindakoa-ren mailakoa edota agian hobea. Ehun eta laurogeitik gora aldizkari argitaratu ziren erbestean orduan. Nik horietatik bi aukeratu ditut, euskarazkoak eta sinbolikoenak-edo, "Euzko-Gogoa" eta "Zabal". Nire lan honetan, batez ere azpimarratu nahi izan dut zernolako aldaketak ikusten diren, pentsamendu mailan, batetik bestera.

■ Eta alde handia al dago "Euzko-Gogoa"tik "Zabal"era?

Bai, egiazko etena ematen da. Baina antzekotasun asko ere badituzte. Adibidez, "Zabal"ek Euskal Herria euskalduna nahi zuen, eta pentsatu izan da hori ETA eta bere inguruko, 60ko belaunaldiaren, aurkikuntza ikaragarria dela. Ez horixe! Irakurri "Euzko-Gogoa", haiek ez zuten euskararik gabeko Euskal Herririk nahi! Nire ustez gertatu dena da belaunaldi bien artean ez dela egiazko transmisiorik egon, ezta egiazko loturarik, eta hori egun ere bizi dugu, horrela jarraitzen du izaten.

■ Ba al du lanak azpimarratuko zenukeen beste ondorioirik?

Batzuek diote, erbeste ia bakarra egon dela. Poliki-poliki! Ez dezagun nahas barruko bizitza erbestekoarekin! Barruko euskaltzaleak eta erbestekoak normalean gaizki konpondu izan dira, bizi baldintza erabat ezberdinak zituztelako. Izan ere, barruko argitalpenak, Frankismo garaian ere, erakundeen babesa eta diruarekin eginak izan dira, eta erbestean horrelakorik ez da egon.

L I B U R U A K

LARUNBATAK

Jon Arretxe

ELKAR

121 orrialde

9,62 euro

TRILOGIARI AMAIA EMATEN DION LIBURUA

Txo deritzan txakur adar-jotzaile bat "Larunbatak" idazlaneko pertsonaia nagusi eta gidari gisa azalduz, eman dio amaiera Jon Arretxek "Ostegunak" eta "Ostiralak" liburuekin batera osatu duen trilogiari. Aurrekoetan hogeitaz inguruko gazteak eta gero hogeita bost urtetik aurrerakoak aztertzen saiatzen zen bezala, "Larunbatak" honetan zaharxeagoak ditu hizpide. Izan ere, hogeita hamarrek beteak dituzte "Larunbatak"en azaltzen diren protagonistek, baina nola edo hala eutsi nahi diote geratzen zaien gaztaroaren apurrari, taldekako pisuetan biziz eta egunean egunerokoari helduz. Eta haiek hain ondo ezagutzen dituen Txo txakurra dugu jende mota horren benetako nahiak eta joan-etorri guztiak ironikoki aztertzen dituen.

DENDAKO LEIHOTIK

David P. Tijero

KUTXA FUNDAZIOA

63 orrialde

3,01 euro

2001EKO IRUN HIRIA OLERKI SARIA

David P. Tijero bilbotarrak eskuratu zuen 2001eko Irun Hiriko Kutxa literatura saria, euskarazko olerkiak sailean, "Dendako leihotik" olerki sortarekin. Noizbait maite izan dutenei eta mina egin dioten guztiei eskaintzen die David P. Tijerok poema bilduma hau, honela azalduz haren muina: "Bezerorik ez zuen dendako leihoaren leku pribilegiatutik, denboraren iragaitzaren testigua dugu dendaria, bizi izango ez dituen besteen bizitzen pasadizo kontalari hutsa, barruko mamuak kaiolaratzen saiatzen dena, esistentziaren zentzu bila dabilena, galdutakoaren oroimenaren maparik gabeko labirintu infinitoan".

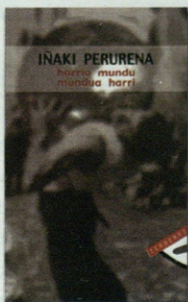
HARRIA MUNDU MUNDUA HARRI

Iñaki Perurena

ALBERDANIA

93 orrialde

7,81 euro

IÑAKI PERURENA KONTU KONTARI

Iñaki Perurena kontu kontari eta bertso kantari azaltzen zaigu "Harria Imundu, mundua harri" liburuan. Harria lagun duela leku askotara joan ahal izan da Leitzako harri jasotzailea, Euskal Herriko bazter ia denetara ailegatzear gain, mundu zabaleko kontinente ia guztietan ere egona baita. Eta jakina, horietan, pasadizo xeble eta une hunkigarriak bizitzea egokitu zaio, eta horietatik gogoangarrienak bildu ditu liburu honetako berrogeita hamabost pasartetan. Lekuan lekuko xehetasunak, prosaz idazten ditu, baina pasarte bakoitzaren amaiera bertsoz osatzen du. Batzuetan, bakarra da agertzen duen bertsoa, besteetan, sorta osoa eskaintzen du, gehienak euskaraz, gazteleraz ere bat edo beste badituen arren.

K A L I T A T E A

**Produkturik
onenak,
MultiOpticasen**

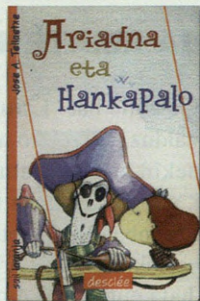
Aukerarik
zabalena
bataurreko graduatu,
ukipen-lente,
audiofono eta
eguzkitako
bataurrekoetan.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN Ta
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

ARIADNA ETA HANKAPALO

Jose A. Tellaetxe
DESCLÉE DE
BROUWER
53 orrialde
4,81 euro

PIRATA GAIZTO BATEN BENETAKO AURPEGIA

Bego Montoriok euskaratua izan da "Ariadna eta Hankapalo", zortzi urte-tik aurrerako irakurleentzat Jose A. Tellaetxek idatzi eta marraztutako ipuina. Ariadna neskatala bahiturik dago, Hankapalo pirata gaiztoaren eskue-tan. Hankapalok okela gordina jan eta itsasoko ura edaten omen du, horrela dio Ariadnaren amak neskatoari erakutsitako kanta batek, behinik behin. Baina Ariadna ez da horregatik beldurtzen. Nola edo hala moldatuko da Han-kapalori ziria sartu eta handik ihes egiteko. Aukera, piraten kapitainak altxo-rra non dagoen serio demonio galdetzen dioenean suertatzen zaio. Zerbait erantzuteagatik, parean daukaten irla txikian dagoela esaten dio. Baina hori entzun orduko Hankapalo urduritzen ikusten du, eta badaki bide onetik doala.

MIRARI HEGALARI

Iñaki Zubeldia
IBAIZABAL
83 orrialde
7,81 euro

ZAILTASUNEI AURRE EGIN BEHAR ZAIELAKO

Gaztetxoei dago zuzendua Iñaki Zubeldiak idatzi eta Jabier Erostarbek marraztutako "Mirari hegalaria", Ibaizabal argitaletxeak kaleratu duen idazlana. Bereziki, kontakizuneko protagonista eta bere lagunak bezalako neskatilei, zailtasunen aurrean, aurrera egiten jakin dezaten bizitzan. Izan ere, Mirari gaixoari ez zaio zailtasunik falta: txikia dela-eta, nahikoa trufa eta irain jasan behar izan ditu ikastolan hasi zenetik. Eskerrak bi lagun min dituen eta etxeko giroak ere laguntzen dion, bestela ez luke jakingo nola aurre-egin ego-era jasangaitz horri. Baina, nolanahi ere, ez du horrela jarraitu nahi, eta bere ausardia erakutsiz ahobero guztiak isilik utziko dituen burutapen bat hasten da lantzen. Denak txundituta utziko dituen hegaldi bat egingo du Mirarik.

OINEZ, BIZIKLETAZ, ZALDIZ

Amaia Elosegi
Urteaga
NAFARROAKO
GOBERNUA
325 orrialde

NATURAN LAN EGITEN DUTENEI ESKAINIA

Nafarroako Gobernuko Hezkuntza eta Kultura Departamentuak plazaratu du Amaia Elosegi Urteagaren "Oinez, bizikletaz, zaldiz" liburua, hez-kuntza behar bati erantzuten dion liburua. Izan ere, 1998-99 ikasturtean Baz-tango Lekarotz-Elizondoko institutuan abian jarri zuten "Natur ingurunean Gorputz eta Kirol Jarduerak Gidatzea" erdi mailako heziketa zikloko teknika-ri ikasketak emateko orduan, irakatsi beharreko hainbat gai euskaraz eman ahal izateko oinarri teoriko falta nabarmendu zuten. Eta Amaia Elosegiren lanak behar hori bete du neurri handi batean, joan-etorria, egonaldia eta segurtasuna mendian, bizikleta taldeen gidaritzaz, eta zaldi taldeen gidaritzaz zein zaldien zainketa orokorra landu baititu sakonki.

DISKOA

KALE USAINAK

Haragi Gordiña
TXEPE
14 kanta
13 euro

HARAGI GORDIÑA-REN KANTA ZUZENAK

Hamalau kanta zuzen eskaintzen ditu Haragi Gordiña taldeak bere lehen CD honetan. Urte betez Kultur Errotan saioak ematen aritu ondoren, "Kale usainak" grabatu dute Haragi Gordiñakoek, kalean ezagutzea egokitu zaien estuasuna, beldurra, heriotza, maitasuna edota amodio eza gai dauzkaten kanta gor-dinez osatutako diskoa. Juanjo Otxandorenak gitarra eta bazukia jo

ditu bertan; Aitor Atxegak, baxua; Iker Telleriak, perkutsioa, eta Adrian Perezek, berriz, bere ahotza jarri die "Irriparra", "Plaian egon ginen", "Bali-Singapur", "Bilboko S. Fran-zisko auzoa", "La vie qui s'en va", "Begirada galdutako neskatoa", "Emozioak", "Abestia idazteko garaia", "Zaletuta", "Ta zer egin...", "Angela", "Haragi gordiña", "Luza-roz garbia" eta "Adio" kantei.

BILBO martxoak 22
Bertsolaritza

X. BBK Bertsolari Gazteen Lehiaketa egingo da ostiralean. Lehiaketa amaitu ondoren, bertso afaria izango da Jexux Mari Irazu eta Jon Maia bertsolariekin.
Bertso lehiaketa 19:00
Bertso afaria 21:00
Kafe antzokia

ELGOIBAR martxoak 22
Kontzertua

Alboka, dantza erritmoak lantzen dituen folk musika taldeak "Lorius" azken laneko abestiak eskainiko ditu.
Herri antzokia
22:15

DONOSTIA martxoaren 21etik 24ra
Antzerkia

"Rock and clown" ikuskizuna eskainiko du Yllana teatro taldeak. Emanaldiaren argumenturako aitzakia, bi gitarak, baxu batek eta perkusio jole batek osatutako talde baten kontzertua da.
20:00
Antzoki Zaharra.

HIRIBURU martxoaren 29a arte
Erakusketa

Euskal Kultur Erakundearen eskutik, "Kantuketan" euskal kantuari eta musikari buruzko erakusketa interaktiboa dago ikusgai.
La Perle gela.

ELORRIO martxoak 21
Zinema

Hainbat zinema jaialditatik eta zinema areto nagusietatik igaro ondoren, "La pianista" filma ikusteko parada izango da.
Arriola kultur aretoa
20:15

GASTEIZ martxoak 26
Orkestra

Musika Aeterna ganbera orkestraren emanaldiaz gozatzeko aukera izango da. 1986. urtean sortu zen taldea eta Eslovakiako Filarmonikako talde ofizial gisa egiten du bere jarduerak profesionala.
Vital Kutxa Fundazioko aretoa
20:00

BERGARA martxoak 23
Kontzertua

Blaze taldearen kontzertuaz gozatzeko parada izango da. Iron Maiden taldeko abeslari ohiak, Blaze Bayleyk, "Silicon Messiah" bere azken lana eskainiko baitu.
Jam aretoa
22:00

LASARTE martxoak 23
Kontzertua

Solo Los Solo musika taldeak egiten duen hip hop musikarekin dantzatzeko aukera paregabea izango da.
Zulo taberna
23:00

IRUÑEA apirilaren 14a arte
Erakusketa

"Arte brasileiro de hoy" izenburua duen erakusketa dago ikusgai. Brasilgo hainbat egile ezagunen eta belaunaldi gazte baten obrak ikusteko aukera aparta.
Ziudadelako armen aretoa

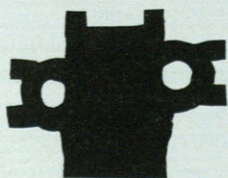

Agendarako deialdiak hogeit egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Agenda: KATIXA GARATE

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

k u t x a

zuri esker
gracias a tigizarte ekintza
obra social

Zuhaitzek errespetua sorrarazten digute, indarra eta kemenaren adibide argiak baitira. Arkitekto batzuentzat zuhaitza eraikuntza da, horrexegatik lanerako eredutzat hartzen dute.

ZUHAITZA METAFORA

Katoliko apostoliken sektaren zaleak izan aurretik euskaldunok basoa eta natura gurtu izan dugula inor gutxik zalantzan jartzen du. Ekaingo kobazuloko "katedralean" zaldiak margotu genituen eta landare ugariaren erabilera erritualek egundaino bizirik diraute, ia nonahi.

Zuhaitzak metaforatzat jotzea metafora hitza bera baino zaharragoa dela dema egingo nuke. Zuhaitza handia da, errespetua sortzen du, toki harrigarrietan hainbestearainokoa nola hazi eta bizi daitekeen zehatz-mehatz ezin uler dezakegu eta abar. Arkitekto, filosofo, paisajista... jende askok

ALBERTO ELOSEGI

hartu du zuhaitza eraikuntza, gizartea, giza-zientzia eta abarren eredu gisa.

Etxe bioklimatikoak egin nahi ditugu orain. Zuhaitza eredu. Arkitekto batzuentzat eraikuntza zuhaitza da eta bere azalaz hitz egiten dute. Eraikuntzak apopilo asko ditu; zuhaitza mikroekosistema bat dela esan daiteke, apopilo, lagun, bisitari eta abarrek. Bere hondakinak birziklatu egiten ditu lurrera bueltatuaz. Igogailua ere duela milaka urte asmatu zuen, zuhaitzak, ura eta elikagai kiloak eta kiloak etengabe igo eta jaisten baititu, matxura eta alarma handirik gabe.

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Espainiako hainbat zonaldean egindako hilkortasun atlasaren arabera, iparraldeko biztanleak luzeago bizi dira; hegoaldekoen heriotza arriskua %20 handiagoa da.

LUZEAGO BIZI DIRA IPARRALDEAM

Agian hegoaldean hobeto biziko da (horrela zioen udako abesti ergel samar batek duela urte batzuk), baina gutxiago bizi direla segurua dirudi. Ondorio estatistikoko horretara iritsi dira Espainiako zonalde desberdinetan hilkortasun atlas bat osatu duten ikertzaileak. Urte luzetako ikerketaren ondotik, beraien ustez heriotza arriskua % 20 handiagoa da, batez beste, penintsulako hegoaldeko eskualdeetan, baldintza bertsuetako iparraldeko zonekin konparatuz gero. Eta desberdintasun horren arrazoiak, Pompeu Fabra unibertsitatearen ardurapean egindako lan taldearen iritziz, asko eta konplexuak izango lirateke: garapen sozio-ekonomikoaren maila, bizi azturak, lan eta ingurumeneko baldintzak, eta

JOSEBA OIALDE

baita bertako biztanleen hezkuntza maila ere.

Atlas horretan "heriotza arrazoen maparen argazki moduko bat" lortu da, bai gizonezkoetan eta baita emakumetan ere, betiere lehenengo hamar heriotza kausak hartuz. Garuneko gaitzak, gaixotasun kardiobaskularrak, bestelako bihotz eritasunak, erreumatismoa, diabetesa, bularreko

eta biriketako minbiziak, eta biriketako butxadurazko patologia kronikoa agertzen dira sailkapen horretan aurreneko postuetan. Eta bai gizonezkoen kasuan eta baita emakumeenean ere, prebalentzia handiagoa da hegoaldean, eta oso modu nabarmenean gainera, kasualitate hutsa edo arrazoi genetikoak bazterteraino.

Hilkortasun handieneko eskualdeen artean (Andaluzia, Extremadura, Gaztela Mantxa, Murtzia, Valentzia eta Kanariak), kasurik kezagarriena Cadiz, Huelva eta Sevillako zati batek osatzen duten "triangelu beltzean" dago. Hiru probintzia horien hilkortasuna nazio osoko batez bestekoa baino % 25 handiagoa da. Kezkatzekoa, benetan!

◆ JABIER AGIRRE

Ihesi

Euskal Herria ezagutzuz

Mendebaldeko mugetan barna

■ Berreraikitako Fuentellanoko trikuharria zelai zabalen erdian eta seinalea ondoan duela.

Enkartzazioak, Euskal Herriko mendebal ezezagun eta xarmangarriak, hainbat megalitotegi biltzen du bere baitan. Bizkaia, Kantabriarekin marrazten duen mendebaldeko mugan kokatzen dira aste honetan bisitatuko ditugun harri zaharrak, haietako batzuk berreginak, batzutan ez oso modu zuzenean ordea. Karrantzako lurrak zeharkatuko ditugu, hamaika auzotan hedatzen den Bizkaiko udalerririk zabalena, hain zuzen. Batzutan xarmaz beteriko Bizkaiko bailara zoragarri honi begiratuko diogu eta bestetan hain ezezagunak suertatzen zaizkigun Kantabriako gailur bortitzak parean izango ditugu.

bbk =

Bizkaia **beti gure bihotzean**

FITXA TEKNIKOA

OHARRAK

Zailtasunik gabeko bisitaldia, gehiena kotxez burutu daitekeena. Igoera bakarra Cotobaseroko lepotik Bernia aldeko aldiapakoa izango da, guztira 50 metroko desnibela.

DENBORA

• 2 ordutan megalitoen bisita osoa egin daiteke

LUZERA

• Kilometro bat.

DESNIBELA

• 50 m

GARAI EGOKIA

Urte osoa

ZAILTASUNA

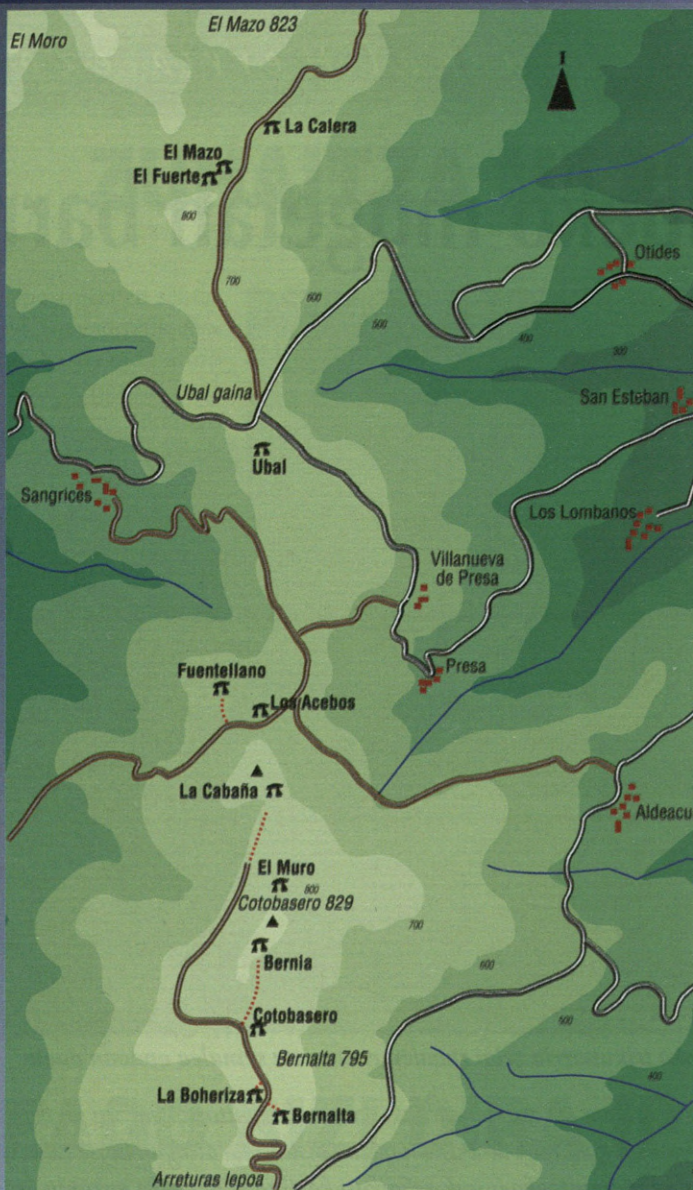

KARTOGRAFIA

• 1:50.000 Bañaseda, 20-5 (80), orrialdea
• Eusko Jaurlaritzako Hirigintza, Etxebizitza eta Ingurugiro Sailako Kartografia bildumaren 2. zenbakia: Ordunte mendiak, 1:25.000 eskalakoa

BIBLIOGRAFIA

• "Carta Arqueológica de Vizcaya II: materiales de superficie"
Gorochategui, Javier. Bilbao. Universidad de Deusto. Seminario de Arqueología, 1982-1984

■ Gehienetan, ipinitako seinaleak bortizki ondatu dira.

tuko dugu, hots, Kantabriako autobidetik jarraitu Laredoraino eta Colindres herrian aterata ondoren, Burgoserako bide berritua hartu. Limpias, Ampuero eta Rasines iragan ondoren Barcanan desbideratuko gara Karrantza aldera. El Mazo eta Ranero arteko haitzpitarte harrigarria igaro ondoren, Anbasaguaserako bidean bertako kobazuloetara daramaten seinaleak ikusiko ditugu. Agian geroago bisita mereziko dute. Gure helburua, Ambasaguas pasa eta Kontxa herritik Lanestosarako bide aldatzea izango da, Ubal gaina eramanango gaituena.

UBAL GAINENKO TUMULUAK.

645 metroekin, larrez inguratuta agertzen zaigun Ubal gainak irudi lasaia eta orekatua islatzen du. Urrunean eta aldi berean hurbil azaltzen zaizkigun El Moro eta El Mazoko haitzek aipatu oreka apurtzen dute, paisaia edertasun bortitzez betez.

Inguru paregabe honetan Neolito Aroko lau oroitarri ikus daitezke gaur egun, sekulakoak ez izan arren. Batak, Ubal gainetik 100 metrotara hegoalderantz eta ur biltegi baten ondoan dagoen tumuluak zulgune zabala erakusten du erdigunean, aspaldiko espoliozioaren lekuko.

Kontxa herriak Karrantza bailarako erdigune administratiboren funtzioa betetzen du. Haraino iristeko bi edo hiru aukera dauzkagu: lehendabiziko biak, Bilbotik Artzentales aldera abiatuko dira, bata Güeñes eta bestea Muskiz zeharkatuz; La Escritako gaina

iragan ondoren Kontxara iritsiko gara, mila bihurgune iragan ondoren. Bide traketza saihesteko hirugarren aukera hauta-

Lepoaren beste aldean, El Mazo izeneko mendi aldera doan pistak beste hiru tumuluetara hurranduko gaitu. Lehenengo biak, pistaren ezker aldean ikusiko dugun borda baten ondoko zelaietan kokatzen dira. Bi trikuharri izanik ere, indusketari esker El Fuerte izenekoa da ganbarako harlauzak erakusten dituen bakarra. Bestea, El Mazo, harrizko estruktura agerian apenas uzten duen lurrezko muino bat besterik ez da. Kasu bera pixka bat aurrerago eta pistaren eskuinaldean aurkituko dugun La Calera izeneko trikuharriarena. Garai batean azaltzen ziren ganbarako bi harlauzak desagertu dira eta oroitzarria lurrezko tumulura murriztuta gelditu da.

■ Cotobaseroko trikuharriak orban ilun bat marrazten du izen bereko lepoan.

TRIKUHARRI BERREGINAK.

Zonalde honetako monumenturik aipagarrienak Ubal gainetik hasita hegoalderanzko norabidean luzatzen diren muinoetan daude. Orain kotxearekin hurbildu ahalko gara gehienetara edo, nahi izanez gero, zailtasun gabeko txangoa egin dezakegu goiz pasa moduan.

Kontxatik Ubal gainerako bideak zeharkatzen duen Villanueva de la Presa herritik mendebaldeantzerantz doan pista hartuko dugu. Pistatik ezkerrean jarraituz Los Acebos ingurura iritsiko gara eta Balnera aldera 500 metro jaitsi ondoren, kotxea aparkatuko dugu borda baten sarreran, Fuentellanoko trikuharria bisitatzeko xedez.

Aipatu bordatik 200

metro inguru iparraldeantzerantz, zelaiaren ertzean, hainbat aldaketa pairatu duen trikuharria dago. Egun hesiak inguratuta eta seinale itzelak nabarmen iragarritako agertzen zaigu, ganbara xumea era bitxiz berreturik dutelarik. 300 metro inguru hegoaldeantzerantz tumulu txiki bat badago.

Berririko kotxea hartuta, zeharkatutako azken 500 metroak berririko egingo ditugu Los Acebosera itzuliz. Hemendik 100 metro jaitsiko gara eta bidegurutzean eskuineko bidea hartuko dugu, Aldeacuevara eramango gaituen hain zuzen ere. Aldeacuevatik La Calera del Pradorako doan bideak Arreturas lepoa iragaiten du. Lepora iritsi baino 50 metro lehenago, ezkerretik sortzen den pista zonalde honetako gainontzeko megalitoen bisi-

ta samurtuko digu.

Serrantxako patarra sigi-saga igo ondoren, pista 720 metroko altuera irabazten du, lautzen delarik halaber. 10 metro gorago eta ezkerrean agertzen den muino leunean Bernaltako trikuharria eta tumulua ikus ditzakegu, ikusmira ederra menperatuz Kantabriako mendien aldera. Bernaltatik 300 metro iparraldeantzerantz eta pistatik ezkerredera, La Boherizako trikuharri industua dago, egun tumulu baten plantan agertzen zaigularik.

Bernalta mendia mendebaldetik zeharkatuko dugu lepo zabal baten behealdera iritsiz. Lepo horretan Cotobasero II izeneko trikuharria topatuko dugu, bere tumulo itzelean indusketaren aztarnak nabaritzen direlarik. Fleitean egongo direnak iparraldean begiztatzen den Cotobasero mendira igo daitezke eta

Bernia 4. trikuharria ikusteaz gain, inguruko bailaretan ikusmira

INIGO TXINTXURRETA

■ **Bernaltako trikuharri xumea Kantabria eta Burgos arteko mugetako mendialdeari beha dago.**

paregabeaz goza dezakezue.

Berriro pistan, Cotobasero ere zeharkatuko dugu mendebaldetik eta La Cabañako trikuharriak kokatzen diren lepora iritsi baino 500 metro lehenago, kotxea utzi beharko dugu, pista ibilgaitza bilakatzen

baita. Kilometro erdia oinez eginda, La Cabaña ingurura iritsiko gara, bertan bi trikuharri eta tumulu bat daude. Indusketen ondoren hoberen mantendu duten trikuharria, tumulua erditik moztuta ganbara agerian erakusten duena da. Tamalez lepoari

izena ematen dion txabola hondatuak ingurua zakarki itsusten du. La Cabañako trikuharriekin Euskal Herrian mendebaldean kokatzen diren megalitoen bisita amaitutzat emango dugu ●

◆ **INIGO TXINTXURRETA**

Informazio Praktikoa

Karrantzako bailarak, Bizkaiko udalerririk handienak, hainbat erakrpen turistiko eskaintzen dio bisitariari. Bilbo hiri erraldoitik hain hurbil egon arren, zeharo nekazal kutsua mantendu da Euskal Herriko mendebaldeko mugatzat har daitekeen eremu honetan.

Inguru karstiko zoragarrian mundu osoan ospetsuak diren kobazulo eta lei-
zeak ezagutzen dira:

✓ Pozalaguako kobazuloko estalak-tita eszentrikoen (perpendikularki jausi orde zuhaitz adarren antzera zabaltzen direnak) kontzentrazioak mundu osoan bakarra bilakatzen dute.

✓ La Torca del Carlita izenekoan Europako lur azpiko gelarik handiena dago.

✓ Venta Laperran, azkenik, historiaurreko grabatuak ikus daitezke.

Bizkaia Parke Ekologikoa ere Karrantzan kokatzen da, El Carpin izeneko etxaldean hain zuzen. 20 hektareako ingurune natural eder honetan Europako faunaren espezie nagusiak ikus ditzakegu: hartzak, otsoak, oreinak, hegaztiak, saiak...

Bukatzeko, bailarako herrixketan eta auzoetan ondare arkitektoniko aberatsa aurki dezakegu: dorretxeak, elizak, baselizak eta eskualde honetako berezitasuna den Enkartzazioetako base-
rri kubikoa, teilatua lau isurietara daukana, XVII. mendeko dorretxetan jatorria duelarik.

Jateko:

✓ La Concha "Casas Garras" jate-txea. Kontxa auzoa. Tel.: 946806280

✓ Charo jatetxea. Las Torcachas auzoa. Tel.: 946806177

✓ El Cartero sagardotegia. Molinar auzoa. Tel.: 946806674

Lo Egiteko:

✓ Molinarreko Bainuetxea. Molinar auzoa. Tel.: 946806002

✓ Boyano nekazaletxea. Sosocano 38. Tel.: 946806486

✓ Fuenternilla nekazaletxea. Matienzo auzoa. Tel.: 946806350

✓ La Casa de la Pradera nekazale-txea. San Esteban auzoa. Tel.: 946106966

✓ Manzaneda nekazaletxea. Manzaneda de Sierra 3. Tel.: 946806317

Denbora-pasak

Kike Amonarrizen
Umorea

ARDOA ETA MUGA

Frankismoaren garaietan gertatutakoa omen da honako istorio hau.

Tuterako futbol taldeak adiskidetasun partida bat jokatu behar zuen Baionako talde baten aurka.

Jokalariak eta zaletuak, autobusean sartu eta Baiona aldera abiatu ziren. Garai haietan bidaia luze samarra egiten zen, eta normalean den bezala, janari ugari eta egarria asetzeko 50 bat litroko upeltxo bat hartu zituzten.

Mugara iristerakoan, "sardina zaharrek" autobusa geldiarazi eta barrukoa ongi miatu ondoren, ardoa ezin zutela pasa adierazi zieten.

Eta orduan, "Pólvara" deitzen zioten tuterarren arteko xelebreenak:

- Ezin dugula ardoa pasa? Ikusiko duzue bada orain, pasatzen den ala ez!

Handik ordu laurden batera zeharkatu zuten muga tuterarrek, ardoa sabelean zeramatela!

Asteko Lokuzioa

MANIXUTA?

22PIAK
BATMAN

GIZABANANO

Pertsona indarge, gogogabe, trauskil edo nagia

**GIZABANANO HORREKIN EZ HAIZ
URRUTI JOANEN; OHETIK JAIKI ORDUKO
SIESTARA ZOANK**

PEREZOSO, APLATANADO / PAUVRE TYPE / TO BE A SLUG/

ORDULARIA

Tuterako Foruen plaza. Hormako ordularia bizkarrean hartuta, harrapatu du Marianok Ferminiko:

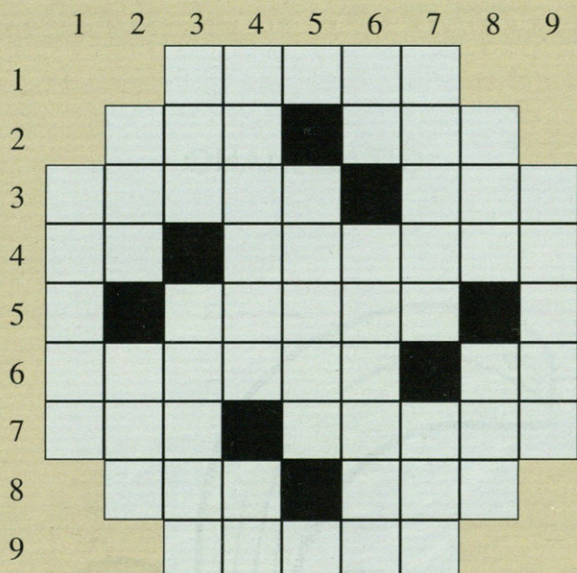
- To Fermin! Zer kristo habil erlojua bizkarrean hartuta? Ez al dabil edo?

Eta Ferminikoren erantzuna:

- Balebil, zera eramango nuke nik bizkarrean!

Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

- 1.- Hazama. 2.- Areago. Bihi.
3.- Ataurre. Arnas ezak hil. 4.- Musika nota.
Deitura. 5.- Lehen bokala. Trebea, iaioa. Iodoa.
6.- Mendi magala. L bikoitza. 7.- Garau. Sendoa.
8.- Garai, aldi. Entzumenik ez duena.
9.- Putzu.

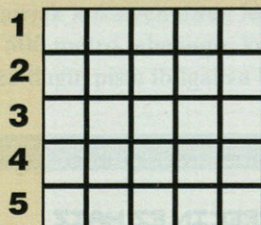
GOITIK BEHERA

- 1.- Gipuzkoako herria. 2.- Sarrera. Gabarra.
3.- Bizkaian, garoa. Basapizti mota. 4.- Nerabezaroan dagoena.
Osmioa. 5.- Uranioa. Oinez abiatu. Tona. 6.- Musika nota.
Lurraren planeta. 7.- Kristau fededunen etxe komuna.
Belgikako hiria. 8.- Duda partikula. Lortu aditzaren
infinitiba. 9.- Inbutua.

Ekar bosteko hori!

Ezker eskuin eta goitik behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

1 2 3 4 5

1. Pl., jostailu mota. 2. Ur korrante
handia. Bizkaian, berri.
4. Haizea. 5. Portuak.

Letra Zopa

R	G	I	I	S	R	N	H	A	U	K	A	R	T	A	I
A	E	R	A	I	T	S	O	N	O	D	R	O	H	M	L
B	Z	A	N	S	O	I	R	R	O	A	P	L	U	E	K
I	G	P	Z	A	X	N	A	A	L	J	A	S	G	I	T
O	E	R	E	R	R	E	N	T	E	R	I	A	N	U	G
G	A	U	R	I	D	A	A	O	D	E	Z	O	S	L	U
L	N	A	Z	I	T	N	R	L	K	P	A	L	O	I	Z
E	K	N	A	T	S	I	O	O	I	U	T	I	P	R	E
Z	I	R	D	I	B	E	A	S	A	I	N	A	I	U	T
E	T	A	G	O	Z	P	A	A	R	D	I	B	I	N	O

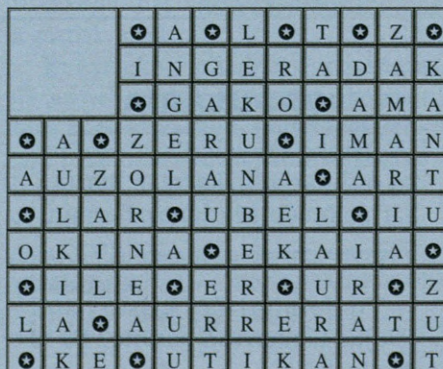
Aurki itzazu
Kilometroak
jaiaren
lekuko izan
diren 8 herri
eta hiri.
Hitzak
ezker
eskuin,
goitik
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

TAIBLONKALOTAKID
ROSKATASUXPETUHO
ARISOLIROBLIBEMR
POXTNGMLOONEUMIN
APUAONDARROAIRKA
GONIDENRSTOLIODE
AZTUOHIANEAKAXAU
RARALOKZUKDSATIL
ASAIGNUMTKIAFEXS
NELNEPIZEUSDEGIA

8ko txikian

1. Kroskada. 2. Arkakuso. 3. Itsusiak. 4. Izenburu.
5. Muskerra. 6. Arrantza. 7. Izterrak. 8. Mokasina.
9. Txantxar. 10. Gerrikoa. 11. Onespena. 12. Udazkena.

Hitz gurutzatuak

Ezker eskuin: 1. Mikel. 2. Zil. Bat. 3. Kinoa. Iaz. 4.
An. Branka. 5. R. Harro. T. 6. Txekea. Ai! 7. AIR.
Anaia. 8. Ira. Ala. 9. Izaki.

Goitik behera: 1. Karta. 2. Zin. XII. 3. Min. Herri. 4.
Ilobak. Az. 5. K. Arrea. A. 6. EB. Aranak. 7. Laino. Ali.
8. Tak. Aia. 9. Zatia.

A	L	A	I	A
L	A	R	R	I
A	R	D	I	T
I	R	I	N	A
A	I	T	A	K

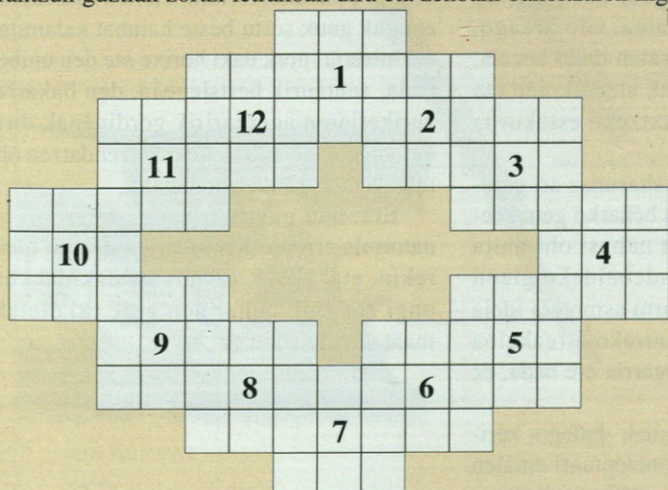
Hitz Gezidunak

	Eraikin erlijioso	Izaki biziduna	Mikatz bihurtu	Hezur mota	Portu
	Ermitak	Soldata	Kontso-nantea	Patu	
	Umorezko kolpe		Infin., kokatu		
	Jostailu mota		Koipeak		
Izena	Oso eder				
Kultura	Deitura				
Antilletako estatua		Leherkari mota		Bokala	Toka, zuen
Gurdi mota		Joaki da		Senidea	
		Noka, dituzu			Kontso-nantea
		Sor			Modu atzizkia
Erraza, lasaia	Kontso-nantea	Bagoaz		Eguzki	
	Rutenioa	Atzizki femeninoa		Hizki grekoa	
			Barazki mota		
			Uranioa		
Uso ar		Ukapena			Kontso-nantea

Pertsonaia: Alaves futbol taldeko jokalaria

8 ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Etxea, gaztelua, zubia,...
- 2.- Ahulezia
- 3.- Muzinkeriak
- 4.- Gutxitu
- 5.- Aho inguruko mamiak
- 6.- Arrastoak
- 7.- Nabari
- 8.- Landare mota
- 9.- Izarrez betea
- 10.- Hautsa
- 11.- Idi-parea uztartzeko pieza
- 12.- Onartu

ALBERTO ELOSEGI

JON ALONSO

“Nago, ordea, unibertsaltasunaz ari garelarik alde zurretik argitu beharko genukeela zertaz ari garen. Usu nahasi ohi baita unibertsaltasuna mendebaldeko gizon zuriaren ikusmoldeak sortu asmo eta ideia ororekin, eta hortaz, kontrako erreakzioa ulergarria ez ezik osasungarria ere bada, ez gutxitan”

MANTELINAZ

Ni ere ez nabil astia sobra, baina nirea Egañarena baino okerragoa da, nahikoa astirik izanik ere ez bainuke nahikoa (dena den, Oteizarenaz eta, orokorrean kortijo honetan gertatzen denaz iritzia egiteko ez da denbora sobra luzerik behar. Kortijo jabeei aurre egiten zaienean, hauek gauzak onbideratzeko hartzen dituzten neurriak dira; kasurako, Oteizari museo-zuzendari bat bidali diote; Mirandari, zuzenean polizia). Baina nahikoa astirik izanik ez nuke nahikoa, iritzia osatzeko besteen iritzia behar izaten ditudalako, eta hauek aurkitzen ditut eskas, beti-betiko bizpahiru gaiez haratago. Hortik ateratzen saiatzea eta iritzia ematea eskertu beharko diogu Lopez Adani, hortaz, erabat konforme ez egonik ere.

Baliteke hanpuruski “Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsala” edo (euskaraz ari garelarik beti jarri behar izaten baita “edo”, aldamenekoak bestela esan-idatziko duela-ko segurantzaz osoz) deitzen den asmo onez beteriko panfleto hori ez izatea mendebaldeko munduari eskaini dion proposamenik txarrena.

BALITEKE, halaber, Villiers de l'Isle Adamek, “gaizkia eta ongia latitude kon- tuak baizik ez dira” idatzi zuenean (ehun urte baino gehiago jada), esaldiak bestelako balioak gordetzea bere baitan, eta bestelako demasiak salatzea, eta gaur balio horiek horren agerikoak ez izatea, edo areago, Emilio Lopez Adanek esaten duen bezala, egun horrelako ateraldiak atzerakoien eta kriminalen asmoak altxatzeko estakurua baizik ez izatea.

Nago, ordea, unibertsaltasunaz ari garelarik alde zurretik argitu beharko genukeela zertaz ari garen. Usu nahasi ohi baita “unibertsaltasuna” mendebaldeko gizon zuriaren ikusmoldeak sortu asmo eta ideia ororekin, eta hortaz, kontrako erreakzioa ulergarria ez ezik osasungarria ere bada, ez gutxitan.

Enezat unibertsaltasunak -balego- zeri- kusi handiago leukake kontzeptuari ematen zaion adiera matematikoarekin (noiz ema-

ten da ontzat teorema bat matematiketan? Izan diren, diren eta izango diren kasu guzti-guztietan betetzen denean, hau da, zentzu horretan denean unibertsala), senti- menduz, ideiez, interesez eta hipotesiez egositako ohiko porrusalda horrekin baino.

KONTZEPTUAREN FINKATZEA

halako ariketa hutsal, sasi-erudito eta azkar- ustea irudituko zaio bateon bati, ausaz, baina nik ez dut uste hala denik; бага, garaia baita euskaraz ari garenean “ere” zer esaten ari garen jakiteko, zehatz-mehatz, ahalegina egin dezagun; biga, kasu jakin honetan bederen, nik ere esan nezakeelako, Beltzarekin batera, ez naizela zapaltzailea sentitzen emakumeen askatasuna herri isla- mikoetan oso murriztua dela esaten dudan- ean. Baina ez “jende-eskubideak uniber- tsalak direlako”, baizik eta -Villiersen aipua berriz erabiliz- “ene latitudean horrela era- kutsi didatelako”. Hau da, nire egia zabaltze aldera, baina erlatibismo erabatekotik. Ez da guztiz gauza bera, bistan denez.

Eta, bukatzeko, uste dut aski ozen esan beharko dela Fatimaren mantelinaz ari gare- la Irungo alardearen nesken parte hartzearen gaiak oraindik gizartean gatazka sortzen duen herri batetik; serorek “burka” moduko bat jartzen dutenetik; orain urte gutxi arte mantelina bera elizan sartzeko beharrezkoa zenetik; eskola gehientsuenetan gurutze bat agerian egoten denetik, eta ondorio, ondorio lojikoaz, txitean pitean gurutzada bat era- tzen dizutenetik... Eta ari garela jende esku- bidez goseteak, tortura, zibilen masakreak, eta guk geuk sortu beste hainbat kalamitate eta miseria -nork daki horixe ote den uniber- tsala, zentzurik hertsienean, den bakarra-, zurikeriaren agerkaririk gordinenak diren eufemismo anitz eta egokiez izendatzen ohi- tuta dagoen zibilizazio batetik.

Eta, hau guztia esanda, derradan bat natorrela errepresioa bidea ez delako ideia- rekin, eta, noski, nik ere ez dakidala oso ongi zer egin behar den gure eskoletako mantelinadunekin ●

Euskal Herriko Oraitzapena MAKILA

Mizpira/Alpaka

Mizpira/Zilarra

Gaztaina/Larrua

Mizpira/Larrua

• Opari Bereziatarako

• Pertsonalizatu Daiteke

• Neurrira Egiten Dira

• Eskaria Denboraz Egin Behar Da

• Prezio Aukera Desberdinak

• Alberdik eginak

Informazio edo argibide gehiago nahi baduzu, deitu gure telefonora
edo ondoko laukia bete ondoren, bidali gure helbidera.

IZEN-DEITURAK _____

KALEA _____

ZBKIA _____

SOLAIRUA _____

HERRIA _____

TFNOA _____

POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____

HARPIDETZA ZENBAKIA _____

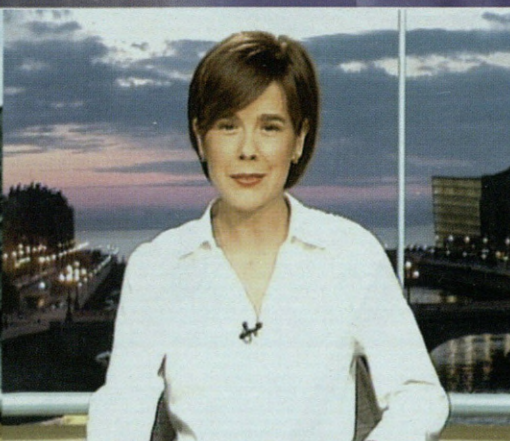
BERRI ONAK

EGUERDIAN, ALBISTEAK EUSKARAZ

Astelehenetik ostiralera, 14:30etan

IKER ESTALA

ANA ARANBERRI

ION LOPEZ

LOCALIA tv

GIPUZKOA

Gipuzkoako Telebista Berria

Ikusi nahi bagaituzu
tel.: 943 42 12 15

